

รายงานผลการประชุม

ส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค
ประจำปี พ.ศ. 2569

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
Office of the Education Council

379.593 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส.691ร รายงานผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการ
การศึกษาเชิงพื้นที่สำหรับสภาการศึกษาระดับ
ภูมิภาค ประจำปี พ.ศ. 2569

กรุงเทพฯ; สกศ. 2569

145 หน้า

ISBN (E-book) 978-616-270-564-9

**รายงานผลการประชุม
ส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สำหรับสภาการศึกษา
ระดับภูมิภาค ประจำปี พ.ศ. 2569**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 28/2569

ISBN (E-Book) 978-616-270-564-9

จำนวนที่พิมพ์ (E-Book) -

จัดทำโดย กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0 2668 7123

www.onec.go.th

รายงานผลการประชุม ส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษา เชิงพื้นที่ สัมชสาสภาคการศึกษา ระดับภูมิภาค ประจำปี พ.ศ. 2569

ควบคู่กับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการจัด **ประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัยชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค** เพื่อเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็น และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ภายใต้แนวคิด “Lifelong Learning for Longevity : เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว” โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมโยง การศึกษา คุณภาพชีวิต อาชีพ และการพัฒนาศักยภาพประชาชนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน **การประชุม** ดำเนินการ ๔ ครั้ง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ ครอบคลุม ๔ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ผ่านรูปแบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของทุกจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานด้านการศึกษา ภาควิชา ภาควิชาเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมรวมทั้งสิ้น ๕๖๐ คน **กิจกรรมการประชุม** ประกอบด้วย การเปิดการประชุมและมอบนโยบาย การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว” การชี้แจงกระบวนการพัฒนามติสมัยชาการศึกษา การเสวนา “Growth Together: การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” การประชุมระดมความคิดเพื่อพัฒนามติสมัยชาการศึกษา และการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

เลขาธิการสภาการศึกษา (รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ) ได้เน้นย้ำแนวคิด “*Area-based Education*” หรือ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ว่าเป็นกลไกสำคัญในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมออกแบบและขับเคลื่อนการศึกษา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ ภาคประชาสังคม และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษาตอบโจทย์ศักยภาพและปัญหาของพื้นที่อย่างแท้จริง เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คือ การยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่การมีสัมมาชีพอย่างยั่งยืน

การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว” โดยรองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.นิติ นาชิต) ได้เสนอแนวคิดสำคัญว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับจากระบบการศึกษาแบบเส้นตรง “เรียน-ทำงาน-เกษียณ” ไปสู่ “ระบบชีวิตหลายช่วง” ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ เพื่อให้ผลลัพธ์การเรียนรู้จากทุกแหล่งการเรียนรู้สามารถนำมารับรองและเทียบโอนได้จริง

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ระดับภูมิภาค จากการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัยชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้แก่ มติที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) และมติที่ ๒ ระบบนิเวศการเรียนรู้: Key Success Factors ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ครั้งที่ ๑: ภาคเหนือ มุ่งเน้นการใช้ทุนทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ มีตัวอย่างผลการดำเนินงาน ได้แก่

- จังหวัดพะเยา: ขับเคลื่อน "Phayao Learning City" ตามมาตรฐาน UNESCO เน้นการสร้างรายได้จากทรัพยากรท้องถิ่นและระบบ Credit Bank สำหรับหลักสูตรระยะสั้น

- จังหวัดลำปาง: ดำเนินการกิจ "Zero Dropout" ภายใต้โมเดล "Lampang One Team" เพื่อนำเด็กที่หลุดจากระบบกลับเข้าสู่การเรียนรู้

- จังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดน่าน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO จังหวัดเชียงราย เป็น Wellness City จังหวัดแม่ฮ่องสอน เน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัย จังหวัดแพร่ ได้ดำเนินการ Green Education และจังหวัดลำพูน ร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาดำเนินโครงการ Mobile Learning

ครั้งที่ ๒: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนโดยภาคประชาสังคม โดยมีตัวอย่างผลการดำเนินงาน ได้แก่

- จังหวัดขอนแก่น: การทำงานของ "สภาการศึกษาจังหวัดขอนแก่น" ที่บูรณาการ ๙ ภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาโครงสร้างประชากรและเด็กนอกระบบ

- จังหวัดสกลนคร: โครงการ "สกลจังชั่น" (Sakon Junction) พื้นที่ย่านเมืองเก่าและเรือนจำร้างให้เป็นพื้นที่เรียนรู้และกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน

- จังหวัดอื่น ๆ เช่น อุตรดิตถ์ ดำเนินการภายใต้แนวคิด UD ONE TEAM จังหวัดกาฬสินธุ์ โดย KDEC การเสริมสร้างโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดนครพนม ดำเนินโครงการ Thailand Zero Dropout รายการณี และจังหวัดร้อยเอ็ด ได้จัดทำหลักสูตรอาชีพบูรณาการร่วมกับ Credit Bank

ครั้งที่ ๓: ภาคใต้ มุ่งเน้นการจัดการศึกษาทางเลือก การเยียวยา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ที่มีบริบทเฉพาะ โดยมีการใช้กลไกธุรกิจเพื่อสังคม ห้องเรียนชุมชน และโรงเรียนเคลื่อนที่ (Mobile School) เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับวิถีชีวิตจริงของชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาหลักสูตรที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นและส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการในหลายพื้นที่ โดยมีตัวอย่างผลการดำเนินงาน ได้แก่

- มูลนิธิบ้านลูกเหรียญ: ใช้ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) และห้องเรียนชุมชนเยียวยาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสร้างสุข จังหวัดสงขลา: ใช้กลไก "Mobile School" และการเทียบโอนประสบการณ์ในชุมชน เช่น การทำน้ำตาลโตนด การเข้าสู่ระบบ Credit Bank เป็นต้น

- จังหวัดอื่น ๆ: จังหวัดภูเก็ต สร้างอัตลักษณ์คนภูเก็ต คือ "คนต่งห่อ" หรือคนดีตามอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคน จังหวัดชุมพรใช้หลักสูตรหนองใหญ่ศึกษา จังหวัดปัตตานี (Pattani Heritage) และจังหวัดนราธิวาส พัฒนาหลักสูตร Startup Student

ครั้งที่ ๔: ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก มุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนวัตกรรม โดยมีตัวอย่างผลการดำเนินงาน ได้แก่

- จังหวัดระยอง: จัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัยระยอง (RILA) เพื่อจัดการศึกษาแบบ Demand-Driven ที่ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรม EEC และระบบ Credit Bank

- กรุงเทพมหานคร: พัฒนา "BKK Learning Map" และ Open Learning Spaces เพื่อพลิกโฉมห้องสมุดและสวนสาธารณะเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงรุก

- จังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินกิจกรรมพัฒนา Soft Power ๑๑ ด้าน จังหวัดสมุทรปราการเป็นเมืองอุตสาหกรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การบริหารรูปแบบ AYUTTHAYA Model จังหวัดสระแก้ว ใช้แนวคิดการดำเนินงาน SAKAEO ONE TEAM และจังหวัดกาญจนบุรี ใช้การศึกษาเชิงพื้นที่ตามวิถีวัฒนธรรม เป็นต้น

สรุปผลการประชุมระดมความคิดเพื่อพัฒนามติสมัชชาการศึกษา ประจำปี ๒๕๖๙ “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว” ตามประเด็นมี ดังนี้

ประเด็นที่ ๑: การยกระดับธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) สู่บัญชีสะสมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ข้อเสนอแนะจากการพัฒนามติ คือ ทุกภูมิภาคเห็นเห็นว่าควรให้เร่งจัดทำ “ระบบแพลตฟอร์มกลางระดับชาติ” (Single Platform) เพื่อบูรณาการข้อมูลการเทียบโอนสมรรถนะระหว่างหน่วยงานให้เป็นเอกภาพ ตัวอย่างเชิงพื้นที่: ภาคเหนือเสนอให้มีระบบคุ้มครองการศึกษาเพื่อให้ประชาชนเลือกเรียนตามความสนใจ และเน้นการศึกษาดูแบบเรียนจากต่างประเทศ ขณะที่ภาคใต้เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เข้ามาเป็นเจ้าภาพหลักเพื่อความยั่งยืน

ประเด็นที่ ๒: การพัฒนาทักษะเพื่อรองรับเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ (Gig Economy) และ Learn to Earn
ข้อเสนอแนะจากการพัฒนามติ คือ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การทำงานเป็นฐาน (Work-based Learning) และการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ตัวอย่างเชิงพื้นที่: จังหวัดกำแพงเพชรเสนอให้รัฐสร้างแรงจูงใจด้านภาษีแก่สถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา และมีการยกโมเดลของวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์เป็นต้นแบบการเรียนรู้การทำงาน

ประเด็นที่ ๓: การเสริมศักยภาพด้านการบริหารรายได้ การออม และความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)
ข้อเสนอแนะจากการพัฒนามติ คือ ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าต้องบรรจุเรื่องวินัยทางการเงินในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการผลิตรายได้ ตัวอย่างเชิงพื้นที่: จังหวัดหนองคายสะท้อนประเด็นสำคัญว่า การส่งเสริมการออมต้องควบคู่ไปกับการสร้างรายได้ที่เพียงพอ ขณะที่จังหวัดระยองเสนอให้เพิ่มทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของมติ

ประเด็นที่ ๔ การส่งเสริมสุขภาวะ (Wellness) เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศการเรียนรู้ชุมชน
ข้อเสนอแนะจากการพัฒนามติ คือ ควรเชื่อมโยงนโยบายการศึกษากับนโยบายคุณภาพชีวิตในระดับพื้นที่ และทำงานร่วมกับเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด ตัวอย่างเชิงพื้นที่: จังหวัดชัยภูมิเสนอโมเดล “Happy City” หรือเมืองแห่งความสุข โดยใช้กลไกสุขสาธารณะบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนทุกกลุ่ม

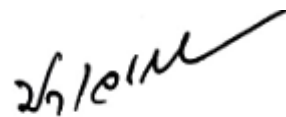
โดยสรุป ผลการประชุมสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และชุมชน เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย

คำนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และระบบการศึกษาในทุกกระดับ การจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับบทบาทจาก “การให้ความรู้” ไปสู่ “การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่ตอบสนองบริบทและศักยภาพของแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ จึงเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างคุณภาพชีวิต และพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้สามารถเรียนรู้ ประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานด้านนโยบายและแผนการศึกษาของประเทศ จึงได้จัดการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อเปิดเวทีรับฟัง แลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วนสู่การพัฒนา นโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และทิศทางการพัฒนาประเทศ

เอกสารรายงานผลการประชุมฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมสาระสำคัญจากการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ทั้ง ๔ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ซึ่งดำเนินการในรูปแบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื้อหาครอบคลุมการบรรยายพิเศษ การเสวนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนผลการติดตามสภาวะการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ระบบนิเวศการเรียนรู้ และการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ของแต่ละพื้นที่ โดยข้อมูลในรายงานได้มาจากการบันทึกการประชุม การสังเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม การรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และเอกสารประกอบการดำเนินงานของแต่ละจังหวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ ความก้าวหน้า นวัตกรรม และข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาจากบริบทพื้นที่ทั่วประเทศอย่างรอบด้าน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณหน่วยงาน ภาคีเครือข่าย วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกภูมิภาค ที่ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และสนับสนุนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ในการนำไปใช้ประกอบการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่และขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

(รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
บทนำ	ด

การกล่าวเปิดการประชุม	๔
โดย เลขาธิการสภาการศึกษา (รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ์)	
การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว”	๗
โดย รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.นิติ นาชิต)	

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๑: ภาคเหนือ

- สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๑ ๑๒
- สรุปผลการสำรวจสภาพการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘: ภาคเหนือ ๑๔

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๒ ๔๑
- สรุปผลการสำรวจสภาพการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๔๓

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓: ภาคใต้

- สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๓ ๖๙
- สรุปผลการสำรวจสภาพการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘: ภาคใต้ ๗๑

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภา การศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๔: ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก	
- สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๔ - สรุปผลการสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษา ระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘: ภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตก	๙๑ ๙๔
สรุปผลการพัฒนามติสมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ประจำปี ๒๕๖๙	๑๓๐
คณะผู้จัดทำ	๑๓๖

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการจัดประชุมสมัชชาสภาการศึกษาในระดับภูมิภาค โดยยึดหลักการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้แทนจังหวัดทุกภูมิภาค เพื่อให้สมัชชาสภาการศึกษาในระดับชาติ สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานที่ผ่านมาได้จัดประชุมครอบคลุม ๔ ภูมิภาคหลัก ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตก อย่างไรก็ตาม พบข้อจำกัดด้านงบประมาณ ที่พักและระยะทาง ส่งผลให้ผู้แทนจากทุกจังหวัด ไม่สามารถเข้าร่วมได้ครบถ้วน โดยเฉพาะจังหวัดขนาดเล็ก หรือพื้นที่ห่างไกล ทำให้การสะท้อนปัญหา ศักยภาพ และความหลากหลายเชิงพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมอย่างเพียงพอ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สำนักงานฯ ได้จัด “การประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษา ระดับภูมิภาค (Regional) ประจำปี ๒๕๖๙” โดยปรับแนวทางการดำเนินงานเป็นการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก ในชื่อ เพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณและระยะทาง รวมทั้งเพิ่มโอกาสให้ผู้แทนจากทุกจังหวัดในแต่ละภูมิภาคมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการประชุมแต่ละภูมิภาคมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันผ่านเวทีพัฒนาเครือข่ายและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในระดับภูมิภาคที่มีคุณภาพ เข้มแข็ง และยั่งยืน

๒. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานของสมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา ในระดับพื้นที่ และภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับภูมิภาคตามมติของการประชุมสมัชชา การศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๓

๓. เพื่อพัฒนามติสมัชชาการศึกษา ประจำปี ๒๕๖๙ สำหรับเสนอเป็นระเบียบวาระในการประชุมสมัชชา สภาการศึกษาระดับชาติ (National Education Assembly) ครั้งที่ ๔

โดยได้ดำเนินการจัดการประชุม จำนวน ๔ ภูมิภาค ๔ ครั้ง รายละเอียดดังนี้

ครั้งที่	ภูมิภาค/วันที่	กลุ่มที่ ๑	กลุ่มที่ ๒	กลุ่มที่ ๓
๑	ภาคเหนือ วันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙	ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ๑. เชียงใหม่ ๒. แม่ฮ่องสอน ๓. ลำปาง ๔. ลำพูน ๕. น่าน ๖. พะเยา ๗. เชียงราย ๘. แพร่	ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ๑. ตาก ๒. พิษณุโลก ๓. สุโขทัย ๔. เพชรบูรณ์ ๕. อุตรดิตถ์ ๖. กำแพงเพชร ๗. พิจิตร ๘. นครสวรรค์ ๙. อุทัยธานี	-
๒	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วันศุกร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน ได้แก่ ๑. หนองคาย ๒. เลย ๓. อุดรธานี	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง ได้แก่ ๑. ร้อยเอ็ด ๒. ขอนแก่น ๓. มหาสารคาม ๔. กาฬสินธุ์	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ได้แก่ ๑. อำนาจเจริญ ๒. บุรีรัมย์ ๓. ยโสธร ๔. อุบลราชธานี

ครั้งที่	ภูมิภาค/วันที่	กลุ่มที่ ๑	กลุ่มที่ ๒	กลุ่มที่ ๓
		๔. หนองบัวลำภู	๕. นครพนม ๖. มุกดาหาร ๗. สกลนคร ๘. บึงกาฬ	๕. สุรินทร์ ๖. นครราชสีมา ๗. ชัยภูมิ ๘. ศรีสะเกษ
๓	ภาคใต้ วันพุธที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๙	กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ ๑. ชุมพร ๒. สุราษฎร์ธานี ๓. พัทลุง ๔. นครศรีธรรมราช	ภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้แก่ ๑. ระนอง ๒. พังงา ๓. ภูเก็ต ๔. กระบี่ ๕. ตรัง	ภาคใต้ชายแดน ได้แก่ ๑. ปัตตานี ๒. ยะลา ๓. นราธิวาส ๔. สงขลา ๕. สตูล
๔	ภาคกลาง ตะวันออกและ ตะวันตก วันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๙	ภาคกลางตอนกลางและ ภาคตะวันออก ได้แก่ ๑. ฉะเชิงเทรา ๒. ปราจีนบุรี ๓. สระแก้ว ๔. นครนายก ๕. สมุทรปราการ ๖. จันทบุรี ๗. ชลบุรี ๘. ระยอง ๙. ตราด	ภาคกลางตอนบน ได้แก่ ๑. กรุงเทพฯ ๒. นนทบุรี ๓. ปทุมธานี ๔. สระบุรี ๕. พระนครศรีอยุธยา ๖. ชัยนาท ๗. ลพบุรี ๘. สิงห์บุรี และ ๙. อ่างทอง	กลุ่มภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ ๑. กาญจนบุรี ๒. นครปฐม ๓.ราชบุรี ๔. สุพรรณบุรี ๕. เพชรบุรี ๖. ประจวบคีรีขันธ์ ๗. สมุทรสาคร ๘. สมุทรสงคราม

การประชุมมีกิจกรรมหลักในการประชุมแต่ละภูมิภาค ประกอบไปด้วย

ภาคเช้า

- การบรรยายพิเศษ “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว” โดยรองเลขาธิการ สภาการศึกษา (นายนิติ นาชิต)
- ชี้แจงกระบวนการพัฒนามติสมัชชาการศึกษา
- การเสวนา “Growth Together: การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” โดยวิทยากรจาก คนในพื้นที่ผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
- การประชุมระดมความคิดเพื่อพัฒนามติสมัชชาการศึกษา ประจำปี ๒๕๖๙ “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว”

ภาคบ่าย

- การอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชา การศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

มติที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

มติที่ ๒ ระบบนิเวศการเรียนรู้: Key Success Factors ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย ผู้แทนจากสมัชชาสภาการศึกษา สภาการศึกษา ภาคีเครือข่ายทางการศึกษา หรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สรุปรายงานได้ดังนี้

ภูมิภาค	วันที่จัด	จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม
๑. ภาคเหนือ	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙	๑๔๔ คน
๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙	๑๒๙ คน
๓. ภาคใต้	๔ มีนาคม ๒๕๖๙	๑๐๒ คน
๔. ภาคกลาง ตะวันออกและตะวันตก	๖ มีนาคม ๒๕๖๙	๑๘๕ คน
รวมจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม		๕๖๐ คน

การกล่าวเปิดการประชุม

โดย รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ
เลขาธิการสภาการศึกษา

การกล่าวเปิดการประชุม

โดย เลขาธิการสภาการศึกษา (รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ์)

เลขาธิการสภาการศึกษา (รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ์) กล่าวเปิดการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สมัชชาสภาการศึกษา ระดับภูมิภาค (Regional) ประจำปี ๒๕๖๙ สรุปสาระสำคัญและข้อค้นพบได้ ดังนี้

การประกาศทิศทางนโยบาย **“การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” (Area-based Education)** มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่พื้นที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับ **“การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่”** ซึ่งนับเป็นประเด็นสำคัญในระดับประเทศ กอปรกับภาครัฐได้มุ่งขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้สามารถกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่/ท้องถิ่นให้เกิดความคล่องตัวในเชิงปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในบทบาทของท้องถิ่น ควรพิจารณาถึงความสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ ตลอดจนผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่น หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นผู้ที่เข้าใจศักยภาพของพื้นที่เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการจัดเวทีสมัชชาการศึกษาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติ จะเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งในแต่ละระดับ โดยสำนักงานฯ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนงานและผลักดันประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ไปสู่นโยบายระดับชาติ มีเป้าหมายเพื่อสร้าง **“สังคมแห่งการเรียนรู้”** ที่มีความเข้มแข็ง สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ และเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพในอนาคตของคนทุกกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่า **เป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา คือ “การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ นำมาสู่สัมมาชีพในอนาคต”**

ข้อค้นพบสำคัญ สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) **การสื่อสารทิศทางนโยบายระดับชาติ** เป็นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงโครงการย่อย แต่เป็นนโยบายระดับรัฐบาลที่มุ่งเน้นการส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาโดยคนในพื้นที่เอง

๒) **การบูรณาการแบบพหุภาคี** ซึ่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องดึงศักยภาพของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงาน ไม่เพียงแต่ทำความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสถานประกอบการ ผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่

๓) **บทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)** ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากเป็นผู้ที่รู้ถึงความต้องการและมีความเข้าใจในศักยภาพพื้นที่ของตนเองได้ดีที่สุด

๔) **กลไกสมัชชาการศึกษาในฐานะ “แพลตฟอร์มกลางเชื่อมโยงความร่วมมือ”** โดยการจัดงานสมัชชาการศึกษาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติ มีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมประสานเครือข่ายทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ซึ่งได้รับความสำเร็จมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน และเกิดการผลักดันประเด็นสำคัญต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ไปสู่การจัดทำนโยบายระดับชาติ

๕) เป้าหมายปลายทาง (Ultimate Goal) การจัดการศึกษา จำเป็นต้องตอบโจทย์การพัฒนา ๓ ด้านหลัก คือ การยกระดับคุณภาพชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำ และการส่งต่อไปสู่สมาชิก หรือการประกอบอาชีพที่สุจริต และยั่งยืน

การบรรยายพิเศษ

"Lifelong Learning for Longevity :
เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว"

โดย ดร. นิตี นาซีต (รองเลขาธิการสภาการศึกษา)

การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Lifelong Learning for Longevity : เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว”

โดย รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นายนิติ นาชิต)

รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นายนิติ นาชิต) ได้บรรยายพิเศษ เรื่อง “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว” ในการประชุมฯ ทั้ง ๔ ภูมิภาค สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ประเทศไทยในยุคหลังโควิด-๑๙ เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) เป็นหัวใจสำคัญที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Aged Society) ที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ แนวคิดเรื่อง **“การจัด**

การเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยืนยาว” (Longevity Learning) จึงถูกนำมาขับเคลื่อนอย่างจริงจัง หัวใจสำคัญของการดำเนินงานนี้ คือ การบูรณาการรูปแบบการศึกษาทั้ง ๓ รูปแบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีความสอดคล้องประสานกันอย่าง “ฮาร์โมนี (Harmony)” หรือมีความกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) นอกห้องเรียนสามารถเชื่อมโยงและรับรองกลับเข้าสู่ระบบได้ เป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างประชากรที่มีคุณภาพตั้งแต่วันที่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ให้สามารถพึ่งพาตนเอง มีสมรรถนะในการทำงานตามความถนัด และดำรงบทบาทที่มีคุณค่าในสังคมได้อย่างยั่งยืน เราต้องมองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นฟันเฟืองหลักในการรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขัน ท่ามกลางปรากฏการณ์สังคมสูงวัยที่กำลังกดดันโครงสร้างภาษีและกำลังแรงงาน การเปลี่ยนวิธีคิดจากการศึกษาเพื่ออุปถัมภ์ไปสู่การจัดการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดและเติบโตอย่างยั่งยืน จึงเป็นทางออกเดียวที่ประเทศไทยจะก้าวข้ามกับดักความเสื่อมถอยของโครงสร้างประชากรได้

นิยามและปรัชญาของการเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยืนยาว (Longevity Learning: A Strategic Imperative) แนวคิด “Longevity” ในมตินโยบายรัฐยุคใหม่ ต้องก้าวข้ามความหมายทางกายภาพของการมีอายุยืน ไปสู่การสร้าง “คุณภาพชีวิตแบบองค์รวม” (Holistic Quality) ตั้งแต่เกิดจนสิ้นชีวิต (From Birth to Death) การเรียนรู้ต้องเป็น “แรงจูงใจในการพัฒนา” (Motive for Development) ที่ฝังอยู่ในทุกช่วงวัย

ความแตกต่างระหว่าง “การมีอายุยืน” กับ “การมีอายุยืนอย่างมีคุณภาพ” มีดังนี้

- การพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ไม่ใช่เพียงสุขภาพดี แต่ต้องมีสมรรถนะทางการเงินและทักษะการดำรงชีวิตที่ทันสมัย เพื่อลดการพึ่งพาสวัสดิการรัฐและสร้างความมั่นคงในระยะยาว
- สมรรถนะการเรียนรู้ต่อเนื่อง (Competence) ความสามารถในการปรับปรุงทักษะ (Skill Currency) ให้สอดคล้องกับความถนัดและโอกาสใหม่ๆ ในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

- บทบาทเชิงคุณค่า (Social Contribution) การเปลี่ยนจากผู้รับสวัสดิการมาเป็นผู้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพของชาติในภาวะสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)

จากโมเดลเส้นตรงสู่โมเดลชีวิตหลายระยะ (The Multi-stage Life Ecosystem) ซึ่งการดำเนินชีวิตตามโมเดลชีวิตแบบ "เรียน-ทำงาน-เกษียณ" (Linear Model) ได้จบสิ้นลงแล้ว สิ่งนี้สร้างความท้าทายมหาศาลต่อระบบเศรษฐกิจ โดยรูปแบบการเปลี่ยนแปลงในอดีต โครงสร้างชีวิตถูกแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงที่ชัดเจนคือ ช่วงวัยเรียน ช่วงวัยทำงาน และช่วงเกษียณอายุในวัย ๖๐ ปี แต่ในโลกปัจจุบัน พบว่า รูปแบบนี้พังทลายลงเนื่องจากอายุขัยเฉลี่ยของประชากรยาวนานขึ้น แต่ในขณะเดียวกันคนบางกลุ่มเริ่มเกษียณจากการทำงานตั้งแต่อายุ ๓๕ ปี ทำให้ช่วงเวลาในการทำงานสั้นลงกว่าในอดีตมาก โมเดลใหม่จึงต้องเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ที่วนเป็นวงรอบ (Cycle) สลับกับการทำงาน คือ มีการศึกษาในระบบ การออกไปทำงาน การหยุดพักเพื่อแสวงหาความสุขหรือเรียนรู้ทักษะใหม่ แล้วจึงวนกลับเข้าสู่ระบบการทำงานอีกครั้งเป็นระยะตลอดชีวิต ภาวะประชากรเกิดใหม่ลดลงทำให้คนที่มีอายุมากขึ้นจำเป็นต้องอยู่ในตลาดแรงงานยาวนานขึ้น กระบวนการ "Up-skill และ Re-skill" จึงกลายเป็นความจำเป็นพื้นฐานเพื่อให้เท่าทันกับอาชีพเกิดใหม่ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในสำนักงานหรือในรูปแบบเดิม ๆ

สภาการศึกษาโดยสมัชชาสภาการศึกษาได้ขับเคลื่อนมติสมัชชาสภาการศึกษาใน ๓ ด้าน ได้แก่

ด้านที่ ๑ ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่น ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทั่วประเทศเริ่มปรับตัวจากการลดลงของจำนวนนักศึกษา มาสู่การจัดตั้งคณะกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสะสมหน่วยกิตจากทุกแหล่งเรียนรู้จะเสมือนจิ๊กซอว์สำคัญที่ทำให้คนทุกช่วงวัยกลับเข้าสู่ระบบได้ตลอดเวลา การออกแบบให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับความหลากหลายของคนทุกช่วงวัย ช่วยให้ประชากรสามารถสะสมผลลัพธ์การเรียนรู้จากการทำงาน หรือการศึกษาด้วยตนเอง เช่น จาก YouTube หรือ ประสบการณ์จริง

เพื่อนำมาเทียบเคียงสมรรถนะและคุณวุฒิ ซึ่งในอนาคต "สมรรถนะที่ทำได้จริง" จะมีความสำคัญมากกว่า "ใบปริญญา"

ด้านที่ ๒ การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) คือ การเรียนเพื่อการมีงานทำและมีรายได้จริง มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Addition) การพัฒนาทั้งทักษะเฉพาะทางในอาชีพและทักษะทางสังคม (Soft Skills) ที่จำเป็น เช่น ทักษะดิจิทัล ทักษะทางการเงิน และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ด้านที่ ๓ ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ที่จะเปลี่ยน "ความรู้" ให้เป็น "รายได้" และ "วุฒิภาวะ" มุ่งสร้างพื้นที่พัฒนาตนเองที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วน และทุกแหล่งเรียนรู้เข้าด้วยกัน พร้อมทั้งลดช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) ที่เกิดจากความต่างของเทคโนโลยีเพื่อให้คนทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ร่วมกัน และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น

นอกจากนี้ **การขับเคลื่อนนโยบายได้รับแรงผลักดันผ่านกลไก “สมัชชาสภาการศึกษา”** ซึ่งปัจจุบันจัดตั้งขึ้นแล้ว ๕๒ แห่ง (ครอบคลุม ๕๑ จังหวัด และ ๑ อำเภอ) เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทและความหลากหลายของแต่ละพื้นที่ โดยความสำเร็จต้องอาศัยการบูรณาการภายใต้หลักการที่ว่า "การเดินไปคนเดียวอาจไม่ตอบโจทย์ แต่ต้องเดินไปด้วยกัน" จาก ๓ ภาคส่วนหลัก ดังนี้

- **ภาครัฐ** ต้องปรับเปลี่ยนการทำงานจากการแยกส่วน (Silos) มาเป็นการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันออกแบบระบบ และกติกาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชากรทุกกลุ่ม

- **ภาคเอกชน** ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่และกำลังคนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานจริง

- **ภาคประชาสังคม** ใช้พื้นที่เป็นฐานในการขับเคลื่อน โดยนำต้นทุนทางประสบการณ์และความรู้จากคนในพื้นที่มาสร้างพลังร่วมในการพัฒนาชุมชน

บทสรุป คือ **“การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตที่ยืนยาวต้องอาศัยการออกแบบร่วมกันเพื่อสร้างให้การเรียนรู้กลายเป็น วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม”** ในสังคมไทย ระบบการศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นสูง มีระบบรับรองการเรียนรู้ที่สามารถทำซ้ำและต่อยอดได้ตลอดช่วงชีวิต โดยมุ่งเน้นคุณภาพในเชิงองค์รวม (Holistic Quality) เพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีแก่ประชากรทุกคน มติจากการระดมความคิดในเวทีระดับภูมิภาคนี้จะถูกสังเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นนโยบายในสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติต่อไป

ครั้งที่ 1: ภาคเหนือ

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพ
การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภาการศึกษา
ระดับภูมิภาค

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๑: ภาคเหนือ

การประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๑: ภาคเหนือ จัดขึ้นเมื่อวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมพจน์ สะเพียรชัย ชั้น ๕ อาคาร ๒ สกศ.ควบคุม การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีผู้เข้าร่วมการประชุมจาก ๑๗ จังหวัด ประกอบด้วย

✚ กลุ่มที่ ๑ ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ๑. เชียงใหม่ ๒. แม่ฮ่องสอน ๓. ลำปาง ๔. ลำพูน ๕. น่าน ๖. พะเยา ๗. เชียงราย ๘. แพร่

✚ กลุ่มที่ ๒ ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ๑. ตาก ๒. พิษณุโลก ๓. สุโขทัย ๔. เพชรบูรณ์ ๕. อุตรดิตถ์ ๖. กำแพงเพชร ๗. พิจิตร ๘. นครสวรรค์ และ ๙. อุทัยธานี

รวมทั้งสิ้น ๑๔๔ คน สรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ดังนี้

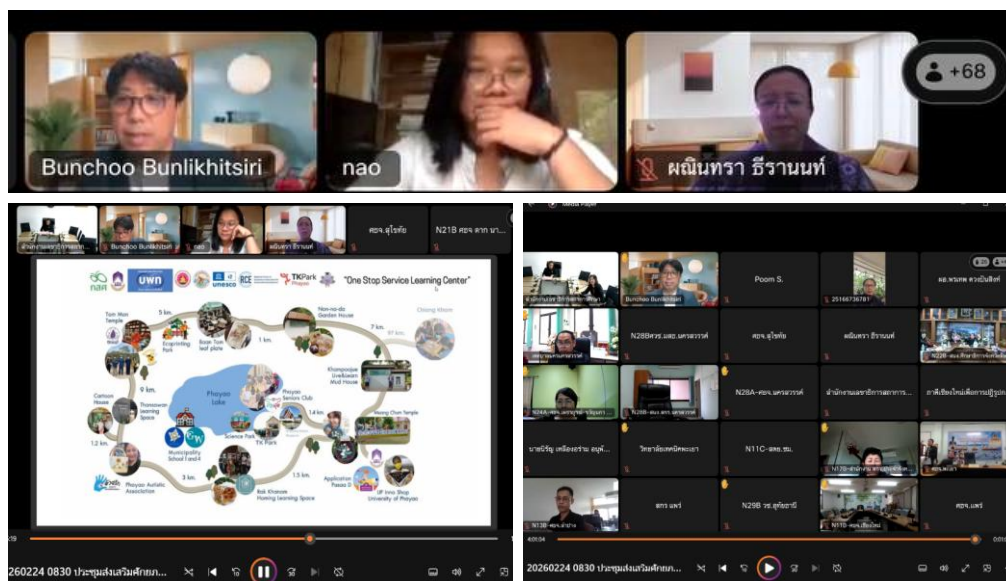
✚ สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๑: ภาคเหนือ

ผู้อำนวยกาการเสวนา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญชู บุญเลิศศิริ รองคณบดีฝ่ายบริหารและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยากร ประกอบไปด้วย

๑. นางสาวเสาวนีย์ สังขาระ ผู้ก่อตั้งสวนศิลป์บิสสิ จังหวัดลำพูน และรายการบิสสิ ช่อง Thai PBS พื้นที่เรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ไม่ยึดติดห้องเรียน ใช้ศิลปะ ชุมชน และการทดลองชีวิตจริง เป็นฐานให้คนรุ่นใหม่ค้นหาตัวตน ความถนัด ความชอบและความสนใจ

๒. รองศาสตราจารย์ผณิตรา อีรานนท์ ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา หัวหน้าโครงการ Phayao Learning City ผู้ขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้และพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) รวมทั้งมีประสบการณ์ในการเสนอโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อขอรับสนับสนุนทุนการดำเนินการ บพท.

วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒ ท่าน ได้ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์การขับเคลื่อนพื้นที่เรียนรู้และนวัตกรรม การศึกษาเชิงพื้นที่สู่สาธารณะสำคัญได้ ดังนี้

คุณเสาวนีย์ สังขาระ นำเสนอ "สวนศิลป์บิโนลี" โดยได้เล่าถึงจุดเริ่มต้นและหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาทางเลือกที่ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๑๐ ปี โดยมีประเด็นสำคัญและตัวอย่างการดำเนินงาน ดังนี้

- **ปรัชญา "Life is Education"** การศึกษาต้องไม่อยู่เพียงในรั้วโรงเรียน แต่อยู่ในวิถีชีวิตจริง มุ่งเน้นความเรียบง่าย ความยั่งยืน และความคิดสร้างสรรค์ โดยมีบทเรียนสำคัญจากวัยเด็กเรื่อง "ไปไม่ลืม" ที่สะท้อนว่าระบบการศึกษาไม่ควรจำกัด หรือกีดกันจินตนาการของเด็ก แต่ควรสร้างพื้นที่ที่เด็กมีสิทธิ์เลือก และกำหนดสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้ (Voice and Choice)

- **การออกแบบหลักสูตรและการลงมือทำจริง** โดยสวนศิลป์บิโนลีเปิดสอนหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับปัจจัยสี่ และความเป็นมนุษย์ รวมจำนวน ๑๕ หลักสูตร เช่น การสร้างบ้านดิน การสร้างบ้านต้นไม้ หรือบ้านไม้ไผ่ ซึ่งผู้เรียนจะเห็นผลลัพธ์จากการลงมือทำที่เป็นเสมือนน้ำพักน้ำแรงตนเองภายใน ๓-๔ วัน ส่งผลให้เกิด "อำนาจแท้จริงในการตัดสินใจ" (Self-Autonomy) มีการจัดกิจกรรมไปแล้วกว่า ๓๐๐ ครั้ง ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่อายุ ๒-๗๕ ปี โดยใช้กระบวนการ "การศึกษาแบบประชาธิปไตย" (Democratic Education)

- **ตัวอย่างความสำเร็จและกรณีศึกษา**

- **การวางแผนชีวิตและรายได้** เด็กในโครงการสามารถวางแผนการเดินทาง (Trip) และจัดหาทุนด้วยตนเองรวมกว่า ๗,๐๐๐ บาท ผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การเก็บขยะรีไซเคิลและนำมาจำหน่าย การทำขนมจำหน่ายในหมู่บ้าน หรือการเล่นดนตรีเปิดหมวกในตลาด โดยไม่ต้องขอเงินจากผู้ปกครอง

- **การเยียวยาจิตใจ** การใช้พื้นที่สวนศิลป์ฯ เพื่อบำบัดเด็กที่มีภาวะซึมเศร้าจากการถูกกลั่นแกล้ง (Bully) โดยเน้นกระบวนการ Awareness and Emotion เพื่อให้เด็กกลับมาเป็นตัวตนและจัดการกับสภาวะภายในได้

- **ก้าวต่อไปในอนาคต** การเตรียมจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามมาตรา ๑๒ (โรงเรียนบิโนลี) ซึ่งเป็นโครงการนำร่อง (Pilot Project) ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๙ ภายใต้หลักสูตร "Learning, Living and Love" เพื่อสร้างรากฐานความเป็นมนุษย์ที่พึ่งพาตนเองได้

รองศาสตราจารย์ผณิตรา อีรานนท์ นำเสนอ "พะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Phayao Learning City)" ซึ่งถ่ายทอดกระบวนการขับเคลื่อนจังหวัดพะเยาสู่การเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลกของยูเนสโก (UNESCO) โดยใช้ต้นทุนทางทรัพยากรและภูมิปัญญาเป็นตัวตั้ง มีประเด็นและตัวอย่าง ดังนี้

- **แนวคิด Learn to Earn และ Learn to Do** เป็นการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่จากวิกฤตโควิด-๑๙ ที่มีคนว่างงานและคนรุ่นใหม่ย้ายกลับถิ่นฐาน โดยมุ่งเน้นการสร้างรายได้จากการเรียนรู้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวในรัศมี ๘-๑๐ กิโลเมตร

- **การบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรการเรียนรู้** ยกตัวอย่างเช่น

- **การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น** โดยการใช้วิธีการเย็บผ้าด้วยมือ การทำกระเป๋ากจากผักตบชวา และการทำเซรามิกจากดินในพื้นที่ (บ้านดินคำปู้จู้) เป็นบทเรียนภูมิปัญญา

- **การใช้องค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและเกษตร** การพัฒนาหลักสูตร "นกยูงไทย" ร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้เรื่องการจำแนกสายพันธุ์ และการผสมเทียม ซึ่งเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์

○ การใช้นวัตกรรมเพื่อลดมลภาวะ เช่น การทำงานไปไม้เพื่อลดปัญหาการเผาป่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุธรรมชาติ

● ระบบการรับรองและการสร้างนิเวศการเรียนรู้

○ การจัดทำระบบ "Credit Bank" สำหรับหลักสูตรระยะสั้น (Non-degree) ที่ได้รับการรับรองจากกระทรวง อว. เพื่อให้ใบประกาศนียบัตรนำไปใช้ต่อยอดอาชีพได้จริง

○ ตัวอย่างพื้นที่ TK Park การฝึกเยาวชนเป็นบาร์ิสต้า โดยเน้นทักษะการบริการ (Service Mind) และสามารถสร้างรายได้จริงในระหว่างการเรียน

● กลยุทธ์ "Connect the dots" การเริ่มต้นจากคณะทำงานกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความเข้าใจและสามารถสื่อสารกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./อบจ./เทศบาล) ได้อย่างชัดเจน เพื่อเชื่อมต่อจุดเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นโครงข่ายเมือง

ข้อสรุปและคำกล่าวทิ้งท้ายจากวิทยากร ในช่วงท้ายของการเสวนา วิทยากรและผู้ดำเนินรายการได้กล่าวสรุปถึงทิศทางที่ควรจะเป็นของการศึกษาไทยไว้ดังนี้ คุณเสาวนีย์ สังขาระ *“หากเราไม่เร่งคืนอำนาจการเรียนรู้ให้เด็ก สังคมจะเติบโตขึ้นด้วยผู้ใหญ่ที่ว่างเปล่าและกลวง ในโลกปัจจุบันที่โรงเรียนแทบจะตายแล้ว”* เพราะความรู้หาได้จาก AI และเทคโนโลยีทุกที่ ระบบการศึกษาใหญ่จึงควรทบทวนทั้งองค์ภาพพว่า กำลังนำพาผู้เรียนไปในทิศทางใด รองศาสตราจารย์ผดุงนทร เน้นย้ำเรื่องการนำ *“ภาพเล็กๆ มารวมกัน”* ผ่านการ Connect the dots เพื่อสร้างความเข้มแข็งเชิงพื้นที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญชู บุญลิขิตศิริ (ผู้ดำเนินรายการ) ได้สรุปใจความสำคัญเป็น ๒ ประเด็นหลัก คือ

๑) การทำงานในระบบการศึกษาต้องเริ่มจากจุดเล็ก ๆ แล้วเชื่อมโยงกัน

๒) การเปลี่ยนผ่านจากระบบ "Fit to All" (หนึ่งเดียวสำหรับทุกคน) ไปสู่ "The Ownership" คือ การเปิดโอกาสให้ทุกคนในพื้นที่สามารถออกแบบระบบการเรียนรู้ของตนเองได้จริง

✚ สรุปผลการสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มภาคเหนือตอนบน

๑. จังหวัดลำปาง

การลดความเหลื่อมล้ำและภารกิจ Zero Dropout จังหวัดลำปางภายใต้โมเดล “อนาคตเด็กอนาคตลำปาง” มุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Learning) เพื่อตอบโจทย์ความมืดที่แตกต่างกัน กลไกสำคัญ คือ การทำงานร่วมกันในรูปแบบ “Lampang One Team” เพื่อค้นหาและนำนักเรียนที่หลุดออกจากระบบกลับเข้าสู่การเรียนรู้ โดยมีการใช้นวัตกรรม ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และระบบ Learn to Earn เพื่อให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

๑) นวัตกรรมและการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Pitching for Change) มีการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานศึกษาและท้องถิ่น ได้แก่ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและการบริหารสถานศึกษาโดยโรงเรียนบ้านดอนธรรม นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ โดยโรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา โครงการ #SAVE เพื่อน (Youth Counselor) โดยโรงเรียนลำปางกัลยาณี TWS-SMILE ๑๑ Network Model โดยโรงเรียนทุ่งกวาววิทยาคม ตำบลการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเทศบาลตำบลลำปางหลวง

๒) เสียงสะท้อนจากหุ้นส่วนทางการศึกษา (Voices of Partners) ความเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษา ประกอบด้วย (๑) ภาครัฐ เน้นความต้องการความ "ยืดหยุ่น" และการบูรณาการการทำงานข้ามระบบ (๒) ท้องถิ่น ในฐานะเจ้าของพื้นที่และเจ้าของปัญหา ต้องลุกขึ้นมาเป็นเจ้าภาพในการจัดการ และ (๓) เอกชน/ประชาสังคม มุ่งเปลี่ยนต้นทุนท้องถิ่นให้เป็นนวัตกรรม และสร้างพื้นที่เรียนรู้นอกเวลาเรียน

๓) วิสัยทัศน์และพลังขับเคลื่อนสู่อนาคต ๓ มิติภาพฝันเด็กลำปาง มุ่งเน้นความเท่าเทียมในทุกพื้นที่ ทักษะที่ทันสมัย (AI) และความสุขความภูมิใจในถิ่นเกิด พลังความร่วมมือ บูรณาการบทบาทของท้องถิ่น จังหวัด และสถาบันการศึกษา เพื่อดึงเด็กเข้าสู่ระบบและพัฒนาทักษะชีวิต

๔) ความท้าทายทางการศึกษาที่ต้องเร่งแก้ไข ลำดับความเร่งด่วนของปัญหาในจังหวัดลำปาง ได้แก่ (๑) ทางเลือกการศึกษาที่หลากหลาย (๓๒ คะแนน) ถือเป็นโจทย์ใหญ่ที่สุด เพื่อตอบโจทย์ความถนัดที่แตกต่างกัน (๒) การกิจ Zero Dropout (๒๑ คะแนน) การป้องกันไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบ (๓) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (๑๗ คะแนน) ในการจัดการศึกษาโรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย (๑๓ คะแนน)

๕) ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ปี ๒๕๖๗-๒๕๖๘ จากสถานศึกษา ๑๐๒ แห่ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อการพัฒนาระบบข้อมูลเด็กปฐมวัย ซึ่งมีโรงเรียนเป้าหมายที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาตนเอง (TSQM-A) Thailand Zero Dropout โดยขับเคลื่อนร่วมกับ ศรช. จำนวน ๗๗ โรงเรียน และ อปท.รางวัลสมัชชาสุขภาพการศึกษาก้าวหน้า ๒๕๖๘: ได้รับรางวัลด้านความเสมอภาค

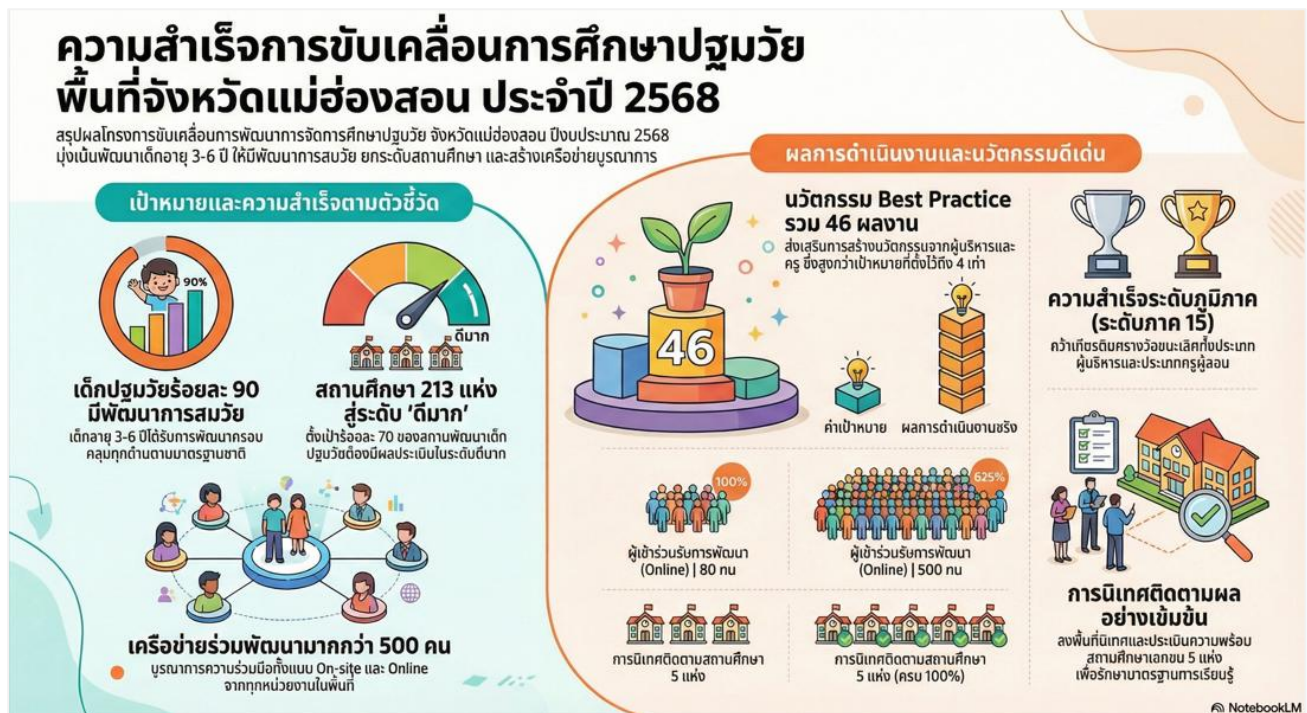
๖) กลไกการขับเคลื่อน "Lampang One Team" เป็นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยบูรณาการข้ามหน่วยงาน ขยายผลนวัตกรรม และใช้ชุดข้อมูลเดียวกัน ประกอบด้วย ๔ ภาคส่วนหลัก คือ หน่วยงานการศึกษา ท้องถิ่นจังหวัด/อปท. ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๗) ยุทธศาสตร์ Thailand Zero Dropout: ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ค้นหาและพาเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาใช้พื้นที่เทศบาลตำบลลำปางหลวงเป็นพื้นที่ต้นแบบ "ตำบลแห่งการเรียนรู้" ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการและอาชีพได้

๒. จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการปูรากฐานในการพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย ผลการดำเนินงานในปี ๒๕๖๘ แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๓-๖ ปี) โดยมีเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยถึงร้อยละ ๙๐ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเน้นการนิเทศติดตามผลอย่างเข้มข้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนามากกว่า ๕๐๐ คน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ที่บูรณาการความต้องการของพื้นที่เข้ากับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

- **วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก** มุ่งเน้นพัฒนาเด็กอายุ ๓-๖ ปี ให้มีพัฒนาการสมวัยตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ยกระดับคุณภาพสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายบูรณาการการจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- **ตัวชี้วัดความสำเร็จ**
 - พัฒนาการเด็ก: เด็กปฐมวัยร้อยละ ๙๐ มีพัฒนาการสมวัยตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - คุณภาพสถานศึกษา: สถานศึกษาจำนวน ๒๑๓ แห่ง (หรือร้อยละ ๗๐ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย) มีผลการประเมินอยู่ในระดับ "ดีมาก"
 - เครือข่ายความร่วมมือ: มีเครือข่ายร่วมพัฒนามากกว่า ๕๐๐ คน โดยเป็นการบูรณาการความร่วมมือทั้งรูปแบบ On-site และ Online จากทุกหน่วยงานในพื้นที่
- **ผลการดำเนินงานและนวัตกรรมโดดเด่น**
 - นวัตกรรม Best Practice: มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมจากผู้บริหารและครูรวม ๔๖ ผลงาน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ถึง ๔ เท่า

- รางวัลระดับภูมิภาค: ประสบความสำเร็จในระดับภาค (ภาค ๑๕) โดยคว้าเกียรติบัตรรางวัลระดับเหรียญทองทั้งประเภทผู้บริหารและประเภทครูผู้สอน

• **การพัฒนาบุคลากร:**

- มีผู้เข้าร่วมการพัฒนาผ่านระบบ Online กลุ่มแรก ๘๐ คน (บรรลุร้อยละ ๑๐๐ ของเป้าหมาย)
- มีผู้เข้าร่วมการพัฒนาผ่านระบบ Online อีกกลุ่มจำนวน ๕๐๐ คน (ร้อยละ ๖๒.๕ ของเป้าหมาย)

• **การนิเทศติดตามผล:** มีการลงพื้นที่นิเทศและประเมินความพร้อมสถานศึกษาเอกชน ๕ แห่ง เพื่อรักษามาตรฐานการเรียนรู้อย่างเข้มข้น (ดำเนินการครบถ้วนร้อยละ ๑๐๐)

๓. จังหวัดน่าน

จังหวัดน่านได้รับการคัดเลือกให้เป็นเครือข่าย เมืองสร้างสรรค์ UNESCO และจังหวัดน่านได้รับ รางวัล National Education Assembly Award ๒๐๒๕ ในฐานะสมัชชาที่ขับเคลื่อนศักยภาพพื้นที่ สรุปลงสาระสำคัญการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด น่าน มีรายละเอียดดังนี้

๑) **การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด น่าน** คณะกรรมการสมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน ดำเนินการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด น่าน (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน พ.ศ. ๒๕๖๘ และแผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๘ เพื่อให้ ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและ สอดคล้องกับการพัฒนาในทุกระดับ ในฐานะสมัชชา ที่ขับเคลื่อนศักยภาพพื้นที่ โดยขับเคลื่อนตามมติ สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ดังนี้

มติที่ ๑: การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้าง รายได้ (Learn to Earn) มุ่งเน้นการสร้างพลังร่วม ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้

สนับสนุนหลักสูตรวิชาชีพ และการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในรูปแบบ Reskill, Upskill และ Newskill ส่งเสริม การสร้างรายได้ระหว่างเรียนและการนำไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษา การพัฒนาอาชีวศึกษาและทักษะวิชาชีพ โดยมีการจัดประชุมวิชาการและการแข่งขันทักษะวิชาชีพในระดับอาชีวศึกษาจังหวัดน่าน เช่น โครงการหุ่นยนต์ บริการอัจฉริยะ (VEC AGVAI ROBOT) และโครงการจัดแสดงผลงานวิชาชีพของนักเรียนนักศึกษา ปวช. และ ปวส. จำนวน ๑,๐๖๕ คน วิทยาลัยเทคนิคปัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับ ปวช. และ ปวส. ไปจนถึงหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย อาทิ ประชาชนทั่วไป ผู้ต้องขัง และทหาร มีการฝึกอบรมทักษะเฉพาะทาง เช่น งานเชื่อมเลเซอร์ (Laser Welding) และการสอบมาตรฐานฝีมือ แรงงาน เป็นต้น

มติที่ ๒: ระบบนิเวศการเรียนรู้และการสืบสานภูมิปัญญา จังหวัดน่านบูรณาการแหล่งเรียนรู้
ในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผลักดันให้เป็นเครือข่าย "เมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะ
พื้นบ้าน" (Crafts and Folk Art) ของ UNESCO โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ศูนย์การเรียนรู้การทำโคม
หมาเต๋า (บ้านโคมคำ) เรียนรู้การทำโคมไฟล้านนา (๒) ศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน
ใช้หลักสูตร "มรดกห้วยพ่าน" สอนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม (๓) แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา เช่น
วัดภูมินทร์ วัดภูเก็ต ถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาและฝึกมัคคุเทศก์น้อย (๔) ศูนย์การเรียนรู้การทำเครื่องเงิน
ดอยซิลเวอร์ ฝึกทักษะอาชีพช่างทำเครื่องเงินน่าน (๕) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดน่าน แหล่งเรียนรู้
ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต และ (๖) แหล่งเรียนรู้บ่อเกลือโบราณ เรียนรู้กรรมวิธีการผลิตเกลือสินเธาว์ที่มี
ความสำคัญมาแต่โบราณ

๔. จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยาในฐานะเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO (Phayao Learning City) จังหวัดพะเยาได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ผ่านแนวคิด “Phayao One Team” โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างรายได้ สรุปลักษณะสำคัญของจังหวัดพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ ภายใต้งานศึกษาที่ยั่งยืน ๒๐๒๒-๒๐๒๗ มีรายละเอียดดังนี้

๑) เป้าหมายหลัก จังหวัดพะเยาได้รับการรับรองเป็น UNESCO Learning City (๒๐๒๒) โดยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้าง "Phayao One Team" เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างรายได้ และการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนผ่านโครงการ Area Based-Education

๒) แนวทางยุทธศาสตร์การศึกษาพะเยา (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

(๑) ยกระดับทักษะดิจิทัลและ Active Learning มุ่งเน้นการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่

(๒) เชื่อมโยงการศึกษาแบบคู่ขนานสู่ทักษะอาชีพ สนับสนุนหลักสูตรสายสามัญสู่สายอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและมีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ

(๓) แก้ไขภาวะซึมเศร้าและป้องกันการฆ่าตัวตาย โดยมุ่งเน้นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและติดตามเด็กตกหล่น และเด็กที่หลุดออกจากระบบ

(๔) ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสระดับสากล ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนทุนแลกเปลี่ยนต่างประเทศ

๓) กรณีตัวอย่างความสำเร็จจากการขับเคลื่อนภาคีเครือข่าย (Case Studies)

(๑) เปิดพื้นที่ใจดี โดยมีการจัดเวทีเสวนา “เด็กคิด เด็กทำ ครุฑนำ ผู้ใหญ่สนับสนุน” เพื่อรับฟังปัญหา และทำความร่วมมือ MOU ร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดและหน่วยงานทางการศึกษา

(๒) นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน เช่น ระบบ SMART PHUSANG โดย สกร. ภูซาง เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ และ TK Park พะเยาที่สร้างพื้นที่การเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

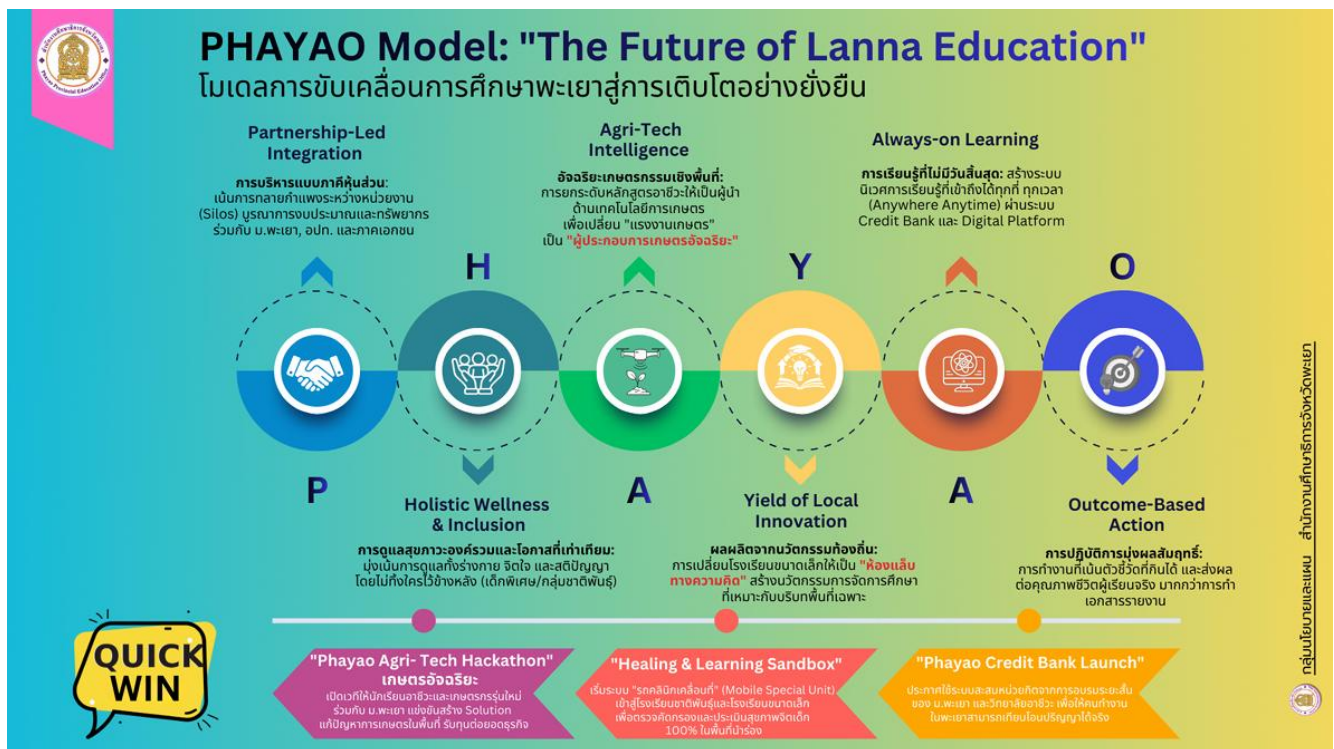
(๓) แคมเปญช่วยเหลือสังคม เช่น แคมเปญ “เปลี่ยนความเศร้า เป็นรอยยิ้ม #พะเยาเราไม่ทิ้งกัน”

PHAYAO Model: โมเดลการขับเคลื่อนการศึกษาพะเยาสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ใช้แนวคิด ๖ ด้าน เพื่ออนาคตการศึกษาล้านนา ดังนี้

- **P (Partnership-Led Integration):** การบริหารแบบภาคีหุ้นส่วน บูรณาการงบประมาณ และทรัพยากรร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัยพะเยา อปท. และภาคเอกชน

- **H (Holistic Wellness & Inclusion):** ดูแลสุขภาพองค์รวม (กาย จิตใจ สติปัญญา) และให้โอกาสที่เท่าเทียม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เช่น เด็กพิเศษและกลุ่มชาติพันธุ์

- A (Agri-Tech Intelligence): ยกระดับหลักสูตรอาชีวะให้เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีเกษตร เปลี่ยน "แรงงานเกษตร" เป็น "ผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ"
- Y (Yield of Local Innovation): เปลี่ยนโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็น "ห้อง LAB ทางความคิด" เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่
- A (Always-on Learning): สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านระบบ Credit Bank และ Digital Platform
- O (Outcome-Based Action): เน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ผู้เรียนจริง มากกว่าการทำเอกสารรายงาน

โครงการเร่งด่วน (Quick Win)

- Phayao Agri-Tech Hackathon: เวทีสำหรับนักเรียนอาชีวะและเกษตรกรรุ่นใหม่ ร่วมกับ ม.พะเยา เพื่อสร้าง Solution แก้ปัญหาการเกษตรและรับทุนยอดธุรกิจ
- Healing & Learning Sandbox: หน่วยรถคลินิกเคลื่อนที่ (Mobile Special Unit) เข้าสู่โรงเรียนชาติพันธุ์และโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อตรวจคัดกรองและประเมินสุขภาพจิตเด็ก 100% ในพื้นที่นำร่อง
- Phayao Credit Bank Launch: ระบบสะสมหน่วยกิตจากการอบรมระยะสั้นของ ม.พะเยา และวิทยาลัยอาชีวะ เพื่อใช้เทียบโอนปริญญาได้จริงสำหรับการทำงานในพะเยา

๕. จังหวัดเชียงราย

เชียงรายล้านนาแห่งความสุข เชียงรายมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในกลุ่มชาติพันธุ์และเด็กเปราะบาง โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสู่ “Chiang Rai Wellness City” ที่ดูแลคนทุกช่วงวัย สมัชชาเชียงรายทำหน้าที่เป็น “พื้นที่กลาง” ในการรับฟังความคิดเห็นและจัดทำธรรมนูญการศึกษา

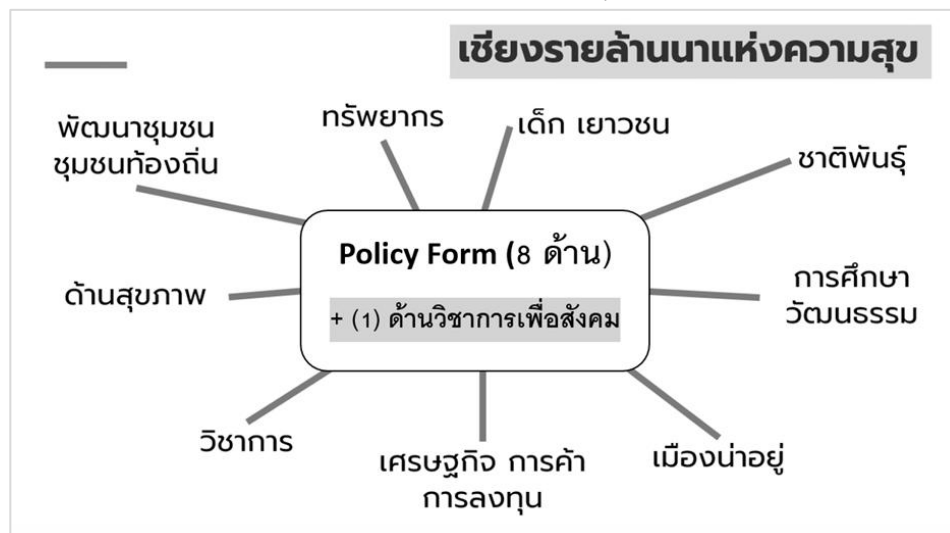
จังหวัด โดยเน้นการปฏิรูปหลักสูตรท้องถิ่นให้ทันสมัยและสร้างความรักในบ้านเกิด เพื่อให้เยาวชนกลับมาพัฒนาพื้นที่ของตนเอง สร้างสรรค์สำคัญได้ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์และกลไกหลัก

- สมัชชาเชียงรายล้านนาแห่งความสุขทำหน้าที่เป็น "พื้นที่กลาง" เพื่อเชื่อมโยงคนเชียงรายทุกภาคส่วน ทั้งประชาชน หน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันวิชาการ ให้เข้ามามีบทบาทในการจัดการพื้นที่ร่วมกัน
- เป้าหมายหลัก คือ การจัดทำ "ธรรมนูญเชียงรายล้านนาแห่งความสุข" เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเชียงรายในภาพรวม

- กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การเปิดตัวโครงการ การแลกเปลี่ยนความเห็นภาคีเครือข่าย การติดตามความก้าวหน้า การประกาศใช้ธรรมนูญ และการรับฟังความเห็นเพื่อปรับปรุง

๒. ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน ๘ ด้าน (บวก ๑ ด้านวิชาการ) ผลการแลกเปลี่ยนจากเวที Policy Forum กำหนดประเด็นสำคัญไว้ ๘ ด้านหลัก และ ๑ ด้านสนับสนุน

- ด้านวิชาการเพื่อสังคม: มุ่งเน้นการทำวิจัยแบบบูรณาการ (Transdisciplinary Research) สร้างฐานข้อมูลกลางที่เข้าถึงง่าย และสื่อสารงานวิจัยให้เป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
- ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม: แก้ไขความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ตอบโจทย์บริบทพื้นที่ และส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็น Soft Power เพื่อต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ด้านพลังภาคประชาสังคม: สร้างกลไกการมีส่วนร่วมให้องค์กรชุมชนร่วมวางแผนพัฒนาจังหวัด บูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนเพื่อทิศทางที่ชัดเจนและโปร่งใส
- ด้านชาติพันธุ์: จัดการความท้าทายเรื่องวิกฤตการศึกษา ความไม่มั่นคงในที่ดินทำกิน และการขาดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งสร้าง "จุดเรียนรู้ชาติพันธุ์" และหลักสูตรทักษะชีวิต
- ด้านสุขภาพและผู้สูงอายุ: มุ่งสู่การเป็น "Chiang Rai Wellness City" พลิกบทบาทจากระบบสุขภาพเชิงรับเป็นการเชิงรุก สร้างเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการแบบบูรณาการ และผลักดันกฎหมายจ้างงานผู้สูงอายุ

- ด้านเด็กและเยาวชน: สนับสนุนพื้นที่สร้างสรรค์ (เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา) เพื่อให้เยาวชนมีพื้นที่แสดงออก ลดความเสี่ยงทางสังคม และสร้างโอกาสในการทำงานที่เชื่อมโยงกับความสนใจของคนรุ่นใหม่

๓. วิสัยทัศน์สู่ออนาคต

- การจัดการตนเอง: มุ่งเน้นวาระ "ถึงเวลาคนเชียงใหม่กำหนดอนาคตตนเอง" ผ่านการกระจายอำนาจและการทำ MOU ความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย
- ปฏิบัติการพื้นที่รูปธรรม: สนับสนุนการทำงานระดับหมู่บ้าน ตำบล และภูมิโนเวศ (๓๕ ดอย ๗ สายน้ำ) โดยใช้ข้อมูล งานวิจัย และสิทธิต่างๆ เป็นฐานในการขับเคลื่อน
- คุณค่าใหม่: มุ่งหวังให้เกิดระบบการทำงานที่ไร้รอยต่อ ข้อมูลเชื่อมโยงถึงกัน และสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าวัฒนธรรมเพื่อความสุขที่ยั่งยืน

๖. จังหวัดแพร่

จังหวัดแพร่นำเสนอแนวคิด **“Phrae go Green Education”** ที่เชื่อมโยงการศึกษากับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากแพร่เป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้พื้นที่สูง และมีอุตสาหกรรมไม้สักที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งโครงการต่าง ๆ ครอบคลุมทุกระดับชั้นตั้งแต่ “หนูน้อยรักษ์สิ่งแวดล้อม” ในระดับปฐมวัย ไปจนถึง “อาชีวะคาร์บอนต่ำ” และ “Drop Out Grow Green” สำหรับเด็กนอกระบบ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนให้จังหวัดแพร่เป็น **“เมืองแห่งการเรียนรู้” (Phrae Learning City)** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ยกระดับคุณภาพการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในจังหวัด
๒. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการสร้างโอกาสให้เข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม
๓. สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่าง โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น

มีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ (Key Strategies) และมีการแบ่งแผนการดำเนินงานออกเป็น ๔ ด้านหลัก ดังนี้

๑. การพัฒนาครูและบุคลากร: ส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ (เช่น Active Learning) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน

๒. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: บูรณาการอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดแพร่ เช่น ผ้าหม้อฮ่อม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สอดแทรกไปในบทเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

๓. การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space): พัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน ห้องสมุดมีชีวิต หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ทันสมัย

๔. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ: สนับสนุนอุปกรณ์และระบบเครือข่ายเพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ "ทุกที่ทุกเวลา" (Anywhere Anytime)

กลไกความร่วมมือ (Collaboration) เน้นการทำงานแบบบูรณาการหลายภาคส่วน ได้แก่

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ (อบจ. แพร่): เป็นแกนกลางในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร
- สถาบันการศึกษา: ครอบคลุมทั้งสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. และอาชีวศึกษา
- ภาคประชาสังคมและปราชญ์ชาวบ้าน: เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เชิงวัฒนธรรม และทักษะอาชีพ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Expected Outcomes)

- นักเรียน: มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (คิดวิเคราะห์, แก้ปัญหา, สื่อสาร) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น
- ชุมชน: มีความเข้มแข็ง และสามารถนำความรู้มาต่อยอดเศรษฐกิจในพื้นที่ได้
- ระบบการศึกษา: มีมาตรฐานที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดแพร่ และมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง

๗. จังหวัดลำพูน

จังหวัดลำพูนเน้นการบูรณาการพลังร่วมจากทุกส่วนภายใต้แนวคิด **“ลำพูนไม่ลำพัง”** ทั้งนี้ จังหวัดได้รับรางวัลสมัชชาสุขภาพการศึกษาระดับชาติ โดยมีผลงานเด่น คือ การใช้ Mobile Learning Unit เพื่อเข้าถึงพื้นที่ห่างไกล และการขับเคลื่อนโครงการ Thailand Zero Dropout ที่เปลี่ยนโรงเรียนให้มีความยืดหยุ่น นำความรู้ไปถึงหน้าบ้านเด็กที่ขาดโอกาส และสรุปผลการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายสมัชชาสุขภาพการศึกษาจังหวัดลำพูน ซึ่งได้รับรางวัลสมัชชาสุขภาพการศึกษาระดับชาติ ประจำปี ๒๕๖๖ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. แนวคิดหลักและกลไกการขับเคลื่อน

- ลำพูนไม่ลำพัง รวมพลังเพื่อลำพูน เป็นหัวใจสำคัญในการทำงานภายใต้การนำของศึกษาธิการจังหวัดลำพูน และคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำพูน โดยเชื่อว่าการศึกษาคือ หน้าที่ของทุกคน
- การบูรณาการความร่วมมือ และการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน หน่วยงานการศึกษา องค์การศาสนา สื่อมวลชน และภาคประชาสังคม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น เวทีสาธารณะ การประชุมกลุ่มย่อย และการทำประชาพิจารณ์

- แผนพัฒนาการศึกษา ใช้แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ
- การลงนาม MOU สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและสร้างกลไกการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

๒. โครงการและนวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญ

- Thailand Zero Drop out มุ่งเน้นการดึงเด็กนอกระบบกลับเข้าสู่การเรียนรู้ โดยใช้กลไกพลังเครือข่ายและนวัตกรรมเพื่อลดอุปสรรคด้านความยากจนหรือระยะทาง ทำให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นและนำความรู้ไปส่งถึงบ้านเด็ก
- ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เชื่อมโยงการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เข้ากับทักษะอาชีพ ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตเพื่อใช้ทำงานหรือปรับคุณวุฒิได้จริง ส่งผลให้การจ้างงานในจังหวัดเพิ่มขึ้นและขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น
- To Be Number One และสถานศึกษาปลอดภัย: บูรณาการการป้องกันยาเสพติดควบคู่ไปกับเรื่องอาหารปลอดภัยและปลอดภัยไฟฟ้า โดยให้สถานักเรียนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนจนได้รับรางวัลทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ
- ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (LEIRS) ระบบคลังนวัตกรรมทางการศึกษาจังหวัดลำพูน (Lamphun Educational Innovation Repository System) ซึ่งทำหน้าที่เป็น "คลังสมองดิจิทัล" ที่รวบรวมนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของจังหวัด
- หน่วยเรียนรู้เคลื่อนที่ (Mobile Learning Unit) ทำหน้าที่เป็น "ห้องเรียนที่มีชีวิต" ที่เคลื่อนที่ไปหาชุมชนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างปราชญ์ชาวบ้านและครู เชื่อมต่อรากฐานทางวัฒนธรรมสู่อนาคตที่ทันสมัย

๓. บทสรุปและความสำเร็จ ความสำเร็จในครั้งนี้สะท้อนผ่านรอยยิ้มของเยาวชนและความสำเร็จของบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ โดยจังหวัดลำพูนพร้อมที่จะพัฒนาต่อยอดและเป็นต้นแบบ (Model) ให้แก่พื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ ภายใต้แนวทางความสามัคคีที่ว่า "ลำพูนไม่ลำพัง รวมพลังเพื่อลำพูน"

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

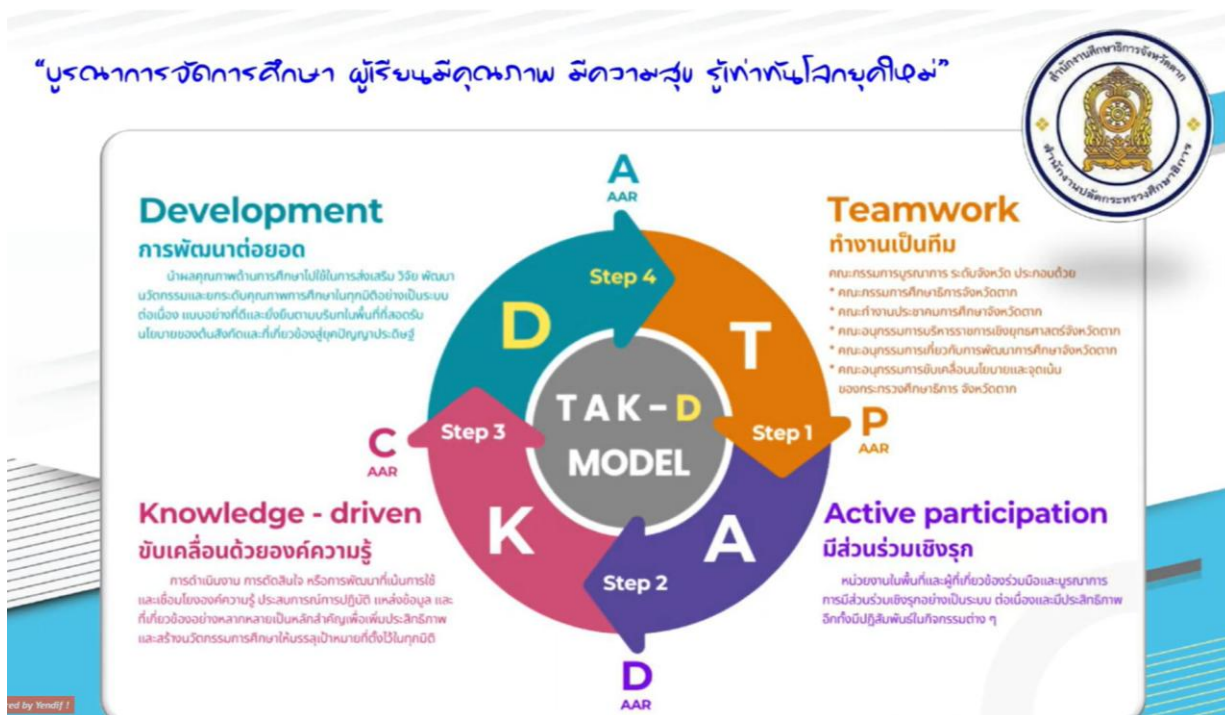
๑. จังหวัดตาก

จังหวัดตากดำเนินการขับเคลื่อนสมัชชาสภาพการศึกษาในชื่อ คณะทำงานประชาคมการศึกษาจังหวัดตาก (Tak Provincial Education Community: TEC) และมีการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ผ่านกลไกคณะทำงานประชาคมการศึกษาจังหวัดตาก โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตากเป็นฝ่ายเลขานุการและบูรณาการหลายหน่วยงาน รวมถึงเทศบาลเมืองตากที่ได้พัฒนาจังหวัดจนได้รับเลือกเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO (Global Network of Learning Cities) ประจำปี ๒๕๖๘

จังหวัดตากมีบริบททางการศึกษาที่แตกต่างจากหลายพื้นที่อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นจังหวัดชายแดนที่มีความหลากหลายทั้งด้านชาติพันธุ์ ภาษา การเคลื่อนย้ายประชากร และสถานะทางทะเบียนราษฎรของผู้เรียน โดยเฉพาะปัญหาเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้มีเลขประจำตัวประชาชนหรืออยู่ในสถานะรหัส G ตลอดจนเด็กที่ย้ายถิ่นฐานบ่อย ทำให้การติดตาม ดูแล และจัดการศึกษาในระบบปกติทำได้ยากกว่าพื้นที่ทั่วไป ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ได้ตั้ง

เป้าการพัฒนาการศึกษาไว้เพียงเรื่องผลสัมฤทธิ์เชิงวิชาการหรือการแข่งขันทางการศึกษาเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับ“คุณภาพชีวิต” ของผู้เรียน การอ่านออกเขียนได้ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเงื่อนไขชีวิตจริงของเด็กแต่ละกลุ่มเป็นสำคัญ

ภายใต้บริบทดังกล่าว จังหวัดตากจึงพัฒนาแนวทางการทำงานที่เรียกว่า **“ตาก ดีโมเดล (TAK D Model)”** ซึ่งเป็นกรอบคิดสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาสำหรับพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ที่มีความเปราะบางสูง โดยมีสาระสำคัญคือการมองการศึกษาอย่างยืดหยุ่น ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง และปรับเป้าหมายการพัฒนาให้ตอบโจทย์ความอยู่รอด คุณภาพชีวิต และโอกาสในอนาคตของผู้เรียนมากกว่าการวัดผลแบบมาตรฐานเดียวทั้งประเทศ

จังหวัดให้ความสำคัญกับการทำให้การศึกษาเชื่อมโยงกับอาชีพ การมีรายได้ และการเรียนรู้ที่ต่อยอดได้จริง โดยร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากและหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำโครงการ Micro-Credit Bank ด้วยเทคโนโลยี Blockchain พัฒนา ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่เชื่อมโยงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเข้ากับสายอาชีวศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนรู้ ประสบการณ์ และสมรรถนะต่าง ๆ ไปสู่การศึกษาระดับที่สูงขึ้น พัฒนาทักษะอาชีพได้ต่อเนื่อง และสามารถใช้ในการเรียนรู้เป็นบันไดไปสู่การมีอาชีพหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ชายแดนที่จำเป็นต้องจัดการศึกษาอย่างยืดหยุ่น

ในประเด็นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จังหวัดตากถือเป็นพื้นที่ที่มีตัวอย่างโดดเด่น โดยเฉพาะการที่ **เทศบาลเมืองตากได้รับการยอมรับเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO** ซึ่งสะท้อนว่าพื้นที่ไม่ได้ขับเคลื่อนการเรียนรู้เพียงในรั้วโรงเรียน แต่สามารถยกระดับการเรียนรู้ให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเมือง วัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

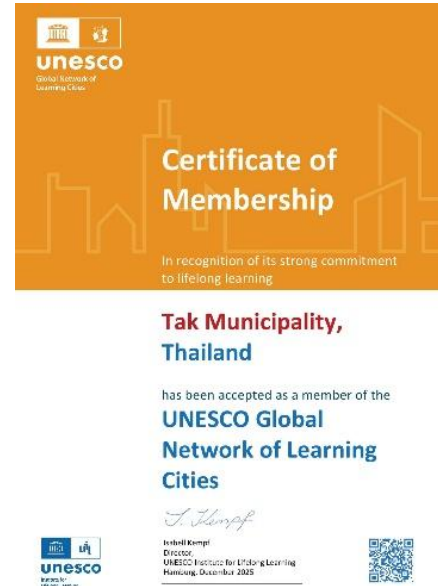
ความโดดเด่นของตากอยู่ที่การนำทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นฐานของการเรียนรู้ เช่น การเชื่อมโยงประเพณี กระทงสายกับการเรียนรู้และการวิจัยวัสดุธรรมชาติ โดยมีการพัฒนานวัตกรรมจากวัสดุในท้องถิ่น เช่น ใบสักอัดรูปแทนกะลา นอกจากนี้ ระบบนิเวศการเรียนรู้ของตากยังตั้งอยู่บนหลักการของการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหลายภาคส่วน โดยใช้แนวคิด Area Based Management สำหรับสนับสนุนการออกแบบกลไกการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทจริงของชุมชน การเรียนรู้จึงไม่ได้จำกัดเฉพาะในสถานศึกษา หากแต่กระจายอยู่ในชุมชน วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มตินี้จึงมีความหมายในเชิงโครงสร้างคือ การเปลี่ยน “เมือง” ให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน และเปลี่ยน “การศึกษา” ให้กลายเป็นภารกิจร่วมของทั้งสังคม

อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นมิติสำคัญของพื้นที่ คือ การให้ความสำคัญกับการอ่านออกเขียนได้และคุณภาพชีวิตพื้นฐานของผู้เรียนมากกว่าการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงด้านเดียว ซึ่งจะช่วยทำให้การจัดการศึกษาตอบโจทย์ความจำเป็นเร่งด่วนของเด็กได้ตรงจุดและทำให้โรงเรียน หรือหน่วยงานทางการศึกษามีอิสระในการออกแบบการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของผู้เรียนมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีการใช้กลไกความร่วมมือหลายภาคส่วนในการสำรวจและนำเด็กนอกกระบบจำนวนมากกลับเข้าสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสม เอกสารระบุถึงการดำเนินการกับเด็กนอกกระบบกว่า ๖ หมื่นคน ซึ่งสะท้อนศักยภาพของจังหวัดในการทำงานเชิงรุกและเชิงระบบ ไม่ใช่เพียงการรอให้เด็กกลับเข้าสู่โรงเรียนด้วยตนเอง แต่พยายาม “ออกไปหา” และจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชีวิตจริงของเด็กแต่ละคน ผลงานลักษณะนี้จึงนับเป็นจุดแข็งสำคัญของจังหวัดตากในฐานะพื้นที่ต้นแบบของการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เน้นความเท่าเทียม การเข้าถึง และการพัฒนาคนบนฐานของความจริงทางสังคมมากกว่ากรอบมาตรฐานแบบเดียวกันทั้งหมด

๒. จังหวัดพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลกใช้กลไกสมัชชาการศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่กลางสำหรับการระดมความร่วมมือจากหน่วยงานการศึกษา มหาวิทยาลัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย รวมทั้งสิ้น ๑๖ หน่วยงาน เพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาส นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาโรงเรียนผ่านแนวคิด TSQM-A หรือโรงเรียนพัฒนาตนเองแบบเชิงพื้นที่ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของการบริหารจัดการสถานศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มีการวางรากฐานเชิงระบบผ่านการพัฒนาโรงเรียนและพื้นที่ โดยใช้กลไก TSQM-A และ Meso Level จากมหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหนุนเสริมคุณภาพครูและโรงเรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการต่อยอดทักษะและอาชีพในอนาคต

การดำเนินงานตามมติสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ประเด็นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การขับเคลื่อนต้องอาศัยเครือข่ายหลายระดับ ทั้งหน่วยงานการศึกษา มหาวิทยาลัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการบูรณาการภาคีเครือข่ายร่วมช่วย โดยมีภารกิจสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ การเสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต และการลงพื้นที่เยี่ยมเสริมพลัง (Site Visit) เพื่อหนุนเสริมสถานศึกษาและเครือข่ายพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ในด้านการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เน้นเรื่องนโยบาย Thailand Zero Dropout และ Quality & Safety ซึ่งสะท้อนการมุ่งค้นหาเด็กตกหล่น การนำเด็กกลับเข้าสู่ระบบ และยกระดับคุณภาพพร้อมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่อบอุ่นสำหรับผู้เรียน ผลการดำเนินงานที่คาดหวัง คือ เด็กและเยาวชนของจังหวัดพิษณุโลกเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และเกิดระบบบริหารจัดการศึกษาที่เข้มแข็งและยั่งยืนด้วยพลังของคนในพื้นที่

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนและเป้าหมายเชิงพื้นที่

ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาส เต็มเต็มศักยภาพคนพิษณุโลก

1. กลไกการทำงาน (TSQM-A)

- ขับเคลื่อนโมเดล Area-based Education (โรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่)
- ผลักดัน 'Meso Level' (พี่เลี้ยงวิชาการ) จากมหาวิทยาลัยนเรศวร, ราชภัฏพิบูลสงคราม และเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหนุนเสริมคุณภาพครูและโรงเรียน

2. ภารกิจเร่งด่วน (Mission)

- Zero Dropout: ค้นหาเชิงรุกและนำเด็กตกหล่นกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา
- Quality & Safety: ยกระดับคุณภาพและสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่อบอุ่นสำหรับผู้เรียน

3. ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง (Impact)

- เด็กและเยาวชนพิษณุโลกเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม
- ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่เข้มแข็งและยั่งยืนด้วยพลังของคนในพื้นที่

๓. จังหวัดสุโขทัย

สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุโขทัย มุ่งยกระดับการจัดการศึกษาของจังหวัดด้วยแนวคิดการพัฒนา ร่วมกันทั้งระบบ โดยใช้สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุโขทัยเป็นพื้นที่กลางในการประสานหน่วยงาน เครือข่าย และภาคี เพื่อบูรณาการทรัพยากรร่วมกัน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างนวัตกรรม และเชื่อมโยง การเรียนรู้สู่ชีวิตจริงของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม จนได้รับรางวัลสมัชชาสภาการศึกษา ระดับชาติ ประจำปี ๒๕๖๘ นอกจากนี้จังหวัดยังได้พัฒนาระบบการบริหารการเชื่อมโยงข้อมูล และการวาง รากฐานสู่ความยั่งยืนในอนาคต โดยเฉพาะการมุ่งพัฒนาระบบ Big Data และฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุน การตัดสินใจเชิงนโยบาย

จังหวัดสุโขทัยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพและการมีรายได้ Learn to Earn อย่างเป็นรูปธรรม โดยขับเคลื่อนผ่าน “ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)” ซึ่งเป็นกลไก สำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับเส้นทางอาชีพ (Career Pathway) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสม หน่วยกิตจากทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และประสบการณ์การทำงาน เพื่อใช้ต่อยอดสู่การศึกษาในระดับ ที่สูงขึ้นหรือการประกอบอาชีพได้ แนวทางดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถ “เรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย” ลดข้อจำกัดของระบบการศึกษาแบบเดิม และตอบโจทย์บริบทของผู้เรียนที่หลากหลาย โดยเฉพาะในพื้นที่ ที่ต้องการแรงงานทักษะและการพัฒนาอาชีพควบคู่กับการศึกษา นอกจากนี้ จังหวัดยังสนับสนุนการพัฒนา หลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจของพื้นที่ เช่น ภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่สามารถนำไปใช้สร้างรายได้จริง

จังหวัดสุโขทัยได้รับเลือกเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO (Global Network of Learning Cities) ประจำปี ๒๕๖๕ นอกจากนี้ยังเป็นเครือข่ายเมือง UNESCO ในฐานะเมืองมรดกโลก มรดกความทรงจำแห่งโลก และเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art)

จังหวัดได้ขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และมีการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมที่นำมาสร้างสรรค์ชุดการแสดงเผยแพร่ในงานต่าง ๆ เช่น ประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ การประชุมครั้งสำคัญระดับชาติที่สามารถเป็นทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรม และสร้างรายได้เสริมให้กับนักเรียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนานโยบายการศึกษาที่เป็นเอกภาพ โดยมีการถ่ายทอดและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ๖ ปี มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) มากกว่า ๑๐ ฉบับ เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า และส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานและพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ในระยะต่อไป จังหวัดมุ่งพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และขยายผลโรงเรียนนวัตกรรมให้ครอบคลุมทุกอำเภอเพื่อให้ระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถรองรับการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัยได้อย่างทั่วถึงและยกระดับ “เมือง” ให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึง ใช้ประโยชน์และเติบโตได้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้จังหวัดสุโขทัยยังให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะการดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยงและเด็กที่หลุดออกจากระบบ ผ่านการใช้ระบบ **Dropout Tracking System** และกระบวนการ **Case Management** เพื่อติดตาม ช่วยเหลือ และนำเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นระบบ พร้อมกันนี้ จังหวัดได้ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการเรียนการสอนแบบ Active Learning และเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ เช่น การเกษตรและการท่องเที่ยว เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ในเชิงกลไก สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุโขทัยยังทำหน้าที่สำคัญในการกำหนดวาระการศึกษา (Agenda) ของจังหวัด บูรณาการแผนงานและงบประมาณระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อน และติดตามประเมินผล (AAR) อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดวงจรการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

๔. จังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์มีการขับเคลื่อนงานสมัชชาสภาการศึกษาอย่างเป็นทางการภายหลังการประชุมสมัชชาสภาศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๓ โดยใช้กลไกของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นฐานในการขับเคลื่อนภารกิจของพื้นที่ สะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดมุ่งสร้างกลไกเชิงโครงสร้างเพื่อผลักดันงานด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่เพียงการดำเนินกิจกรรมเฉพาะครั้งเท่านั้น

ในเชิงเป้าหมาย ได้วางทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ ๕ เรื่องการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพของจังหวัด พร้อมจุดเน้นด้านการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ มุ่งพัฒนาการศึกษาให้เชื่อมโยงกับฐานเศรษฐกิจและทุนของพื้นที่ ได้แก่ การมีงานทำ การท่องเที่ยว การเกษตรปลอดภัย และ Soft Power ซึ่งล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่เพชรบูรณ์ใช้เป็นทิศทางในการพัฒนาคนและพื้นที่ไปพร้อมกัน

ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้และการมีงานทำ จังหวัดมุ่งสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง แนวทางสำคัญประการแรก คือ การฝึกอบรมด้านอาชีพแก่ผู้จบการศึกษาและผู้ที่ไม่ได้ศึกษาต่อ โดยดำเนินงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ขยายโอกาสไปถึงกลุ่มผู้ที่ต้องการทักษะอาชีพเพื่อเข้าสู่การทำงานหรือสร้างรายได้ด้วยตนเอง

อีกองค์ประกอบสำคัญของมตินี้ คือ การสร้างการรับรู้และขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ร่วมกับอาชีวศึกษาและสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนรู้และประสบการณ์เพื่อต่อยอดได้ในอนาคต นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการค้นหาความสามารถพิเศษของผู้เรียนตามแนวทางพหุปัญญา และเชื่อมโยงอาชีวศึกษากับอุดมศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และนำมาช่วยขับเคลื่อนงาน Thailand Zero Dropout ให้ครอบคลุมศักยภาพที่หลากหลายของผู้เรียน และพยายามออกแบบเส้นทางให้ความสามารถเหล่านั้นสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพจริงได้

มติที่ 1 การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์

ประเด็นในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดยุทธศาสตร์ ที่ 5 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบนิเวศและพัฒนาศักยภาพของจังหวัด และ จุดเน้นที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและพัฒนาศักยภาพของจังหวัด

ขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา ร้อยละ 100 Pain Point จังหวัด

- ผลการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ร้อยละ 69.70
- ผลการจัดการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว ร้อยละ 45.10
- ผลการจัดการศึกษาการเกษตรปลอดภัย ร้อยละ 59.18
- ผลการจัดการศึกษาด้าน SOFT POWER ร้อยละ 31.73

ฝึกอบรมด้านอาชีพแก่ผู้จบการศึกษาและไม่เรียนต่อร่วมกับ สนง.พัฒนาฝีมือแรงงาน

สร้างการรับรู้พร้อมขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit bank System) กับอาชีวศึกษาและสถานศึกษามัธยมศึกษา และงาน TZD

ค้นหาความสามารถพิเศษตามแนวทางพหุปัญญา

อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาสร้างงานสร้างอาชีพ

จังหวัดเพชรบูรณ์วางฐานการพัฒนาไว้ ๒ ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกระดับและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สารสำคัญของมตินี้จึงไม่ใช่แค่การพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล แต่เป็นการสร้าง “สภาพแวดล้อม” ทั้งด้านคุณค่า โครงสร้าง และทรัพยากรที่ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้จริงในระดับจังหวัด

ในมิติของการพัฒนาผู้เรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ให้ความสำคัญกับการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน โดยกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียน คือ “ลูกพ่อขุนผาเมือง” ได้แก่ เสียสละ กล้าหาญ ชาญฉลาด และขับเคลื่อนไปสู่สถานศึกษาทุกสังกัด เพื่อหล่อหลอมคุณลักษณะและอัตลักษณ์ของผู้เรียนควบคู่กันไป ถือเป็นมิติสำคัญของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงคนกับพื้นที่และคุณค่าร่วมของจังหวัด

ด้านโครงสร้างและแหล่งเรียนรู้ มีศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๒ แห่ง ระดับจังหวัด (ห้องฟ้าจำลอง ห้องภาพยนตร์ ๕ มิติ) พร้อมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน STEAM ศึกษา

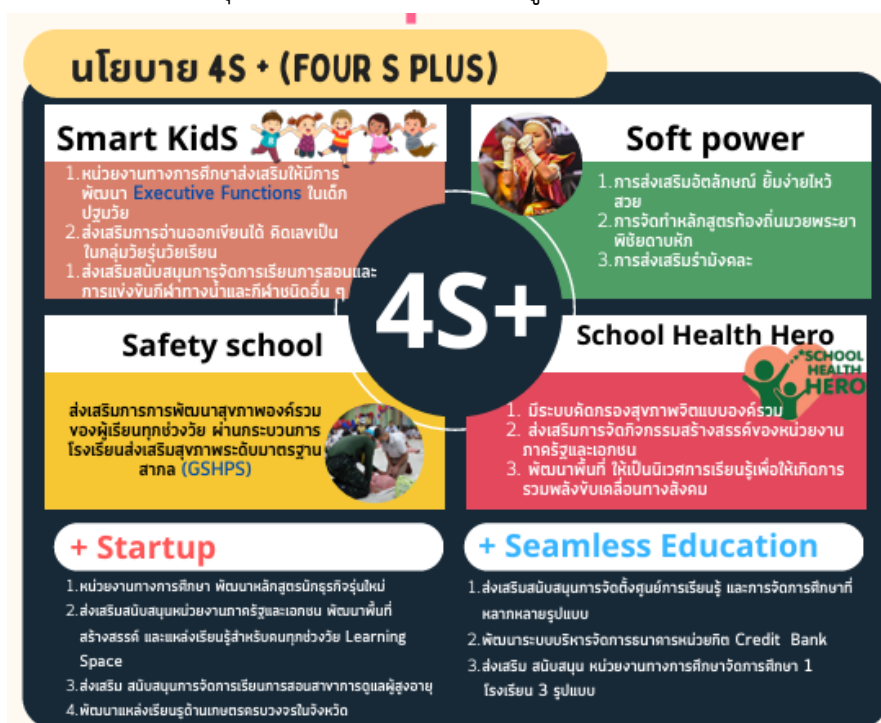
ระดับจังหวัดจนถึงระดับนานาชาติ และอยู่ระหว่างการสร้างศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้วยงบประมาณ ๓๐ ล้านบาท สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่าจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ความสำคัญกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางการเรียนรู้เพื่อทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้จริงผ่านพื้นที่และเครื่องมือที่หลากหลาย

ในมิติของการบริหารจัดการ ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างต่อเนื่องทั้งด้านสื่อ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน มีการสนับสนุนงบประมาณรวมมากกว่า ๕๐๐ ล้านบาท และเฉพาะปี ๒๕๖๘ สนับสนุนมากกว่า ๑๐๒ ล้านบาท ในส่วนของห้องเรียนดิจิทัลและ STEAM ศึกษา การดำเนินการต่าง ๆ ที่กล่าวมาล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้มีความยั่งยืนและสามารถขยายผลได้ในระยะยาว

นอกจากนี้ ประเด็นการขับเคลื่อนสำคัญอื่น ๆ ที่สะท้อนอัตลักษณ์และทิศทางการพัฒนาของพื้นที่อย่างชัดเจน ประการแรก คือ การใช้ Pain Point ของจังหวัด เป็นโจทย์ร่วมในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา ๔ ด้านสำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ การจัดการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว การจัดการศึกษาเพื่อการเกษตรปลอดภัย และการจัดการศึกษาด้าน Soft Power จึงมีลักษณะเป็น “การศึกษาที่เชื่อมกับศักยภาพจังหวัด” มากกว่าการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานกลางเพียงอย่างเดียว

๔. จังหวัดอุตรดิตถ์

จังหวัดอุตรดิตถ์และสภาการศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ขับเคลื่อนการศึกษาภายใต้กรอบนโยบาย 4S+ (Four S Plus) ได้แก่ Smart Kids, Safety School, Soft Power และ School Health Hero พร้อมด้วยส่วนขยายอีก ๒ ด้าน คือ Startup และ Seamless Education ครอบคลุมทั้งการพัฒนาผู้เรียน คุณภาพชีวิต ความปลอดภัย อัตลักษณ์ของพื้นที่ ตลอดจนการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นมากขึ้น จังหวัดเน้นการบูรณาการนโยบายระดับจังหวัดเข้าสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

ผ่านความร่วมมือของหลายหน่วยงานทางการศึกษาและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กลไกสภาการศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ที่มี การแต่งตั้งคณะทำงาน จำนวน ๔ คณะ เพื่อทำหน้าที่ลงพื้นที่ในเทศ กำกับ ติดตาม และประเมิน ผล การดำเนินงานตามแผนพัฒนา การศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ และ เป้าหมายสำคัญของจังหวัด

อัตรดิดต์ คือ การพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัย ให้มีทั้งความรู้ ทักษะคุณลักษณะที่เหมาะสม และความสามารถในการดำรงชีวิตในโลก ปัจจุบัน

จังหวัดอุดรดิตถ์มุ่งสร้างการเรียนรู้ ที่นำไปสู่การมีรายได้และการประกอบอาชีพ ได้จริง โดยเห็นได้ชัดจากการขับเคลื่อน ด้าน Startup ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนักธุรกิจ รุ่นใหม่ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ ด้านการคิดเชิงธุรกิจ การริเริ่มสร้างสรรค์ และการพัฒนาแนวคิดผู้ประกอบการตั้งแต่วัยเรียน มีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในสาขา การดูแล ผู้สูงอายุ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรครบวงจรในจังหวัด ซึ่งล้วนเป็นสาขาที่ตอบโจทย์บริบทสังคม และเศรษฐกิจของพื้นที่

การเชื่อมโยงกับ Soft Power ของพื้นที่ โดยมีการจัดการแข่งขัน Soft Power ครั้งที่ ๑ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๘ การแข่งขันคีตะมวยพระยาพิชัย และการแข่งขันรำมโนคละ รวมถึงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น “มวยพระยาพิชัยดาบหัก” ควบคู่กับการส่งเสริมเอกลักษณ์ “ยิ้มง่าย ไหว้สวย” เพื่อต่อยอดคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในฐานะฐานของการเรียนรู้และการสร้างรายได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาที่ยืดหยุ่น และไร้รอยต่อ (Seamless Education) โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และการส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบ ๑ โรงเรียน ๓ รูปแบบ

จังหวัดอุดรดิตถ์ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัย ผ่านการบูรณาการหลายองค์ประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งด้านผู้เรียน สุขภาพ ความปลอดภัย พื้นที่เรียนรู้ โดยเฉพาะในด้าน Safety School และ School Health Hero รวมทั้งดำเนินการทั้งเรื่องห้องเรียนปลอดภัย การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและบุหรี่ปั๊พไฟฟา การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ และการส่งเสริมสถานศึกษาปลอดภัย รวมถึงยังมีการพัฒนาสุขภาพองค์รวม ของผู้เรียนทุกช่วงวัย ผ่านกระบวนการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล (GSHPS) การมีระบบ คัดกรองสุขภาพจิตแบบองค์รวม และการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ซึ่งให้เห็นว่าอัตรดิดต์มองระบบนิเวศ การเรียนรู้ในความหมายที่กว้าง คือ การทำให้ผู้เรียนสามารถเติบโต เรียนรู้ และใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อม ที่ปลอดภัยทั้งทางกาย ใจ และสังคม ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการเป็น “เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของพื้นที่ ได้จัดทำโครงการ Thailand Zero Dropout การส่งเสริม Executive Functions ในเด็กปฐมวัย การอ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็น การจัดห้องเรียนปลอดภัย การป้องกัน ยาเสพติดและบุหรี่ปั๊พไฟฟา และการพัฒนาพื้นที่นิเวศการเรียนรู้เพื่อรวมพลังขับเคลื่อนทางสังคม

ผลการดำเนินงาน

1 มติที่ 1: Learn to Earn

Soft power

- การจัดการแข่งขัน Soft Power ครั้งที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
- การแข่งขันคีตะมวยพระยาพิชัย และการแข่งขันรำมโนคละ
- การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมวยพระยาพิชัยดาบหัก

Soft Power

คีตะมวย

Startup

- หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนา หลักสูตรนักธุรกิจรุ่นใหม่

๖. จังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชรขับเคลื่อนงานสมัชชาการศึกษาในชื่อ “สมัชชาการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร” ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนกำแพงเพชร แกร่งทั้งคุณภาพ และคุณธรรม” เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีทั้งสมรรถนะ คุณภาพชีวิต และคุณธรรมควบคู่กัน สร้างความพร้อมในการแก้ไขสถานการณ์ทางการศึกษาที่มีเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาจำนวน ๗,๘๑๖ คน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนข้อจำกัดจากปัจจัยด้านครอบครัวและเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรยังอยู่ที่ ๗.๘๙ ปี ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญว่าการเข้าถึงและความต่อเนื่องทางการศึกษายังเป็นโจทย์ใหญ่

สมัชชาการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

“คนกำแพงเพชร แกร่งทั้งคุณภาพ และคุณธรรม”

บริบทดังกล่าวทำให้จังหวัดกำแพงเพชรเห็นความจำเป็นของการ “ปฏิรูปการศึกษาเชิงพื้นที่โดยใช้สมัชชาการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร” เป็นกลไกกลางในการบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อร่วมกันออกแบบนโยบายและแนวทางพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ สร้างระบบการศึกษาที่ตอบโจทย์ชีวิตจริงของคนในพื้นที่ ยกระดับคุณภาพผู้เรียน ลดปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบ และสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ “ไม่ให้เด็กถูกทิ้งไว้ข้างหลัง”

ในการดำเนินการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ จังหวัดให้ความสำคัญกับการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ โดยจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้พร้อมต่อการประกอบอาชีพในอนาคต เริ่มจากการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระบบรับรองสมรรถนะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานจริง พร้อมทั้งมีการจัดทำความร่วมมือกับหน่วยงานพัฒนาฝีมือแรงงานผ่านการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อเสริมความพร้อมสู่การมีอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานและแนวโน้มเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมท่องโลกวิชาชีพและเวทีเสวนา “อาชีพที่ใช้ในกำแพงเพชร ๒๐๒๖” เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเรียนรู้อาชีพจริงกับเครือข่ายสถานประกอบการในพื้นที่

อีกองค์ประกอบสำคัญของมติดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ (Learn to Earn) คือ การจัดค่าย “ก้าวต่ออย่างมั่นใจ” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ผ่านการประสานพลังของโรงเรียน ครู และภาคเอกชน รวมถึงโครงการ KPP Learn & Earn ที่มุ่งอบรมทักษะผู้ประกอบการและทักษะดิจิทัล พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองขายสินค้าและสร้างรายได้จริง

จังหวัดกำแพงเพชรมุ่งสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างระบบการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย โดยใช้ความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน เป็นฐานสำคัญของการขับเคลื่อนสอดคล้องกับการมองเมืองหรือชุมชนในฐานะ “พื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการหล่อหลอมและพัฒนาคนทุกช่วงวัย”

การดำเนินงานในมิตินี้มีหลายองค์ประกอบสำคัญ ประการแรก คือ การพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบด้านความมีวินัย ๓ ด้าน ได้แก่ วินัยต่อตนเอง ต่อเพื่อน และต่อสังคม การยกระดับคุณภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่านการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษา และการส่งเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมเสริมสร้าง

พัฒนาการรอบด้าน และการใช้พลังเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และการเยี่ยมบ้าน ในการดูแลผู้เรียนและครอบครัว ระบบนิเวศการเรียนรู้ของจังหวัดกำแพงเพชรจึงมีลักษณะเด่นที่การสร้าง “โครงข่ายการดูแลและพัฒนา” เป็นการออกแบบสภาพแวดล้อมทั้งระบบให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และช่วยให้ผู้เรียนทุกกลุ่มโดยเฉพาะเด็กปฐมวัยและเด็กกลุ่มเสี่ยงได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงการเติบโตในระยะยาว

ในด้านการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้านอื่น ๆ จังหวัดกำแพงเพชรมีการสร้างโอกาสทางการศึกษา (Create Educational Opportunities) ซึ่งเป็นการตอบโจทยปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบและความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวในจังหวัดโดยเตรียมจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง “โครงข่ายความปลอดภัยทางการศึกษา” เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูในภาวะภัยพิบัติหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น อุทกภัยและวาตภัย เป็นต้น

๗. จังหวัดพิจิตร

จังหวัดพิจิตรปัจจุบันยังไม่มี การจัดตั้งสมัชชาสภาการศึกษา แต่มีการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เข้มแข็ง โดยใช้กลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout) ด้วยแนวคิด “พิจิตรเป็นหนึ่ง” มีบริบทการขับเคลื่อนการศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า ปัญหาการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสและเด็กหลุดออกจากระบบไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะของโรงเรียนหรือหน่วยงานการศึกษาเพียงด้านเดียว หากแต่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงซ้อนทั้งด้านครอบครัว ชุมชน สวัสดิการสังคม แรงงาน เศรษฐกิจ และการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษาของจังหวัดพิจิตรจึงมุ่งใช้แนวคิด Area-Based Education หรือการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นแกนหลัก โดยผสมผสานกับงานวิจัยและการพัฒนากลไกเชิงระบบที่เน้นการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างจริงจัง โดยมีชุดแนวคิดสำคัญ ได้แก่ กลไกบูรณาการทางนโยบาย ระบบนิเวศการเรียนรู้บนฐานชุมชน ธนาคารหน่วยกิต หลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน และโครงข่าย

คุ้มครองทางสังคมด้านการศึกษา เพื่อวางฐานคิดเชิงระบบเพื่อให้จังหวัดสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียนและชุมชนมากที่สุด

ในเชิงเป้าหมาย จังหวัดพิจิตรมุ่งสร้างระบบการศึกษาที่ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบ โดยมี ๒ แนวคิดหลักที่ใช้เป็นทิศทางการทำงาน ได้แก่ **All for Education** คือ การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนมาร่วมจัดการศึกษา และ **Education for All** คือ การทำให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม และสร้างกลไกของจังหวัดที่สามารถค้นหา ช่วยเหลือ และพัฒนาศักยภาพของเด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน และผู้เรียนที่มีเงื่อนไขชีวิตซับซ้อนให้มีโอกาสกลับเข้าสู่การเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและมีอนาคตที่มั่นคงกว่าเดิม

การดำเนินงานตามมติการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ จังหวัดพิจิตรเห็นว่าการศึกษามิใช่ต้องเชื่อมโยงกับความสามารถในการประกอบอาชีพและการมีรายได้ของผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กที่ไม่สามารถเดินอยู่บนเส้นทางการศึกษาแบบปกติได้อย่างมั่นคง หากระบบการศึกษาไม่ยืดหยุ่นและไม่เชื่อมกับอาชีพ เด็กกลุ่มนี้ก็มีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบและขาดโอกาสในชีวิต เครื่องมือสำคัญ คือ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต Credit Bank ควบคู่กับหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตทักษะในชุมชน และเส้นทางการทำงานได้จริง นอกจากนี้ ยังมีความพยายามเชื่อมรูปแบบการเรียนรู้กับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) เพื่อให้การเทียบโอนและการยอมรับผลการเรียนรู้มีความเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำให้การศึกษาเชื่อมตรงไปสู่อาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในการขับเคลื่อนตามประเด็นมติการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) ของพิจิตรยังเชื่อมโยงกับการดำเนินงาน Thailand Zero Dropout เพื่อให้เด็กเหล่านั้นกลับมาใน “ระบบการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชีวิต” มากกว่าเดิม จากฐานข้อมูลมีเด็กด้อยโอกาสกว่า ๔,๐๐๐ คน และสำรวจชี้เป้าไปได้แล้วประมาณร้อยละ ๗๐ เพื่อประสานการรับความช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ให้กลับมาสู่เส้นทางการเรียนรู้ที่พาไปสู่การมีงานทำและการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ด้านการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จังหวัดพิจิตรเห็นว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อมีระบบนิเวศที่เชื่อมโยงทั้งจังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชนเข้าด้วยกัน จึงได้ผลักดันให้เกิดเครือข่ายทางการศึกษาในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เพื่อให้การขับเคลื่อนมีทั้งพลังจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบนในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ มีทั้งการกำหนดทิศทางเชิงนโยบายจากจังหวัด มีข้อเท็จจริง ความต้องการ และการดำเนินงานจากพื้นที่จริง สำหรับใช้ประเมินการดำเนินงานตามนโยบายด้วย มีหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต แรงงาน เศรษฐกิจ ท้องถิ่น ท้องถิ่น และภาคชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และทดลองทำ Eco Learning ในบางตำบล เพื่อสร้างการเรียนรู้บนฐานชุมชนสำหรับคนทุกช่วงวัย ทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชุมชนอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น

การพัฒนาโครงข่ายคุ้มครองทางสังคมด้านการศึกษา โดยมีทั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด กลไกระดับอำเภอ และคณะทำงานระดับตำบลเข้ามาช่วยค้นหา ดูแล ติดตาม และช่วยเหลือเด็กเป็นรายกรณี ผ่านระบบ Case Management หรือ CM ลงไปสู่การจัดการรายกรณีและการประสานทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ จังหวัดพิจิตรยังให้ความสำคัญกับเงื่อนไขความยั่งยืนของการทำงานเชิงพื้นที่ โดยมีข้อเสนอเชิงบริหารที่ชัดเจนว่า ต้องสร้างฉันทามติและเป้าหมายร่วมของจังหวัดก่อน และควรบรรจุแผนงานด้านการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานสามารถต่อเนื่องแม้มีการเปลี่ยนตัวผู้บริหารทางการเมืองหรือผู้นำในพื้นที่

๘. จังหวัดนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์อยู่ระหว่างศึกษาแนวทางจัดตั้งสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัด โดยในปี ๒๕๖๘ มีการขับเคลื่อนการศึกษาภายใต้เป้าหมายที่ชัดเจนว่า “มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ” โดยใช้แนวคิด Learn to Earn เป็นแกนกลางในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษาถึง ๙ หน่วยงานร่วมกัน เพื่อตอบสนองศักยภาพและความแตกต่างของผู้เรียน โดยแบ่งการขับเคลื่อนออกเป็น ๔ กลุ่มสำคัญ ได้แก่ กลุ่มพื้นฐานและทักษะดิจิทัล กลุ่มทักษะอาชีพและบูรณาการ กลุ่มส่งเสริมศักยภาพเฉพาะทาง และกลุ่มนวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อช่วยออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทั้งทักษะพื้นฐาน ความถนัดเฉพาะ ความพร้อมในการทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จังหวัดบูรณาการ ๙ หน่วยงาน ทางการศึกษาสู่เป้าหมาย “มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ” มีการวางระบบการดำเนินงานผ่าน ๔ กลุ่มหลักที่เชื่อมโยงกัน เริ่มจาก

๑) **กลุ่มปูพื้นฐานและทักษะดิจิทัล** ซึ่งรับผิดชอบโดยหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อโลกปัจจุบัน เช่น Financial & AI Literacy หรือ หลักสูตรการเงินและการสร้างรายได้ด้วย AI รวมถึงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ผ่านกิจกรรมอย่างบริษัทสร้างการดี และจัดงาน Open House สร้างพื้นที่ทดลองตลาด เช่น ตลาดนัดนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีและความคิดเชิงผู้ประกอบการสร้างรายได้ได้จริง

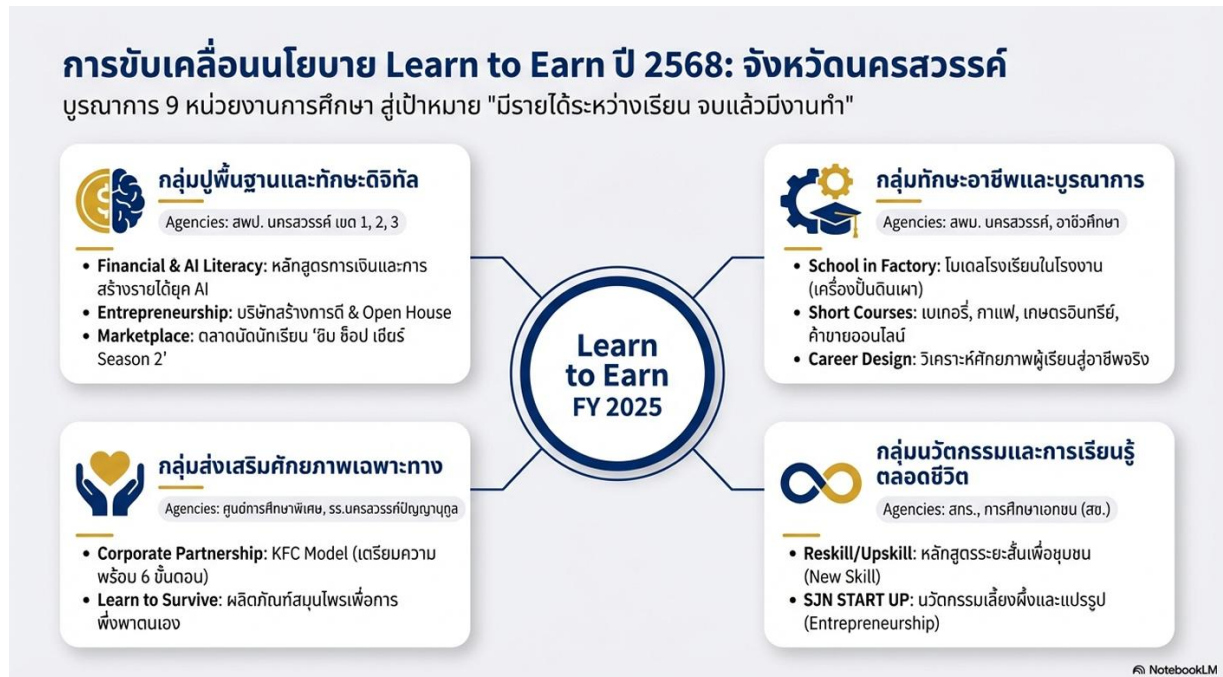
๒) **กลุ่มทักษะอาชีพและบูรณาการ** ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์และสถาบันอาชีวศึกษา โดยมีแนวทางเด่น คือ School in Factory หรือโมเดลโรงเรียนในโรงงาน เช่น การเรียนรู้ผ่านงานเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการฝึกอาชีพจริง นอกจากนี้ยังมีการจัด Short Courses เช่น เบเกอรี่ กาแฟ เกษตรอินทรีย์ และการค้าขายออนไลน์ ตลอดจนการทำ Career Design เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนสู่เส้นทางอาชีพจริง มิตินี้แสดงให้เห็นว่าจังหวัดพยายามทำให้การเรียนรู้เชื่อมตรงกับทักษะการทำงานจริง และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบเส้นทางอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองอย่างมีเป้าหมาย

๓) กลุ่มส่งเสริมศักยภาพเฉพาะทาง

ดำเนินการร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับโอกาสในการพัฒนาสู่การมีงานทำผ่าน Pariyanukul x KFC Model ซึ่งใช้แนวคิด 6 Steps to Employment เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่การทำงานในระบบบริการมาตรฐาน พร้อมทั้งมีแนวทาง Learn to Survive เช่น การผลิตสบู่แพนซี เพื่อการพึ่งพาตนเอง

๔) กลุ่มนวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดำเนินการร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และสถานศึกษาเอกชน ในการสร้างมิติ Learn to Earn สำหรับคนทุกช่วงวัยผ่านหลักสูตร Reskill/Upskill ระยะสั้นเพื่อชุมชน และโครงการ SJN START UP ที่เน้นนวัตกรรมการเลี้ยงชีพและการแปรรูปเพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ขยาย โอกาสและกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนครสวรรค์สะท้อนผ่านการเชื่อมโยงหลายหน่วยงานทางการศึกษาเข้าด้วยกัน ทั้งโรงเรียนมัธยม อาชีวศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ และการศึกษานอกระบบ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่กำลังสร้าง “โครงข่ายการเรียนรู้” ที่ไม่จำกัดอยู่เพียงหน่วยงานเดียว แต่พยายามเชื่อมต่อผู้เรียนแต่ละกลุ่มเข้ากับรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง ระบบเช่นนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ เพราะเมืองจะเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ได้จริง ก็ต่อเมื่อมีเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลายและเข้าถึงได้สำหรับคนที่มีเงื่อนไขต่างกัน

นอกจากการดำเนินงานตามมติสมัชชาสภาการศึกษาฉบับชาติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างรายได้ Learn to Earn และระบบนิเวศการเรียนรู้แล้ว จังหวัดนครสวรรค์ยังมีแนวทางสำคัญจากการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Strategic Gap Analysis) เพื่อตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่ ๓ ด้าน ได้แก่

๑) **การเข้าถึงตลาด (Market Access)** แม้ผลิตภัณฑ์จากการเรียนรู้มีคุณภาพ แต่ยังขาดช่องทางการจำหน่าย จึงกำหนดแนวทางพัฒนาตลาดระดับจังหวัด (Provincial Marketplace) เพื่อเชื่อมโยงช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ และส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์สามารถเข้าสู่ตลาดได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒) **ข้อจำกัดด้านทรัพยากร (Resource Constraints)** สถานศึกษาขนาดเล็กยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและอุปกรณ์ จึงกำหนดแนวทางสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Cluster Networking) เพื่อแบ่งปันทรัพยากรระหว่างสถานศึกษาและภาคีที่เกี่ยวข้อง ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในพื้นที่

๓) ความสอดคล้องของทักษะกับความต้องการ (Matching Capabilities) ทักษะของผู้เรียนบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน จึงกำหนดแนวทาง Job Matching และ Demand-Driven โดยสำรวจความต้องการของสถานประกอบการก่อนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะตรงกับความต้องการและสามารถเข้าสู่การมีงานทำได้

๙. จังหวัดอุทัยธานี

จังหวัดอุทัยธานีอยู่ระหว่างศึกษาแนวทางจัดตั้งสมัชชา-สภาการศึกษาจังหวัดขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และต่อยอดสู่การมีรายได้ระหว่างเรียน ภายใต้แนวคิด Learn to Earn ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านกลไกคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างระบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพ ช่วยเหลือตนเอง ลดภาระครอบครัว และต่อยอดเป็นงานในอนาคตได้ สะท้อนการนำนโยบายระดับชาติมาปรับใช้ในระดับจังหวัดอย่างเป็นระบบ ผ่านการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามบริบทและศักยภาพของจังหวัด

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานีดำเนิน โครงการส่งเสริมทักษะด้านอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ วิทยาลัยสารพัดช่างอุทัยธานี ในหลักสูตร “งานซ่อมแซมและปรับเปลี่ยนรูปทรงเสื้อผ้า” จำนวน ๑๘ ชั่วโมง โดยมีสถานศึกษาเข้าร่วม ๗ แห่ง และมีผู้เข้าร่วมอบรม ๒๑ คน ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดเลือกพัฒนาทักษะอาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นทักษะที่ใช้ได้จริง เห็นผลเร็ว และสามารถนำไปประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้ทันทีหลังผ่านการฝึกอบรม

จุดเด่นของมตินี้อยู่ที่การเชื่อมโยงการพัฒนา ๓ มิติอย่างบูรณาการ ได้แก่ Skill Development หรือการพัฒนาทักษะอาชีพ Mindset Development หรือการเสริมสร้างเจตคติและแรงจูงใจที่ดีต่อการประกอบอาชีพสุจริต และ Economic Opportunity หรือการเปิดโอกาสทางเศรษฐกิจให้ผู้เรียนสามารถสร้างรายได้

แม้ยังอยู่ระหว่างเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าของการทำงาน และมองเห็นช่องทางการพึ่งพาตนเองในอนาคตด้วย

ผลการดำเนินงานพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทั้ง ๒๑ คน ผ่านการประเมินร้อยละ ๑๐๐ จังหวัดจะต่อยอดหลักสูตรร่วมกับโรงเรียนห้วยคตพิทยาคมให้เป็น “ห้องเรียนคุณภาพด้านเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย” สำหรับโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่อำเภอห้วยคต พร้อมทั้งจัดเตรียมห้องและวัสดุอุปกรณ์เบื้องต้นเพื่อใช้ขยายผล และวางแผนต่อยอดโครงการในระยะถัดไปโดยเสนอของบประมาณระดับจังหวัดประมาณ ๒ ล้านบาท เพื่อพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องจากการซ่อมผ้าไปสู่ การออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้า รวมถึงหลักสูตร แต่งหน้าและทำผม และหลักสูตรที่ใช้ AI เพื่อสร้างสรรค์บทเพลง และขยายไปสู่ทักษะอาชีพที่หลากหลายและสอดคล้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จังหวัดได้วางรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง สถานศึกษา - ทักษะอาชีพ - ชุมชน - ระบบสนับสนุนของจังหวัด ให้เกิดเป็นวงจรการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและขยายผลได้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงทักษะอาชีพ และใช้การเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการยกระดับชีวิตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กลไกสำคัญที่ทำให้เกิดระบบนิเวศ คือ กศจ. ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น สถานศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง โรงเรียนในชุมชน และหน่วยงานระดับจังหวัด ให้เข้ามาร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ตามบริบทจริงของจังหวัด ทำให้การเรียนรู้ไม่สิ้นสุดอยู่เพียงในห้องเรียนหรือในช่วงระยะเวลาการอบรม แต่สามารถต่อยอดไปสู่การสร้างพื้นที่เรียนรู้ใหม่

จังหวัดอุทัยธานีให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเชิงระบบ โดยใช้ กลไกคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เป็นฐานในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เพียงโครงการเฉพาะกิจ แต่เป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างมีทิศทาง ทั้งนี้ การดำเนินงานยังมีการวางแผนร่วมกับแผนการขับเคลื่อนงานระดับจังหวัดทำให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับจังหวัด ทั้งในเชิงนโยบายและงบประมาณ ส่งผลให้การขับเคลื่อนยกระดับจากระดับสถานศึกษาสู่การเป็นส่วนหนึ่งของ “วาระการพัฒนาจังหวัด” อย่างเป็นรูปธรรม

The background of the page features a soft, painterly illustration of a landscape. At the top, there are large, billowing clouds in shades of light green and pale blue. Two birds, depicted in a simple, dark purple silhouette style, are shown in flight against the clouds. Below the clouds, the landscape consists of rolling green hills and a prominent, taller mountain peak in the center. The mountain has a brownish-yellow hue, suggesting a rocky or sparsely forested summit. In the foreground, a river or stream flows through the landscape, with several small, rocky islands or peninsulas. On the left bank, there is a small cluster of traditional houses with thatched roofs. The overall style is gentle and scenic, typical of a children's book or a community guide.

ครั้งที่ 2: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภาการศึกษา
ระดับภูมิภาค

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดขึ้นเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมพจน์ สะเพียรชัย ชั้น ๕ อาคาร ๒ สกศ. ควบคู่การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีผู้เข้าร่วมการประชุมจาก ๒๐ จังหวัด ประกอบไปด้วย

📌 กลุ่มที่ ๑ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ๑. หนองคาย ๒. เลย ๓. อุดรธานี ๔. หนองบัวลำภู ๕. นครพนม ๖. มุกดาหาร และ ๗. สกลนคร และ ๘. บึงกาฬ

📌 กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้แก่ ๑. ร้อยเอ็ด ๒. ขอนแก่น ๓. มหาสารคาม และ ๔. กาฬสินธุ์

📌 กลุ่มที่ ๓ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ ๑. อำนาจเจริญ ๒. ศรีสะเกษ ๓. ยโสธร ๔. อุบลราชธานี ๕. สุรินทร์ ๖. นครราชสีมา ๗. บุรีรัมย์ และ ๘. ชัยภูมิ

รวมทั้งสิ้น ๑๒๙ คน สรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ดังนี้

สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๒: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้อำนวยการเสวนา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญชู บุญลิขิตศิริ รองคณบดีฝ่ายบริหารและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยากร ประกอบไปด้วย

๑. นางสาวศรีมาลมาณ์ ยะภักดี: ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชีวิตรอบบ้าน เอฟ ที่มุ่งเน้นการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน จากฐานชุมชน

๒. นายสัญญา มัครินทร์: ผู้ก่อตั้งมหา'ลัยไทบ้าน จังหวัดขอนแก่น สถานที่ผลิตคนรุ่นใหม่ด้วยสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาและทักษะอาชีพในพื้นที่

หัวข้อ “Growth Together: การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การเสวนาเริ่มต้นด้วยการบรรยายบริบท โดยผู้ดำเนินรายการ อาจารย์บุญชู บุญลิขิตศิริ กล่าวถึงการเปลี่ยนผ่านของสังคมมนุษย์จากยุคที่อายุเฉลี่ยประมาณ ๓๐ ปีในสมัยโรมัน สู่ปัจจุบันที่มีอายุเฉลี่ยยาวขึ้นถึงเกือบ ๘๐ ปี ทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดูแลมนุษย์ในทุกช่วงวัย การเสวนาในวันนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับ “ระบบการศึกษาเชิงพื้นที่” ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน และสามารถตอบโจทย์ผู้คนในทุกช่วงวัยได้จริง โดยเชิญวิทยากรผู้ลงมือทำในพื้นที่สองท่าน ได้แก่ คุณศรีมาลา ยะภักดี จากศูนย์การเรียนรู้ CYF จังหวัดนครพนม และครูสัญญา นครินทร์ ผู้ร่วมก่อตั้ง “มหาลัยไท่บ้าน” จังหวัดขอนแก่น

คุณศรีมาลา ยะภักดี อธิบายบทบาทในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ CYF และผู้ร่วมขับเคลื่อน “กลุ่มคนเคลื่อนเมืองนครพนม” ซึ่งเป็นเครือข่ายศิลปินและผู้สร้างพื้นที่สร้างสรรค์หลากหลายแขนงที่ร่วมกันใช้ศิลปะและองค์ความรู้ชุมชนเพื่อออกแบบห้องเรียนที่ยืดหยุ่นแก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กหลุดออกจากระบบ เยาวชนนอกระบบ และประชาชนในพื้นที่ พร้อมย้ำว่าการทำงานของเครือข่ายดังกล่าวมิได้จำกัดเฉพาะผู้มีพื้นฐานทางการศึกษา แต่เปิดโอกาสให้คนธรรมดาที่มีความรู้ ความสามารถ และทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ได้ร่วมเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ จนนำไปสู่การกำหนดอัตลักษณ์จังหวัดนครพนมในชื่อ “City of Arts” พร้อมสโลแกนสำคัญ “สู่เมืองที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์”

ตัวอย่างห้องเรียนยืดหยุ่นที่ปรากฏในวิดีโอที่นำเสนอแสดงให้เห็นภาพของพื้นที่เรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจของคนตัวเล็กในชุมชน อาทิ พื้นที่ “พบกับใจ” ซึ่งเปิดบ้านเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กได้ค้นพบคุณค่าภายในตนเอง “แกลอรี Lift Color Art Space” ที่ให้เด็กสร้างงานศิลปะจากจินตนาการและได้ทดลองทำงานศิลปะจริง หรือ “แสงทองโพโต้” ที่เปลี่ยนร้านถ่ายรูปของครอบครัวให้เป็นสถานีเรียนรู้ทักษะการถ่ายภาพเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมี “โรงปั้นชัยวัฒน์” ที่เชื่อมโยงการปั้นเข้ากับการฝึกสมาธิและวัฒนธรรมชุมชน “ใบตองสถาน” ที่ใช้ศิลปะเพื่อการทบทวนตนเอง และ “Fox Space” ของครูปุ๋ยที่จัดการเรียนรู้แบบไร้กรอบ โดยเปิดพื้นที่ให้เด็กทดลองสิ่งที่ตนเองสนใจ รวมถึง “พนมนครมา” ห้องเรียนแบบ Micro Cinema ที่ใช้ภาพยนตร์เป็นกลไกเรียนรู้แบบเท่าเทียม คุณศรีมาลาอธิบายว่า การศึกษาที่ CYF จัดขึ้นนั้นเปิดรับทุกพื้นที่ทุกคน ทั้งคนในระบบ-นอกระบบ และเชื่อว่าศักยภาพของชุมชนคือกำลังสำคัญของการพัฒนาทั้งการศึกษาและเมือง

ครูสัญญา นครินทร์ ได้สะท้อนมุมมองจากพื้นที่ขอนแก่น โดยเล่าถึงจุดกำเนิดของ “มหาลัยไท่บ้าน” ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของหนุ่มสาวในพื้นที่ที่ต้องการออกแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ในระบบที่มีข้อจำกัด ทั้งในด้านโครงสร้าง วิธีคิด และกรอบการสอน กลุ่มมหาลัยไท่บ้านขับเคลื่อนงานหลัก ๓ ด้าน ได้แก่

- การใช้ธรรมชาติเป็นห้องเรียน
- การจัดการศึกษายืดหยุ่นร่วมกับ CYF
- การใช้เทคโนโลยีพัฒนาชนบทดิจิทัล

ครูสัญญาเน้นย้ำว่าการทำงานนี้ทำให้เห็นคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในชุมชน เช่น การใช้ปัญหาข้าง หรือภูเขาที่เสี่ยงถูกใช้เป็นโรงไหมิน มาออกแบบเป็นกิจกรรมเรียนรู้พลเมือง สร้างความตระหนักรู้ และมองชุมชนด้วยสายตาที่ใหม่ขึ้น ครูยังอธิบายถึงข้อจำกัดของระบบโรงเรียน เช่น ครูไม่เพียงพอ สอนหลายวิชา ไม่ตรงความเชี่ยวชาญ

ทำให้เด็กจำนวนหนึ่งรู้สึกห่างเหินกับการเรียนในโรงเรียน เมื่อเทียบกับการเรียนรู้นอกระบบที่พ่อแม่บางคนกล่าวว่า “โคตรมีประโยชน์” เพราะเด็กได้เรียนรู้ทักษะชีวิตจริงและพัฒนาตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ หลังการนำเสนอหลักคิดและตัวอย่างพื้นที่ ผู้ดำเนินการเสวนาได้สอบถามประเด็นเชื่อมโยงถึงการนำความชอบของเด็กสู่การพัฒนาอาชีพ คุณศรีมาลาได้อธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ของศูนย์ CYF ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๑๒ โดยมีเครื่องมือสำคัญ อาทิ Workbook แปรรายวิชาตาม สพฐ. และ Application “Mobile School” ที่ให้เด็กสะท้อนการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตจริงเพื่อต่อยอดสู่สมรรถนะทั้ง ๖ ด้าน อีกทั้งยังเน้นให้เด็กเรียนรู้จากองค์ความรู้ท้องถิ่น และให้มี “Project จบ” ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กอยากทำจริง เช่น งานปั้น งานมัดคุ้เทศก์ท้องถิ่น งานถ่ายภาพ เป็นต้น กระบวนการดังกล่าวช่วยให้เด็กค้นพบตนเอง รื้อฟื้นความมั่นใจที่เคยหายไป และทดลองอาชีพจริงกับผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่ เพื่อพัฒนาเป็นทักษะชีวิตที่นำไปใช้เลี้ยงชีพได้

ในประเด็นของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ ครูสัญญาชี้ว่า “ความเชื่อ” คือ กุญแจสำคัญ หากชุมชนเชื่อว่าตนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เพียงเอาตัวรอดแต่ “อยู่ร่วมกัน” และ “อยู่แบบสร้างสรรค์” ก็เกิดพลเมืองที่สามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเอง การกระจายอำนาจให้ชุมชนมีทรัพยากรและองค์ความรู้เพียงพอเป็นอีกประเด็นที่จำเป็น เพราะแม้ชุมชนจะพยายามอย่างเต็มที่ แต่ยังขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ ครูจึงเสนอว่ารัฐควรยอมรับข้อจำกัดของระบบเดิม และร่วมจับมือกับพลังชุมชนอย่างจริงจังเพื่อออกแบบการศึกษาที่มีเด็กและพลเมืองเป็นหลัก

ข้อสรุปของการเสวนา อาจารย์บุญชูสะท้อนว่า ทั้งศูนย์การเรียนรู้ CYF และมหา'ลัยไทบ้านล้วนมีจุดร่วม คือ ความต้องการที่จะเห็นคนและเมืองพัฒนาไปพร้อมกัน แม้จะดำเนินงานต่างรูปแบบกันตามบริบทแต่ใช้พลังของชุมชน องค์ความรู้ท้องถิ่น และความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์เป็นแรงส่งสำคัญเหมือนกัน มีการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างระบบนิเวศการศึกษาในยุคใหม่ สอดคล้องกับหัวข้อการเสวนาว่า “เราจะอยู่ร่วมกันอย่างไรในยุคที่เมืองและวิถีชีวิตเปลี่ยนไป” และชัดเจนว่า การศึกษาที่มีคุณภาพและเข้าถึงได้สำหรับทุกคนย่อมเป็นผลลัพธ์จากการจับมือกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคีทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

สรุปผลการสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

๑. จังหวัดนครพนม

จังหวัดนครพนมจัดการศึกษาภายใต้บริบทเฉพาะพื้นที่และต้นทุนทางสังคม และแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ “ทุนทางสังคม” (Social Capital) มาเป็นฐานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างมาตรฐานการศึกษาระดับชาติกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นในฐานะจังหวัดชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และโอกาสทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดน ดังนี้

- การสร้างนิเวศการเรียนรู้เชิงพื้นที่ มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่ระบุภัยและความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้การสนับสนุนทรัพยากรเป็นไปอย่างตรงจุด (Targeted Intervention)

- เครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชน ที่มีความโดดเด่นด้วยการดึงภาคส่วนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นที่สะท้อนถึงความเข้าใจในประวัติศาสตร์ และศักยภาพทางวัฒนธรรมของจังหวัด
- การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์จังหวัด การบรรจุประเด็นการพัฒนาการศึกษาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการบูรณาการงบประมาณจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน "Nakhon Phanom Thailand Zero Dropout" โดย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม มีรายละเอียดดังนี้

NAKHON PHANOM THAILAND ZERO DROPOUT

นโยบายที่ 2.2 : ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษา (ZERO DROP OUT)
ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย

การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ จังหวัดนครพนม

เด็ก DROPOUT คือใคร

องค์การยูเนสโกและยูนิเซฟได้ให้นิยามสากลคำว่า "เด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา" แบ่งออกเป็น 5 มิติ

- ❖ มิติที่ 1 เด็กปฐมวัยที่ไม่ได้เข้าเรียนชั้นอนุบาล หรือประถมศึกษา
- ❖ มิติที่ 2 เด็กที่เข้าเรียนช้า หรือได้เข้าเรียนระดับประถม แต่หลุดจากระบบไป
- ❖ มิติที่ 3 เด็กที่เข้าเรียนช้า หรือได้เข้าเรียนระดับมัธยมต้น แต่หลุดจากระบบไป
- ❖ มิติที่ 4 เด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบ ในระดับประถม
- ❖ มิติที่ 5 เด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบ ในระดับมัธยมต้น

๑. แผนการดำเนินงานและกระบวนการขับเคลื่อน (๔ ระยะ) โครงการมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบผ่านกลไกความร่วมมือในพื้นที่ ดังนี้

- **ระยะที่ ๑** การสร้างการรับรู้และวางรากฐาน (สิงหาคม ๒๕๖๘)
 - จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการขับเคลื่อนระดับจังหวัด
 - จัดตั้งคณะกรรมการทำงานใน ๒ ระดับหลัก คือ ระดับ Admin (ผู้ดูแลระบบกลาง) และระดับ CM (Case Manager) เพื่อเป็นผู้จัดการรายกรณีในพื้นที่
- **ระยะที่ ๒** การพัฒนาทักษะและระบบข้อมูล (มกราคม ๒๕๖๙)
 - การเรียนรู้วิธีการใช้งานระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout (TZD) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกลางในการติดตามเด็ก
 - อบรมกระบวนการสำรวจข้อมูลและวิธีการใช้แบบสำรวจเชิงลึก เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของการหลุดจากระบบ
- **ระยะที่ ๓** การลงพื้นที่ติดตามและช่วยเหลือ (เมษายน - กรกฎาคม ๒๕๖๙)
 - กำหนดการลงพื้นที่ระดับปฏิบัติการเพื่อติดตามความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษาในแต่ละพื้นที่
 - บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือรายบุคคล

- **ระยะที่ ๔ การสรุปและประเมินผล**

- รวบรวมผลการดำเนินงานเพื่อประเมินความสำเร็จของการนำเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพ

๒. กลไกและเครื่องมือสำคัญ

- **ระบบสารสนเทศ TZD:** ใช้เว็บไซต์ thailandzerodropout.eef.or.th เป็นเครื่องมือหลักในการบันทึก ติดตาม และคัดกรองข้อมูลเด็ก

- **การทำงานเชิงรุก:** เน้นการสำรวจและเก็บข้อมูลรายกรณี (Case Management) เพื่อให้การช่วยเหลือตรงกับสภาพปัญหาของเด็กแต่ละคน

- **ความร่วมมือ:** เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศรจ.) กับหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดนครพนม และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

สรุปโดยภาพรวม คือ เป็นการสร้างระบบการทำงานร่วมกันในจังหวัด เพื่อค้นหาเด็กที่หลุดจากระบบ และกลุ่มเสี่ยง โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐานและมีคณะกรรมการดูแลรายกรณีเพื่อส่งต่อเด็กให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เหมาะสม

๒. จังหวัดสกลนคร

จังหวัดสกลนครมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และการขับเคลื่อนงานเน้นไปที่การวางโครงสร้างเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Management) การดำเนินงานในพื้นที่นี้แสดงให้เห็นว่าการมี "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" (Change Agent) และ "กลไกกลาง" ในการประสานงาน คือ ปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จ

บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสกลนครมีลักษณะเป็น "เครือข่ายแนวนอน" (Horizontal Network) ที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนชาวบ้าน กระบวนการกำหนดนโยบายไม่ได้เป็นเพียงการรับคำสั่งจากส่วนกลาง (Top-down) แต่เป็นการใช้พื้นที่การประชุมร่วมกันเพื่อสร้าง "เจตจำนงร่วม" (Shared Purpose) ซึ่งช่วยลดแรงต้านในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และยังทำให้เกิดนวัตกรรมจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่อย่างแท้จริง

โครงการสกล Junction (Sakon Junction) เป็นโครงการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ในเขตเมืองเก่าของจังหวัดสกลนคร โดยเน้นการนำ "ของเก่า" มา "เล่าใหม่" เพื่อสร้างคุณค่าและการใช้งานในรูปแบบใหม่ สำคัญของโครงการสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. แนวคิดและวัตถุประสงค์หลัก

- แนวคิดพื้นฐาน: "ของเก่า เล่าใหม่ ย่านเก่า เล่าต่อ" โดยเน้นการปรับปรุงการใช้งานพื้นที่เดิมโดยไม่ทิ้งคุณค่าที่มีอยู่และรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไม่ให้เสื่อมโทรม

- เป้าหมาย: สร้างความทรงจำใหม่ ฟื้นฟูสถานที่ให้น่าอยู่ และกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการค้าขาย การลงทุน และลดการย้ายถิ่นฐานของคนในพื้นที่

- องค์ประกอบด้านผู้คน: โครงการนี้เป็นการรวมตัวกันของคนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ประกอบการร้านค้า นักวิชาการและสถาปนิก ชาวบ้านในพื้นที่ รวมถึงศิลปินนอกกระแสและนักศึกษา

๒. พื้นที่ดำเนินการหลัก โครงการมุ่งเน้นไปที่ ๒ พื้นที่สำคัญ คือ

การสื่อสารเรื่องพื้นที่ผ่านกิจกรรมที่จัด

คุ้มกลางธงชัย

- เมืองเก่าเดินได้ ทางเท้าต้องดีขึ้นและน้ำเดิน
- ชุมชนขายของที่บ้านได้เพราะกระแสท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวอยากเที่ยวเมืองเก่า ชุมชนเก่า วิถีชุมชนที่คงคุณค่า
- บ้านไม้เก่า ถูกปรับปรุงซ่อมแซม ระบบไฟฟ้าถูกแก้ไข ป้องกันเหตุไฟไหม้ ไฟฟ้าลัดวงจร
- ศูนย์เรียนรู้คือบ้านของครูช่างในชุมชน สามารถไปเรียนรู้ได้ทุกช่วงเวลาเป็นรายได้ให้กับครูช่างท้องถิ่น

เรือนจำเก่าสกลนคร

- ลานกีฬา สวนสาธารณะศูนย์ฝึกอาชีพ ร้านค้า ร้านกาแฟ จุดพักผ่อน
- ห้องปฏิบัติการให้เข้าไปทดลองค้นหาความถนัดของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ งานช่าง ดนตรี การแสดง วิทยาศาสตร์ อาหาร คอมพิวเตอร์
- พื้นที่สำหรับแสดงความคิดสร้างสรรค์ พิพิธภัณฑ์เรือนจำ ลานกิจกรรมอเนกประสงค์ Gallery พื้นที่ทดลองทางเกษตรกรรม พื้นที่พักผ่อน อ่านหนังสือ ห้องสมุดยุคใหม่ ห้องดูหนังสื่อ
- พื้นที่ทดลอง อาชีพทางเลือก

ก. คุ้มกลางธงชัย (ย่านเมืองเก่า)

- ปรับปรุงทางเท้าและพื้นที่ให้เดินได้สะดวกและน้ำเดินมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- สนับสนุนให้ชาวบ้านเปิดบ้านขายของ เพื่อคงวิถีชีวิตชุมชนที่มีคุณค่า
- ซ่อมแซมบ้านไม้เก่าและปรับปรุงระบบไฟฟ้าเพื่อความปลอดภัย

- สร้างศูนย์เรียนรู้ที่เป็นบ้านของ "ครูช่าง" ในชุมชน เพื่อถ่ายทอดทักษะและสร้างรายได้

ข. เรือนจำเก่าร้างสกลนคร
(โครงการตรอกแคมคุก)

- เปลี่ยนพื้นที่เรือนจำให้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น ลานกีฬา สวนสาธารณะ และศูนย์ฝึกอาชีพ
- จัดสรรพื้นที่สำหรับความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย Gallery พิพิธภัณฑ์เรือนจำ พื้นที่ทดลองทางการเกษตร และห้องสมุดยุคใหม่
- มีห้องปฏิบัติการ (Lab) สำหรับการทดลองค้นหาความถนัดในด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี วิทยาศาสตร์ อาหาร และคอมพิวเตอร์

๓. กิจกรรมและการสื่อสาร

- ใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเรื่องราวของพื้นที่ เช่น การจัดตลาดนัดงานกราฟต์ การแสดงดนตรีสด งานศิลปะและกราฟฟิตี้บนกำแพงเรือนจำ รวมถึงกิจกรรมการฉายหนังกลางแปลงและการดูดาว
- มีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนผ่านกิจกรรม "คุกก่อกำคิดใหม่" เพื่อให้ผู้คนร่วมแสดงความคิดเห็นว่าอยากให้พื้นที่เรือนจำเปลี่ยนเป็นอะไรในอนาคต

สรุปได้ว่า สกลจังชัน มิใช่เพียงการปรับปรุงกายภาพของเมือง แต่เป็นการสร้างพื้นที่แห่งโอกาสที่เชื่อมโยงคนหลายรุ่นและหลายอาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อทำให้เมืองเก่ากลับมามีชีวิตและยั่งยืนอีกครั้ง

๓. จังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคายมีการสร้างพลังภาคีเครือข่ายและพันธมิตรทางการศึกษาที่สะท้อนถึงความสำเร็จในการสร้างระบบและแสดง "ความเป็นหุ้นส่วน" (Partnership) ภายใต้แนวคิดการทำงานร่วมกันกับกลายมิตรทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญในพื้นที่ ดังนี้

- ปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญ: การสร้างความไว้วางใจ (Trust) ระหว่างหน่วยงานจัดการศึกษาที่สังกัดต่างกระทรวง ทำให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรรวมถึงบุคลากรผู้เชี่ยวชาญร่วมกันในลักษณะ "เครือข่ายไร้พรมแดน"

- **อุปสรรคและแนวทางแก้ไข:** ปัญหาหลักที่พบคือความซับซ้อนของระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณที่แตกต่างกันระหว่างท้องถิ่นและส่วนกลาง อย่างไรก็ตาม หนองคายได้ใช้วิธีการจัดทำโครงการร่วม (Joint Project) เพื่อลดความซ้ำซ้อนและใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด (Value for Money)

๔. จังหวัดอุดรธานี

การขับเคลื่อนเชิงระบบและนวัตกรรมการบริหารยุทธศาสตร์ของจังหวัดอุดรธานีนับเป็นตัวอย่างของการขับเคลื่อน (Driving) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ (Systematic Driving) โดยมีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการบริหารภาครัฐมาจัดการกับกระบวนการทำงานอย่างชัดเจน มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการกำกับติดตามผล (Monitoring and Evaluation) กระบวนการทำงานในอุดรธานีให้ความสำคัญกับการกำหนด "ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์" (Outcome-based KPIs) ที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ นวัตกรรมทางการบริหารจัดการที่พบ คือ การสร้าง "กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์" ที่มีขั้นตอนชัดเจน ตั้งแต่การวิเคราะห์ฐานข้อมูล (Big Data) การวางแผนเชิงปฏิบัติการ ไปจนถึงการประเมินผลสะท้อนกลับ (Feedback Loop) ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายมีความรวดเร็วและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (Agile Management)

การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการของจังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

จังหวัดอุดรธานีบริบทพื้นที่ สุ่มพอสังเขปดังนี้ จำนวนประชากรทั้งหมด ๑,๕๔๘,๖๔๙ คน มีรายได้เฉลี่ย ๒๑,๒๑๒ บาท/ครัวเรือน/เดือน ในด้านการศึกษา มีสถานศึกษารวม ๑,๖๘๒ แห่ง มีผู้เรียนรวม ๓๑๑,๙๕๔ คน (ชาย ๑๕๘,๖๑๒ คน หรือ ๕๐.๘% และหญิง ๑๕๓,๓๔๒ คน หรือ ๔๙.๕๑%) และมีครู/บุคลากรทางการศึกษารวม ๑๗,๙๔๔ คน โดยหน่วยงานที่มีจำนวนสถานศึกษาและผู้เรียนมากที่สุด คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๘๑๑ แห่ง ผู้เรียน ๑๔๘,๑๓๗ คน) และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (๖๒๒ แห่ง ผู้เรียน ๓๑,๑๑๓ คน)

กลไกการขับเคลื่อน "UD ONE TEAM" มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาแบบองค์รวมภายใต้กรอบแนวคิด "UD ONE TEAM" เพื่อความยั่งยืน โดยเป็นการบูรณาการความร่วมมือจาก ๒๑ หน่วยงานทางการศึกษา และ ๔๘ ภาควิชา/หน่วยงาน อาชีวศึกษา วิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมและมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานพัฒนาฝีมือแรงงาน

กระบวนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ การบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการมีขั้นตอนสำคัญ ๗ ประการ ได้แก่

๑. วิเคราะห์นโยบายร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษา
๒. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ใน ๑๑ ประเด็นหลัก
๓. จัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารงานเชิงพื้นที่
๔. ขับเคลื่อนผ่านกลไกคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เพื่อขอความเห็นชอบ
๕. จัดกิจกรรมร่วมกับภาควิชา/หน่วยงานตามแนวทางที่กำหนด
๖. ประชุมสัณฐานหน่วยงานทางการศึกษาทุก ๒ เดือน เพื่อติดตามความก้าวหน้าและถอดบทเรียน
๗. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจากการปฏิบัติในระดับพื้นที่

ประเด็นหลักในการขับเคลื่อน มีการแบ่งมอบหมายหน่วยงานหลักรับผิดชอบในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- การเข้าถึงโอกาส ได้แก่ Zero Dropout และโครงการ Anywhere Anytime (รับผิดชอบโดย สกร.อุดรธานี) และ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต/ปฐมวัย (สพป.อุดรธานี เขต ๔)
- คุณภาพการเรียนรู้ ได้แก่ การยกระดับ PISA สู่มาตรฐานสากล (สพม.อุดรธานี) การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (สพป.อุดรธานี เขต ๓) และ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI (มรภ.อุดรธานี)
- เส้นทางการเรียนรู้ต่อเนื่อง ได้แก่ ระบบ Credit Bank และการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ (ศรจ. อุดรธานี)
- การมีอาชีพและมืงานทำ โครงการ Learn to Earn เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเชื่อมต่อตลาดแรงงาน (สอจ.อุดรธานี)
- ความปลอดภัยและโครงการพิเศษ สถานศึกษาปลอดภัย (สพป.อุดรธานี เขต ๑) และโครงการ อพ.สธ. (สพป. อุดรธานี เขต ๒)

เป้าหมาย "UDONTHANI EDUCATION ECOSYSTEM" เป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาจังหวัดอุดรธานี ที่เน้นความร่วมมือแบบ Co-creation สร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันและเห็นคุณค่าร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติในพื้นที่

๕. จังหวัดเลย

การขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของจังหวัดเลย มีสาระสำคัญที่เชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับกลยุทธ์ไปจนถึงแนวทางการปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน ดังนี้

เป้าหมายและกลยุทธ์หลัก คือ การเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การสร้าง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Strategies for Learning & Income) โดยเน้นการใช้ระบบทวิศึกษาและเครือข่ายพหุภาคี เพื่อบูรณาการการเรียนรู้สายสามัญและสายอาชีพเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการนำ

Soft Power จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำผัดไทจนจิวมาต่อยอดเป็นสินค้าที่สร้างรายได้จริงให้กับเยาวชน ในระหว่างเรียน

กลไกศูนย์กลางระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ระบบนี้ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงหลัก ที่ทำให้การเรียนรู้ในและนอกระบบสัมพันธ์กัน

- การเทียบโอนและสะสม: เปิดให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนจากประสบการณ์อาชีพ และหลักสูตรระยะสั้นเข้าสู่วุฒิการศึกษาได้
- รูปแบบที่หลากหลาย: ครอบคลุมทั้งการเรียนล่วงหน้าในระดับที่สูงกว่า (สพฐ.-อุดมศึกษา) และการสะสมหน่วยกิตแบบไม่มีชั้นเรียน ๑๐๐% สำหรับโรงเรียนเอกชน
- ความก้าวหน้า: จังหวัดเลยมีการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับมาตรฐานธนาคารหน่วยกิต (ธันวาคม ๒๕๖๘) และมีการพัฒนาคู่มือรวมถึงระบบ E-Learning เพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติงาน การดำเนินงานและกลุ่มเป้าหมายที่เชื่อมโยงกัน โดยมีแผนการดำเนินงานเน้นการพัฒนาหลักสูตร ที่อิงตาม กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) และมาตรฐานอาชีพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมหลายสังกัด เช่น
 - โรงเรียนขยายโอกาสและมัธยมศึกษา (สพฐ.)
 - วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา
 - โรงเรียนเอกชนทั้งในและนอกระบบ
 - สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผลลัพธ์ที่คาดหวังและแนวทางแก้ปัญหาเพื่อความยั่งยืนโครงการนี้มุ่งหวังที่จะแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ลดระยะเวลาการเรียนในระดับที่สูงขึ้น และพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้ตรง

ตามมาตรฐานอาชีพ อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคด้าน ข้อจำกัดของเวลา อุปกรณ์ และการขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง ซึ่งจังหวัดเลยได้วางทางออกด้วยการใช้ แพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับการสอนทฤษฎี และการ แบ่งปันทรัพยากรร่วมกับสถานประกอบการ รวมถึงการเร่งสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานการศึกษาในจังหวัดเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้

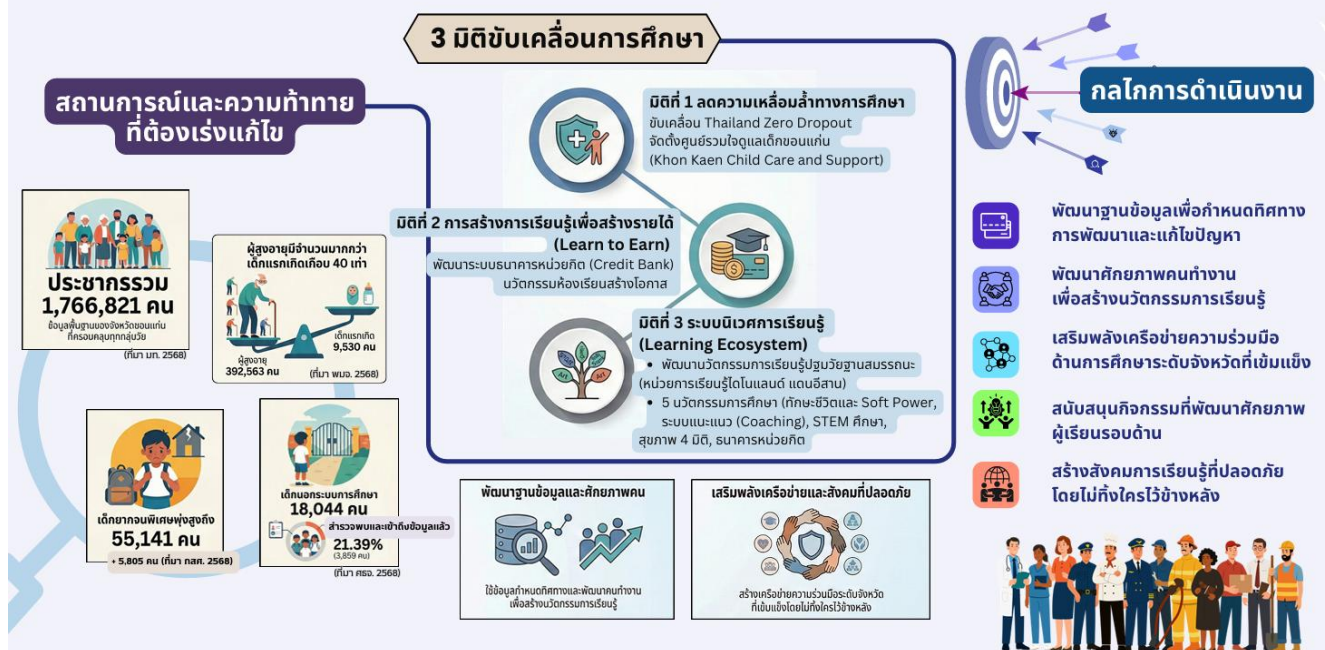
กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

๑. จังหวัดขอนแก่น

"สภาการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พลัง ๙ ภาคส่วน ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา" มีรายละเอียดดังนี้ สถานการณ์และความท้าทายที่ต้องเร่งแก้ไข จังหวัดขอนแก่นเผชิญกับวิกฤตและความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่

- โครงสร้างประชากร: มีประชากรรวม ๑,๗๖๖,๘๒๑ คน โดยมีอัตราการเกิดต่ำเพียง ๐.๕๔% (เด็กแรกเกิด ๙,๕๓๐ คน) ในขณะที่มีผู้สูงอายุสะสมกว่า ๓.๙ แสนคน (๓๙๒,๕๖๓ คน) ซึ่งมากกว่าเด็กแรกเกิดเกือบ ๔๐ เท่า
- วิกฤตเด็กและเยาวชน: พบเด็กนอกระบบการศึกษา ๑๘,๐๔๔ คน ซึ่งสำรวจพบและเข้าถึงข้อมูลแล้วเพียง ๒๑.๓๙% นอกจากนี้ พบเด็กยากจนพิเศษสูงถึง ๕๕,๑๔๑ คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างน่ากังวล
- กลุ่มปฐมวัย: มีเด็กปฐมวัยในระบบประมาณ ๔.๗ หมื่นคน

สภาการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พลัง 9 ภาคส่วน ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

การขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว สภาการศึกษา ได้กำหนดแนวทางดำเนินงาน ๓ มิติ คือ

- มิติที่ ๑ ลดความเหลื่อมล้ำ (Zero Dropout): ขับเคลื่อนโครงการ Thailand Zero Dropout โดยจัดตั้ง "ศูนย์รวมใจดูแลเด็กขอนแก่น" (Khon Kaen Child Care and Support) เพื่อป้องกันไม่ให้ใครหลุดออกจากระบบการศึกษา

- มิติที่ ๒ เรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn): ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และนวัตกรรมห้องเรียนสร้างโอกาส

- มิติที่ ๓ ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem): พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ปฐมวัย ฐานสมรรถนะ เช่น หน่วยการเรียนรู้ไดโนแลนด์ แดนอีสาน และการส่งเสริม ๕ นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ ทักษะชีวิตและ Soft Power ระบบแนะแนว (Coaching) STEM ศึกษา สุขภาพ ๔ มิติ และธนาคารหน่วยกิต

ในด้านกลไกการดำเนินงานมีการกำหนดกลไกเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ดังนี้

- พัฒนารฐานข้อมูลและศักยภาพคน: ใช้ข้อมูลกำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ปัญหา พร้อมพัฒนาศักยภาพคนทำงานเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้

- เสริมพลังเครือข่ายและสังคมที่ปลอดภัย: สร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับจังหวัดที่เข้มแข็ง สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน และสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

๒. จังหวัดกาฬสินธุ์

สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์ (Kalasin Education Council: KDEC) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ในฐานะองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ไม่ได้เกิดจากคำสั่งจากส่วนกลาง แต่เกิดจากการรวมตัวกันของภาคประชาสังคม นำโดยผู้นำที่เข้มแข็งอย่างนายอุทัย แก้วกล้า และภาคีเครือข่ายที่มองเห็นปัญหาความอ่อนแอของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัด โดยมีปรัชญาพื้นฐาน คือ "การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดี" เพื่อเป็นฐานในการหนุนเสริมคุณภาพการศึกษา แทนที่จะปล่อยให้เป็นภาระของหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

กลยุทธ์การขับเคลื่อนโครงการ ACCESS School และการพัฒนาเชิงลึก หนึ่งในกุญแจสำคัญที่ส่งผลให้ KDEC ก้าวไปได้ไกล คือ การเชื่อมโยงกับภาคีระดับนานาชาติและระดับประเทศ เช่น โครงการ ACCESS School (Active Civil Society for Quality Education of Small Schools) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสหภาพยุโรป (EU) และบริหารโดยมูลนิธิแอ็คชั่นเอด ประเทศไทย ร่วมกับสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทยและสมาคมไทบ้าน โครงการนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการให้งบประมาณ แต่เป็นการเพิ่มศักยภาพให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยได้นำเสนอปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factors) จากการดำเนินงานที่เห็นผลเป็นรูปธรรม KDEC ได้สรุปบทเรียนความสำเร็จผ่าน ๔ ปัจจัยหลัก ได้แก่

- ๑) ภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง การมีตัวกลางที่น่าเชื่อถือในการเชื่อมประสานระหว่างชาวบ้าน โรงเรียน และหน่วยงานรัฐ
- ๒) เป้าหมายร่วมด้านคุณภาพการศึกษา ทุกภาคส่วนมองเห็นภาพเดียวกันว่าการพัฒนาเด็กในจังหวัดคือการพัฒนาอนาคตของพื้นที่
- ๓) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีแกนนำที่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เครือข่าย
- ๔) การจัดการศึกษาแบบฐานพื้นที่ การปรับเปลี่ยนหลักสูตรและกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของกาฬสินธุ์ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดียวจากส่วนกลาง

ผลสัมฤทธิ์และก้าวต่อไปสู่ "เมืองแห่งการเรียนรู้" ปัจจุบัน KDEC ประสบความสำเร็จในการสร้างโรงเรียนต้นแบบ ๒๐ แห่ง และขยายผลไปยังเครือข่ายโรงเรียนกว่า ๑๘๓ แห่งทั่วจังหวัด ผลสำเร็จนี้ยังถูกนำไปบูรณาการเข้ากับ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้าง "นิเวศการเรียนรู้" ที่ทุกคนเข้าถึงได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่ม

โดยสรุป KDEC ไม่เพียงแต่เป็นต้นแบบของการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กแต่ยังเป็นภาพสะท้อนของ **"เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ที่มีชีวิต"** ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่าเมื่อชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (Sense of Ownership) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืน

๓. จังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ดได้ขับเคลื่อนภารกิจด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมติสมัชชาการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างของสถานศึกษาในพื้นที่ ซึ่งพบว่าร้อยละ ๗๐ ของสถานศึกษาทั้งหมดเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนเปราะบาง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดจึงได้ริเริ่มโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ศักยภาพและต้นทุนของชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Soft Skills) ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของผู้เรียนในอนาคต

กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน (Timeline) การขับเคลื่อนโครงการดำเนินไปอย่างเป็นระบบตามวงจรรอบปฏิทินการศึกษา ดังนี้

๑. **ขั้นจัดการความรู้ (KM)** ต้นทุนของชุมชน (ช่วงเดือน พ.ค.) ร่วมมือกับสถานศึกษาและชุมชนเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เช่น ป่าชุมชน และทุนทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นหลักสูตรบูรณาการทักษะอาชีพ

๒. จัดทำหลักสูตรบูรณาการ (ช่วงเดือน มี.ค. - เม.ย.) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดและมีการเชิญปราชญ์ชุมชนเข้ามาร่วมสอนในสถานศึกษา โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสนับสนุนงบประมาณค่าตอบแทนวิทยากร

๓. ส่งเสริมและต่อยอดหลักสูตร (ช่วงเดือน พ.ค. - ก.ค.) ประสานภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาชุมชน และภาคธุรกิจ เพื่อสนับสนุนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมถึงการนำหลักสูตรอาชีพเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในระดับมัธยมศึกษา

๔. ขยายช่องเขตผู้เกียรติและถอดบทเรียน (ช่วงเดือน ส.ค.) มอบเกียรติบัตรแก่สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และมีผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

การเชื่อมโยงเครือข่ายและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ในการส่งเสริมทักษะอาชีพสู่การปฏิบัติจริง จังหวัดร้อยเอ็ดได้บูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายนอก อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผ่านโครงการบริหารจัดการทุนวิจัย (บพท.) และภาคเอกชนในการสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ แม้ปัจจุบันจะยังพบข้อจำกัดด้านการกระจายสินค้าของนักเรียนในช่วงวันหยุด แต่การดำเนินงานดังกล่าวได้พิสูจน์ให้เห็นถึงศักยภาพของนักเรียนในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

นวัตกรรมระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) หัวใจสำคัญของการพัฒนาในระยะยาว คือ การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดได้จัดตั้ง "ศูนย์ธนาคารหน่วยกิตระดับจังหวัด" เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับสถานประกอบการและสถาบันอาชีวศึกษา ตัวอย่างที่โดดเด่นคือ หลักสูตรการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ซึ่งได้รับการพัฒนาให้สามารถสะสมหน่วย

กิต ร่วมกับสาขาแพชชั่นและสิ่งทอ วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด ช่วยให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

การขยายผลเชิงพื้นที่และแผนการดำเนินงานต่อเนื่อง โครงการมีการขยายผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย ดังนี้

- ปี พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๖๘ เริ่มต้นขยายผลการพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน ในสถานศึกษา ๒๐ แห่ง (พ.ศ. ๒๕๖๘) และขยายรวมเป็น ๔๐ แห่ง

- ปี พ.ศ. ๒๕๖๙ มีแผนการขยายผลผ่าน ๒ โครงการหลัก คือ การพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ กระบวนการ PLC ร่วมกับชุมชนในสถานศึกษาเพิ่มอีก ๒๐ แห่ง และการขับเคลื่อนโดยใช้ซอฟต์แวร์ (Soft Power) ของชุมชนเป็นฐานเพื่อบ่มบ่มผู้เป้าหมายรวม ๖๐ แห่งในพื้นที่

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

๑. จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประสบปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประชาชนส่วนหนึ่งพูดภาษาเขมรและกวย ส่งผลให้เด็กประถมต้นมีพื้นฐานภาษาไทย ล่าช้ากว่าจังหวัดอื่น นอกจากนี้ยังมีปัญหาการย้ายถิ่นฐาน ๓,๐๐๐ คน เด็กไม่มีเอกสารประจำตัวกว่า ๑,๙๐๐ คน เด็กนอกระบบกว่า ๑๒,๗๐๐ คน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์จึงร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา (กสศ.) จัดทำ “โครงการสร้างกลไกการพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ (TSQM-A)” เพื่อแก้ปัญหา เชิงโครงสร้างที่พบใน ๔ มิติ คือ

๑. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
๒. ยกระดับคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ
๓. สร้างกลไกพื้นที่แบบบูรณาการ ออกแบบกลไก “สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์” สอดคล้องกับ มติสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติที่เน้นการบริหารการศึกษาเชิงพื้นที่

๔. การพัฒนาสมรรถนะพลเมืองรองรับอนาคต สุรินทร์ได้สร้างทีมขับเคลื่อนร่วมกับภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนด้วยกลไก “SURIN ONE TEAM” มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ใช้กรอบ SURIN: WIFI Communication มีวิสัยทัศน์ “นักเรียนเป็นพลเมืองสุรินทร์ที่มีคุณภาพ มีความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษา ผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน” กำหนดสมรรถนะพลเมืองสุรินทร์ผ่านกรอบ ๕ ด้าน ได้แก่

๑. W (Well-being): สุขภาวะ สมบูรณ์ทางกาย จิต สังคม ปัญญา
๒. I (Identity): อัตลักษณ์และความภูมิใจในท้องถิ่น
๓. F (Financial Literacy): ทักษะการจัดการการเงิน รู้จักออม ทหารายได้
๔. I (Innovator): ความเป็นนวัตกรรมและทักษะดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์
๕. Communication: การสื่อสารหลายภาษา ทั้งไทย ภาษาถิ่น และภาษานานาชาติ

การพัฒนาดำเนินการผ่าน ๘ มาตรการ โดยใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่ Development Evaluation Professional Learning Community (PLC), Lesson Study (LS), Q-Info Information System Learning/Innovation Classroom โดยมีกลไกการทำงาน ๓ ระดับ คือ ระดับจังหวัด ระดับหน่วยงานทางการศึกษา และระดับโรงเรียน

ผลการดำเนินการ มีดังนี้

๑. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โรงเรียนเป้าหมาย ๑๐๐ แห่ง มีการพัฒนาตามมาตรการ Q1-Q8 (๑. กำหนดเป้าหมายคุณภาพโรงเรียน ๒. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ๓. ระบบฐานข้อมูลโรงเรียน ๔. Active Learning ๕. ออกแบบหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ ๖. เครือข่ายโรงเรียน ๗. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ๘. ประเมินเพื่อการพัฒนา) อย่างเป็นระบบ โดยครูกว่าร้อยละ ๘๐ ปรับการสอนเป็น Active Learning
๒. การวัดสมรรถนะพลเมืองตามกรอบ V-A-S-K (V – Value คุณค่า/ค่านิยมพลเมือง A - Attitude ทักษะพลเมือง Skill -ทักษะพลเมือง) K-Knowledge ความรู้พลเมือง) พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี
๓. การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ผลการพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ ผลการทดสอบความสามารถด้านภาษาไทยของนักเรียนในโครงการ TSQM-A ปีการศึกษา ๒๕๖๗ สูงกว่าทุกระดับ
๔. Thailand Zero Dropout (TZD): สามารถค้นหาและติดตามเด็กนอกระบบได้ถึง ๘,๐๙๘ คน (ร้อยละ ๖๓.๗๖) ผ่านคณะทำงาน ๓ ระดับ (จังหวัด-อำเภอ-ตำบล) ใช้ ๔ มาตรการ ค้นหา ช่วยเหลือ ดูแล และส่งต่อ

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

มิติที่ ๑ กลไกการทำงาน

- การบูรณาการ ๕ กลุ่มอนุกรรมการและภาคีเครือข่ายสร้างพลังขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง
- การสื่อสารหลากหลายช่องทางทำให้กลุ่มสื่อสารฯ
- การติดตามอย่างต่อเนื่องผ่าน Site Visit และ Coaching สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

มิติที่ ๒ การพัฒนาวิชาการ

- PLC ช่วยครูแลกเปลี่ยนและพัฒนาการสอนตามกรอบ V-A-S-K อย่างมีประสิทธิภาพ
- นวัตกรรม SURIN WIFI เชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจและขยายผลได้ง่าย
- ระบบ Info System ช่วยระบุเด็กเสี่ยงและวางแผนได้ตรงจุด

มิติที่ ๓ การพัฒนาบุคลากร

- การพัฒนาแกนนำ ๑๔๕ คน แบบ Cascade ทำให้ขยายผลจาก ๑๐๐ โรงเรียนสู่ ๔๑๗ โรงเรียน
- Workshop ตามบริบทและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีประสิทธิภาพสูง
- การยกย่องและสร้างแรงจูงใจสำคัญ แต่ต้องสอดคล้องกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น

๒. จังหวัดชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิใช้กลไก “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตจังหวัดชัยภูมิ” (สรช.) เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน โดยต้องการพัฒนาทักษะชีวิตคนชัยภูมิ ในอดีต สรช. จะเน้นที่กลุ่มเด็กเยาวชน แต่ปัจจุบันขยายกลุ่มเป้าหมายเป็นคนชัยภูมิ เนื่องจากเด็กเกิดน้อย สำหรับ “กลไกการขับเคลื่อน” ใช้พลังภาคี ๗ ภาคส่วน คือ ภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ ประชาสังคม ประชาชน ทุกศาสนา และสื่อมวลชน โดยมี “นักทั้งห้า” (นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร) เป็นหัวใจการทำงาน ใช้ต้นทุนทางสังคม “บวร” (บ้าน-วัด-โรงเรียน) และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง

สรช. ดำเนินการมาแล้ว ๑๐ ปี เน้นการอบรมพัฒนา ปัจจุบันมี “โครงการส่งเสริมรายได้ให้ชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อความมั่นคง ยั่งยืน” ซึ่งไม่เพียงอบรมคนชัยภูมิแต่ยังขยายผลสู่จังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นจุดเน้นหนึ่ง คือ กลุ่ม LGBT ซึ่งพบว่า กลุ่มชายต้องการเป็นหญิงได้รับการยอมรับแล้ว ปัจจุบันมีกลุ่มผู้หญิงต้องการเป็นชายมากขึ้น จึงส่งเสริมให้กลุ่มนี้เป็นครูฝึกหรือวิทยากรในการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อให้มีความกล้า ความมั่นใจ และสามารถแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ยังมีการร่วมมือกับเทศบาลชัยภูมิเพื่อทำพิพิธภัณฑ์เมืองชัยภูมิ แหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง บูรณาการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะชีวิต และส่งเสริมให้เด็กเยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกับเทศบาล คือ นักเรียนของโรงเรียนเทศบาลชัยภูมิ ๔ แห่ง

ผลการดำเนินงานจากการขับเคลื่อน

- เกิดโครงการต้นแบบเพื่อความเท่าเทียมและการสร้างสัมมาชีพให้กลุ่มเพศทางเลือก
 - จังหวัดอื่น ๆ สนใจเข้าร่วมเป็น “สรช.” เช่น จังหวัดอุดรธานี ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร หนองคาย โดยชัยภูมิส่งเสริมจังหวัดต่าง ๆ แนะนำให้ตั้งเครือข่ายเช่นเดียวกับชัยภูมิ และให้ทำเรื่องที่จังหวัดของตนสนใจ
 - แนวคิด “โรงเรียนเป็นฐาน” ถูกบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม
- ปัจจัยความสำเร็จ** คือ ผู้ว่าราชการ และผู้นำภาคีที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่สนับสนุน

๓. จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ มีเป้าหมายที่มุ่งเน้น ๑.การติดตามความก้าวหน้าและการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) ๒.พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ๓. ขยายผล ต่อยอด การสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) ให้ครอบคลุมบุคคล หน่วยงาน สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในระดับพื้นที่

การดำเนินงานมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำฐานข้อมูล และประชุมทบทวน ปรับปรุงแผน ที่นำการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ ๔ (SDF4) และมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

- มีฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลกลางสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
- บุคคล หน่วยงาน สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักรู้และความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4)
- เกิดการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา

๔. จังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมาขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยมีคณะกรรมการจัดทำ “แผนพัฒนา การศึกษาภาคีเครือข่ายการศึกษาในจังหวัดทุกหน่วย” ขับเคลื่อน ๖ โครงการหลัก คือ ๑. โครงการสร้างและ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามรอยพระยุคลบาทด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ ๒. โครงการสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ๓. โครงการขับเคลื่อนงานด้านสถานศึกษาพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ๔. โครงการสนุกการเรียนรู้กับสารานุกรมไทย ๕. โครงการ หลักสูตรท่องถิ่นโคราชบ้านเฮา ๖. โครงการการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยมีจุดเน้นใน ๔ ด้าน และเป็น ตัวชี้วัดความสำเร็จการยกระดับมาตรฐานการศึกษา คือ

๑. ด้านความปลอดภัยและคุ้มครอง ยกกระดับสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย โดย จัดตั้งศูนย์ บริหารความสุขและความปลอดภัย เยี่ยมบ้านนักเรียน มีมาตรการเชิงรุกซักซ้อมเผชิญเหตุ มี Korat One Model เป้าหมาย “ปลอดภัย คุณภาพ ประสิทธิภาพ และความสุขทุกมิติ” มินิโยบาย ๓ ดี (บริบทดี บริการดี บริหารดี) ๔ สร้าง (โอกาส ประสิทธิภาพ คุณภาพ ความปลอดภัย) มีการทำ MOU กับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างความปลอดภัย ให้ผู้เรียน

๒. ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะและพหุปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปฏิบัติจริง จัดการเรียนรู้แบบพหุปัญญา ด้านหน้าที่พลเมืองเน้นการสอนประวัติศาสตร์ ปฐมคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ

๓. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค มีเป้าหมายเด็กหลุดออกนอกระบบเป็นศูนย์ มีระบบช่วยเหลือติดตาม จัดการศึกษายืดหยุ่นและนำ Credit Bank มาใช้

ด้านที่ 3 ด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา

'สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา: ก้าวสู่ Zero Dropout และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Education Opportunity & Equality: Towards Zero Dropout and Lifelong Learning)'

จุดเน้นที่ 1: การป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกหลาน (Zero Dropout)

นโยบาย "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง" สู่การปฏิบัติจริง
 1. นโยบาย Daciongkinnasmas-Ouwanas-Tasam OBEC Zero Dropout เป็นเครื่องมือหลักในการวางแผนช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างตรงจุด

ครูผู้สำรวจ **เรียนบ้าน** **บันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ** **ตรวจสอบสถานะเด็กแบบเรียลไทม์**

กลไกการติดตามเชิงรุกโดย "ครูผู้สำรวจ"
 มอบหมายให้ครูในพื้นที่เรียนบ้านและบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ Thailand Zero Dropout เพื่อตรวจสอบสถานะเด็กแบบเรียลไทม์

ความสำเร็จของโมเดล "Korat Zero Dropout"
 สบป.นครราชสีมา เขต 6 สามารถลดตามเด็กที่หลุดออกจากระบบได้ถึง 104 คน สะท้อนประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบองค์รวม
 ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม การเรียน สุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเด็กะหลุดออกจากระบบ

ข้อจำกัดที่ต้องเร่งแก้ไข
 การขาดครูผู้สำรวจในพื้นที่และงบประมาณที่สำคัญในพื้นที่ห่างไกล เป็นอุปสรรคสำคัญในการติดตามเด็กอย่างต่อเนื่อง

จุดเน้นที่ 2: การสร้างโอกาสเข้าถึงการศึกษา (Anywhere Anytime)

การศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All)
 ขยายความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคน ที่ผู้เรียนได้เอง ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ให้เข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Ecosystem)
 พัฒนาแพลตฟอร์มที่ช่วยให้เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อตอบสนองบริบทยุคใหม่ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

รูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย
 หลอมเหลวการเรียนรู้อิงระบบ (Hybrid Learning) การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาทางไกลที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง

การบูรณาการเครือข่ายในระดับพื้นที่
 ร่วมมือกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและห้องสมุดประชาชนเป็นฐานการเรียนรู้

อุปสรรคด้านโครงสร้างพื้นฐาน
 พื้นที่ห่างไกลที่ยากลำบากพร้อมด้านอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัล ทำให้ความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสนี้ยังห่างไกล

ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนสู่อนาคต

- ระดับนโยบาย:** สนับสนุนงบประมาณและแพลตฟอร์ม การจัดการระบบงานด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และกำหนดมาตรฐานระบบการปฏิบัติงาน (Best Practice) ให้ชัดเจน
- ระดับหน่วยงาน:** ปรับบทบาทเป็น "พี่เลี้ยง" เน้นขยายการบริการเป็นวงกว้างได้แก่บริการเชิงวิชาการ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลครูเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
- ระดับพื้นที่:** สร้างเครือข่ายเชิงรุก เพื่อความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และชุมชนเพื่อจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ให้ทั่วถึง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

๔. ด้านการส่งเสริมวิชาชีพและสวัสดิการครู ส่งเสริมการเลื่อนวิทยฐานะผ่านระบบดิจิทัล แก้ไขปัญหาหนี้สินครู มีสวัสดิการบ้านพัก ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน และมีการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและ AI ให้ครู

ด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมวิชาชีพและสวัสดิการครู และบุคลากรทางการศึกษา

การยกระดับวิชาชีพและสวัสดิการครู: สร้างความสุข คืบคลานสู่ห้องเรียน

ด้านความปลอดภัยและคุ้มครองผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

1. การส่งเสริมวิทยฐานะ (PA & DPA)

การยื่นขอเลื่อนวิทยฐานะ DPA และ PA Support Team: มอบหมายให้ทีมสนับสนุน (DPA) เพื่อลดภาระเอกสาร โดยให้ทีมช่วยเหลือได้แก่แม่บ้านหรือครูในโรงเรียน

ปัญหาทางเทคนิคและความกังวลด้านดิจิทัล: ระบบ DPA ยังต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่ระบบ และครูบางส่วนยังไม่คุ้นเคยกับระบบออนไลน์

ยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้วย PIDCA Model 3 ประการ: ระบบ PIDCA Model 3 ประการ: ประสิทธิภาพ การเรียน การสอน การพัฒนาครู

2. การแก้ไขปัญหาหนี้สินครู (สภามหาพื้นที่)

มาตรการช่วยเหลือ: ปรับลดค่าเช่าบ้าน และลดดอกเบี้ยเงินกู้

การช่วยเหลือ: มอบหมายให้ทีมสนับสนุน (MCT) ของภาคเขต 4% ต่อปี

มาตรการช่วยเหลือ: มอบหมายให้ทีมสนับสนุน (MCT) ของภาคเขต 4% ต่อปี

มาตรการช่วยเหลือ: มอบหมายให้ทีมสนับสนุน (MCT) ของภาคเขต 4% ต่อปี

3. สวัสดิการที่พักอาศัย (Teacher Housing)

โครงการที่พักอาศัย: โครงการที่พักอาศัยขนาดใหญ่ 100 หน่วย

โครงการช่วยเหลือ: โครงการช่วยเหลือครูที่ประสบปัญหาทางการเงิน

4. การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน (ครูผู้สอน)

กลยุทธ์: ปรับลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน

กลยุทธ์: ปรับลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน

5. พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและ AI

การใช้ Generative AI ในการจัดการเรียน: ใช้ ChatGPT, Canva AI และเครื่องมือดิจิทัลในการออกแบบแผนการจัดการเรียนแบบ Active Learning และวิเคราะห์การเรียนรู้

ข้อจำกัดทางเทคนิคและกำลังคน: ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี

แพลตฟอร์มการเรียนรู้: NMA, LMS: พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบ Module-based เพื่อลดภาระครูในการจัดการเรียน

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ระดับ	ข้อเสนอแนะสำคัญ
นโยบาย	ผลักดัน Big Data (Once Only Policy), กำหนดพัฒนาพื้นที่ไม่เกิน 70% ด้าน Digital Voucher
ส่วนราชการ	จัดตั้งศูนย์ Help Desk/กลไกบูรณาการ, พัฒนาคลังข้อมูล AI ก้าว, จัดศูนย์บริการสาธารณะ (Shared Service)
พื้นที่	สร้างพื้นที่เพื่อดิจิทัล (ICT Talent), บูรณาการ PLC และเรียนรู้ Best Practice, สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการทดลองนวัตกรรม

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

ผลการดำเนินงาน

- สามารถติดตามเด็กที่หลุดจากระบบให้กลับเข้าเรียนได้เป็นจำนวนมาก
- การใช้ระบบ Digital Portfolio และ Credit Bank เพื่อเชื่อมโยงการศึกษากับการทำงาน

- พัฒนาค้นคว้าข้อมูลด้านการศึกษา

๕. จังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธรยังไม่ได้มีการจัดตั้งสมัชชาสภาการศึกษา แต่อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งสมัชชา อย่างไรก็ตามจังหวัดมีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยมีจุดเน้น คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะนักเรียน ป.๑ - ป.๓ โดยได้รับความร่วมมือจากกาชาดจังหวัดสนับสนุนงบประมาณต่อมาจังหวัดได้มีการจัดทำสื่อ “มานะ มานี” ที่พัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โครงการเด่น คือ “๕๐ วัน พลิกโฉมเด็กยโสธรอ่านออกเขียนได้”

มีแนวทางการดำเนินโครงการอ่านออกเขียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา การคิดวิเคราะห์ คุณธรรมจริยธรรม และการปลูกฝังความเป็นไทย รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในจังหวัดใช้กระบวนการ SPIDS และสื่อการสอนชุด “มานะ มานี” ตามทฤษฎีสี่ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนชั้น ป.๑-๓ อ่านออกเขียนได้ภายใน ๕๐ วัน กลุ่มเป้าหมายคือสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดยโสธรทุกสังกัด จำนวน ๕๘ แห่ง

กระบวนการ SPIDES แบ่งออกเป็น ๖ ขั้นตอนหลัก ดังนี้

- ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาและวิเคราะห์ (Scanning) ประชุมภาคีเครือข่ายเพื่อศึกษาภาพรวมของปัญหาและกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา
- ขั้นตอนที่ ๒ การวางแผน (Planning) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้เป็นวาระของจังหวัด พร้อมจัดทำคู่มือและแนวทางการพัฒนาการอ่าน “ชุดมานะ มานี” โดยใช้ทฤษฎีสี่และผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงจัดตั้งอาสาสมัครกระทรวงศึกษาธิการจำนวน ๖๐ คน เพื่อลงพื้นที่ช่วยโรงเรียนแกนนำ
- ขั้นตอนที่ ๓ การเสริมสร้างความรู้ (Informing) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและทำพิธีลงนามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) พร้อมมอบหนังสือและสื่ออักษรสีจากนายกเหล่ากาชาดจังหวัดยโสธร
- ขั้นตอนที่ ๔ การลงมือปฏิบัติ (Doing) ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ในโรงเรียนเป้าหมาย โดยเป็นการนิเทศแบบบูรณาการร่วมกันจากทุกสังกัด
- ขั้นตอนที่ ๕ การประเมินผล (Evaluation) โรงเรียนแกนนำทำการคัดกรองนักเรียนและจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่กำหนด โดยใช้สื่อที่ได้รับมอบจากเหล่ากาชาดและชุดอักษรสี มานะ มานี พร้อมรายงานผลการพัฒนาหลังเรียน
- ขั้นตอนที่ ๖ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) จัดเวทีประกวดสื่อและนวัตกรรมการอ่านเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ โดยมีการมอบโล่และเกียรติบัตรให้กับโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น

ผลการดำเนินงาน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน: ผลการประเมินด้านการอ่านของผู้เรียน โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับภาคและระดับประเทศ
- นวัตกรรมต้นแบบ: เกิดรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการอ่านออกเขียนได้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งระบบ คัดกรอง การติดตาม และสื่อการสอนชุด "มานะ มานี"
- ครูโรงเรียนบ้านกุดระวี ได้รับรางวัลชนะเลิศนวัตกรรมการอ่านออกเขียนได้ในระดับภาค
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธรจะต่อยอดการสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้าง “ครูพันธุ์ใหม่” โดยการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการประยุกต์ ๒๐ ใช้เทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัด

๖. จังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ผ่าน “สภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” (สศ.อบ. หรือ UPEC) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยยกร่างมาจากอนุกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการศึกษามีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และสืบเนื่องมาจากอุบลราชธานีได้ชื่อว่า “เป็นเมืองนักปราชญ์” แต่ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลับอยู่ในพื้นที่สีแดง รวมทั้งยังมีปัญหาเรื่องไอคิวต่ำ จึงมีการรวมตัวจากเครือข่ายกว่า ๓๐ หน่วยงาน ช่วยกันพัฒนาการศึกษา จัดตั้งสภาการศึกษาเพื่อเป็นกลไกบริหารการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ และมีธรรมนูญรองรับ ทั้งนี้ คณะกรรมการดำรงตำแหน่งวาระละ ๔ ปี

จังหวัดอุบลราชธานีมีวิสัยทัศน์ว่า “อุบลราชธานีเป็นเมืองคุณภาพ เรียนดีมีสุข” มีเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณธรรมของคนในพื้นที่

การดำเนินการมีสภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีมีบทบาทเป็น "Think Tank" (ช่วยสะท้อนปัญหา) ให้กับหน่วยงานรัฐ ช่วยเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ การจัดทำ “Data & Research” เช่น ดำเนินการค้นหา best practice โรงเรียนทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ เป็น Professional Partner (พี่เลี้ยงโรงเรียน) และ Resource Mobilizer (ระดมทุนและทรัพยากร)

ผลการดำเนินงาน:

- มีโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาเป็นโรงเรียนต้นแบบ ๒๕ โรงเรียน และพบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน คือ มีผู้บริหารเก่ง ครูเก่ง หลักสูตรมีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก
- สามารถขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ มีการเชื่อมโยงแผนของสภาการศึกษา กับแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อยกระดับจังหวัดสู่การเป็น “เมืองศูนย์กลางด้านการศึกษาที่ยั่งยืน”
- จัดทำยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน คือ สร้างกลไกขับเคลื่อนที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน ขับเคลื่อนนวัตกรรมและเมืองแห่งการเรียนรู้ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (การดำเนินงานที่ผ่านมาได้ผลดีมาก ศึกษาธิการจังหวัดจึงได้เชิญสภาฯ ไปร่วมทำงานด้วย มีโรงเรียนร่วมขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดมากที่สุดในประเทศไทย (๒๖๙ โรงเรียน)
- มีเครือข่ายหลากหลายจากหลายภาคส่วน

๗. จังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษได้รับการประกาศเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ขับเคลื่อนภายใต้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา เพิ่มความเป็นอิสระในการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้สามารถสร้างสมรรถนะผู้เรียนตามบริบทพื้นที่ที่ผ่านมามีได้รับผลกระทบจากการภาวะการสู้รบในเขตชายแดนพอสมควร แต่ถึงอย่างนั้นจังหวัดศรีสะเกษยังมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษา เห็นได้จากการที่ผู้ว่าราชการการบรรลุการพัฒนาการศึกษาไว้เป็นวาระ (Agenda) ของจังหวัด มุ่งเน้นว่าไม่เน้นเรียนมาก แต่เรียนให้ตรง ต่อเนื่อง และนำไปใช้ได้จริง จังหวัดศรีสะเกษจึงมุ่งเน้นการพัฒนา ๓ ส่วน คือ ๑. เชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับตลาดแรงงาน ๒. ลดช่องว่างทางทักษะ และ ๓. สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้จังหวัดศรีสะเกษเป็นเมืองเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็เรียนรู้ได้ ลดความเหลื่อมล้ำ สามารถผลิตคนตรงตลาดแรงงาน และเป็นเมืองโอกาสสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มใดก็ตาม

การดำเนินการใช้กลไกการขับเคลื่อน ๕ กลยุทธ์

๑. ใช้การออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับพื้นที่นวัตกรรม เช่น เกษตรก้าวหน้า กีฬาก้าวหน้า ท่องเที่ยวทันสมัย ร้ารวววัฒนธรรม สะท้อนวัฒนธรรมของ ๔ ชนเผ่า

๒. สร้างโอกาสทางการศึกษา ลดการหลุดออกนอกระบบการศึกษา

๓. การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ Learn to Earn

๔. พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System)

๕. สร้างพื้นที่การเรียนรู้ นิเวศการเรียนรู้

จังหวัดศรีสะเกษใช้แนวทาง "๑๐ นวัตกรรม (Active Learning)" พัฒนาการศึกษายุคทุกสังกัด เช่น นวัตกรรม BBL จิตศึกษา 7Cs For School และนวัตกรรมองค์กรร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามดูแลการขับเคลื่อน โดยมุ่งหวังให้เด็กศรีสะเกษเป็นพลเมืองดี มีความคิด สื่อสารสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี เป็นนวัตกรรมประกอบการ บนพื้นฐานการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

ผลการดำเนินงาน

- มีโรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง จำนวน ๑๖๒ แห่ง (ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒-ปัจจุบัน) และโรงเรียนนำร่องสามารถเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบท ซึ่งผลลัพธ์เชิงวิชาการ คือ นักเรียนในโรงเรียนนำร่องมีคะแนนเฉลี่ย O-NET และ NT ในวิชาหลัก เช่น ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ โดยบางระดับชั้นสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้
- ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนอย่างจริงจัง การเป็นวาระดำเนินการ (Agenda) ของจังหวัด และเป็นพื้นที่นวัตกรรมช่วยส่งเสริมกระบวนการในการทำงาน และทำให้สามารถจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

๘. จังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัดอำนาจเจริญมุ่งเน้นการพลิกโฉมการศึกษาสู่ความมั่นคงทางอาชีพ โดยการดำเนินการขับเคลื่อนใน ๒ มติ ได้แก่ ๑. การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ และ ๒. การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต การดำเนินการทั้ง ๒ มติ มีดังนี้

มติที่ ๑ Learn to Earn มีการขับเคลื่อน ดังนี้

- ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะอาชีพตามความถนัด เช่น Content Creator และอาชีพสร้างสรรค์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน รวมถึงส่งเสริมความรู้เรื่องดิจิทัล มีการจัดอบรมการใช้โทรศัพท์ในการตัดต่อวิดีโอ การทำเพจธุรกิจ อบรมแล้ว ๗๙ คน สร้างผลงานแล้วกว่า ๑๕๐ ชิ้น และสามารถสร้างรายได้แล้วหลังการอบรม

- ยกกระดับศักยภาพวิชาชีพ Re-skill, Up-skill นักศึกษาปวช. ปวส. อบรมช่างชุมชน เช่น ซ่อมเครื่องไฟฟ้า เครื่องจักรกลการเกษตร ฯลฯ

• จัดกิจกรรม “หนึ่งคนหนึ่งอาชีพและทุนการศึกษา” กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ซึ่งปัจจุบันมี จำนวน ๓๑ กลุ่ม เช่น การทำขนมกะหรี่ปั๊บบ้างซึ่งผลลัพธ์คือ เด็กสามารถทำได้ จำหน่ายได้ และสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้

• จัดกิจกรรม “ทุนแลกงาน” โดยเปิดให้นักเรียนหารายได้ในช่วงปิดเทอม เป็นการฝึกการทำงานให้เด็กมีประสบการณ์และสามารถสร้างรายได้ได้

มิติที่ 1 การการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to earn)

1 ดำเนินการโดย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 54 จังหวัดอำนาจเจริญ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 54 จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ดำเนินการนำนโยบายการส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน มาสู่การปฏิบัติ ให้อาชีพ 1 คน เงินดีบริการงานอาชีพ 1 อาชีพและนักเรียน 1 คน 1 อาชีพ โดยโรงเรียนได้กำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาระบบงานจัดการเรียนการสอนอาชีพ ทั้งเชิงกิจกรรมในหลักสูตร บูรณาการจัดการเรียนรู้นอกระบบ ในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมอาชีพอิสระ และ ฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความสามารถและความถนัดของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียน โดยในปีการศึกษา 2567 ได้มีคณะนักเรียนของจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จำนวน 31 กลุ่ม มีเงินทุนดำเนินงานที่เบิกการร่วมลงทุนระหว่างครูที่ปรึกษามลนักเรียนจำนวน 402,650 บาท(สี่แสนสองพันหกร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

2 ดำเนินการโดย สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดจังหวัดอำนาจเจริญ

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “หลักสูตร Content Creator เรียนแบบอาชีพ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอำนาจเจริญ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสร้างส่วเนื้อหาดีจิทัล (Content Creation) ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และมีทักษะที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ได้
- 2) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเครื่องมือออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ได้
- 3) เพื่อสร้างอาชีพใหม่และเพิ่มช่องทางการรายได้ให้แก่กลุ่มครัวเรือนชุมชนได้

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ผู้บริหาร และบุคลากรในสังกัดสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 15 คน
 - 2) คณะผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน
 - 3) บุคลากรด้านพัสดุ จำนวน 2 คน จำนวน 14 คน
 - 4) นักศึกษา จำนวน 5 คน จำนวน 35 คน
 - 5) บรรณารักษ์ อำเภอละ 1 คน จำนวน 7 คน
 - 6) วิทยากร จำนวน 1 คน
- รวมทั้งสิ้น จำนวน 79 คน

ผลที่เก็ขึ้น

ด้านอาชีพ	ด้านสื่อ	ด้านอาชีพ
1. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	1. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	1. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	2. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	2. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
3. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	3. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	3. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
4. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	4. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	4. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
5. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	5. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	5. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
6. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	6. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	6. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
7. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	7. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	7. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
8. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	8. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	8. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
9. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	9. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	9. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
10. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	10. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	10. จัดงานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

มิติที่ ๒ ระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต

• Learning T-Map: พัฒนาระบบข้อมูลแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน หน่วยงานหลัก คือ สกร. ๗ อำเภอ การจัดทำแหล่งเรียนรู้ทำให้ครูนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ผ่าน QR - code

• Co-Learning Space: พลิกโฉมห้องสมุดประชาชนให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์และ Co-Working Space สำหรับคนทุกวัย และจัดให้มี Café Board Game พัฒนาทักษะให้คนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะเด็ก ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดำเนินการแล้วใน ๗ อำเภอ

• ขับเคลื่อนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดอบรมแกนนำ

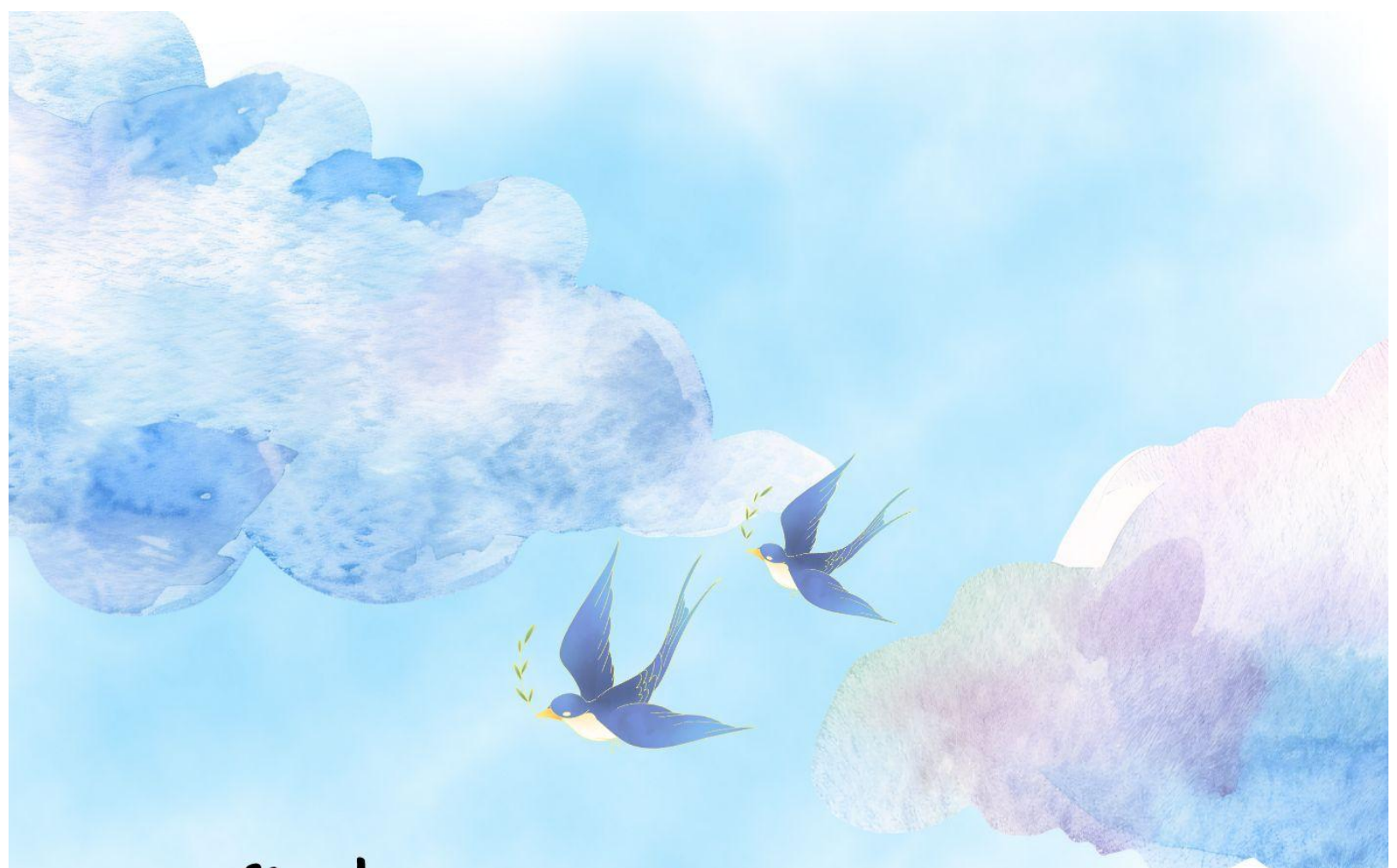
• ส่งเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย โดยรณรงค์ให้เกิดการตระหนักรู้สิทธิหน้าที่

ผลการดำเนินงาน

- ผู้เรียนได้ทักษะอาชีพ มีความรู้ที่เท่าทันกับยุคสมัย
- ผู้เรียนมีรายได้จากการปฏิบัติงานจริงและมีความภาคภูมิใจในทักษะอาชีพ
- เกิดเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็ง
- เกิด Learning T-Map ซึ่งเป็นแผนที่แหล่งเรียนรู้ชุมชน ที่สะดวกต่อการเรียนรู้
- พลิกโฉมห้องสมุดประชาชนเป็น Co-Learning Space & Café Board Game เพื่อให้เป็น

พื้นที่เรียนรู้สำหรับคนทุกวัย

An illustration at the top of the page shows two blue birds with yellow chests and long, pointed wings, flying towards the right. They are positioned between two large, stylized clouds. The cloud on the left is light blue with darker blue shading, while the cloud on the right is a mix of light blue, purple, and pink. The background is a solid light blue.

ครั้งที่ 3: ภาคใต้

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพ
การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มัชฌาสถาการศึกษา
ระดับภูมิภาค

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓: ภาคใต้

การประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓: ภาคใต้ จัดขึ้นเมื่อวันพุธที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมพจน์ สะเพียรชัย ชั้น ๕ อาคาร ๒ สกศ. ควบคู่การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีผู้เข้าร่วมการประชุมจาก ๑๔ จังหวัด ประกอบไปด้วย

- ✚ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ ๑. ชุมพร ๒. สุราษฎร์ธานี ๓. นครศรีธรรมราช และ ๔. พัทลุง
 - ✚ กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้แก่ ๑. ระนอง ๒. พังงา ๓. ภูเก็ต ๔. กระบี่ และ ๕. ตรัง
 - ✚ กลุ่มที่ ๓ กลุ่มภาคใต้ชายแดน ได้แก่ ๑. ปัตตานี ๒. ยะลา ๓. นราธิวาส ๔. สงขลา และ ๕. สตูล
- รวมทั้งสิ้น ๑๐๒ คน สรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ดังนี้

✚ สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๓: ภาคใต้

ผู้อำนวยการเสวนา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญชู บุญลิขิตศิริ รองคณบดีฝ่ายบริหารและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยากร ประกอบไปด้วย

๑. นางสาววรรณกนก เปาะอิเตตอาโอะ นายกสมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพ ชายแดนใต้ ดำเนินโครงการ “เด็กทุนลูกเหริ่ง” ซึ่งมุ่งสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

๒. คุณนิพนธ์ รัตนาคม ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เยาวชนสร้างสุข จังหวัดสงขลา ผลักดันและขยายแนวคิด Mobile School และศูนย์การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๑๕) เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของตนเอง โดยไม่ให้ถูกหลุดออกจากระบบการเรียนรู้เพราะข้อจำกัดด้านเวลา ความยากจน หรือสถานการณ์ครอบครัว

จากการเสวนาหัวข้อ “Growth together: การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” สรุปสาระสำคัญของการเสวนาได้ดังนี้

คุณวรรณนก เปาอิตเตาโอะ (นายกสมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้) หรือ “พี่ชมพู” ถ่ายทอดประสบการณ์จาก “บ้านลูกเหริยง” ซึ่งมีจุดหมายสำคัญ คือ การทำให้เด็กเยาวชนตระหนักว่า “ฉันจะมีชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความหมาย” และได้รับสิทธิในการ “มีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรง” โดยเล่าจากประสบการณ์ส่วนตัวที่รอดพ้นจากวัฒนธรรมการถูกเลือกเป็นคู่ครองตั้งแต่วัยเยาว์เพราะได้รับโอกาสทางการศึกษา จึงมุ่งมั่นสร้างทางเลือกนี้ให้แก่เด็กคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง พร้อมทั้งยกตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

- **ยุทธศาสตร์ ๕ ด้านเพื่อความยั่งยืน** ประกอบด้วย การปกป้องคุ้มครอง การช่วยเหลือเยียวยา การส่งเสริมพัฒนาผู้นำ การผลักดันนโยบาย และการทำธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise - SE) เช่น “ครัวลูกเหริยง” และการบริการจัดเลี้ยง (Catering) เพื่อระดมทุนการศึกษาปีละกว่า ๒.๓ ล้านบาท สำหรับโครงการ “เด็กทุนลูกเหริยง” เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้เด็กเรียนจนถึงระดับปริญญาตรี และตัวอย่าง “ห้องเรียนกะปง” (ห้องเรียนชุมชน) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ยึดหยุ่นตามความสนใจของเด็กในแต่ละพื้นที่ เช่น การเรียนทำโรตี่ที่ครูต้องช่วยสร้างแรงบันดาลใจ (Inspired) ให้เด็กเห็นพัฒนาการของตนเองทุกวัน เช่น นวดแป้งแกงขึ้น หรือถ่ายรูปรูปไปโพสต์ลง TikTok ได้

- **การเปลี่ยน “กลุ่มเสี่ยง” เป็น “ทางออกของชุมชน”** เมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ เด็กในห้องเรียนชุมชนจะรวมตัวเป็นอาสาสมัครหลักในการจัดตั้งยังชีพ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ การกระทำเหล่านี้ทำให้สังคมเปลี่ยนมุมมองต่อพวกเขา และตัวเด็กก็จะเกิดความภาคภูมิใจในคุณค่าของตนเองด้วยเช่นกัน

- **ห้องเรียนพิเศษเพื่อทักษะอาชีพ** เช่น การทำกิจกรรม Workshop “ลิปสติกแดงกับแป้งพัฟ” เพื่อสอนการแต่งหน้าสร้างความมั่นใจ และเป็นความรู้พื้นฐานสู่การเป็นช่างแต่งหน้ามืออาชีพ ซึ่งมีผู้ผ่านการอบรมแล้วกว่า ๔,๐๐๐ คน

คุณนิพนธ์ รัตนาคม (ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เยาวชนสร้างสุข จ.สงขลา) หรือ “อ.ตั้ม” ยืนยันว่าเด็กหลุดจากระบบไม่ใช่เพราะความขี้เกียจ แต่เป็น “ปัญหาเชิงระบบและเชิงโครงสร้าง” จึงได้ใช้กลไก “ศูนย์การเรียนรู้” ตาม พ.ร.บ. การศึกษา มาตรา ๑๒ และ ๑๕ มาขับเคลื่อนงาน ดังนี้

การจัดการเรียนรู้รูปแบบโรงเรียนมือถือ “Mobile School” และการจัดการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อรองรับเด็กที่ “จิ้งหะชีวิตไม่แมตช์ (Match) กับระบบปกติ” เช่น กรณีน้อง Kitty ที่พลาดการสมัครเรียนตามกำหนดจนเกือบหลุดจากระบบ ศูนย์การเรียนรู้ได้เข้ามารับรองวุฒิในช่วงรอยต่อเพื่อให้เด็กสามารถกลับไปเรียนต่อตามความฝันที่จะเป็นพยาบาลได้

ระบบธนาคารเครดิต (Credit Bank) และการเทียบโอน เน้นการนำทักษะชีวิต และอาชีพมาเปลี่ยนเป็นวุฒิการศึกษา เช่น “หัวหน้าคณะโนราห์” ที่นำความรู้การแต่งกลอนมาเทียบเป็นวิชาภาษาไทย การใช้บัญชีรายรับ-รายจ่ายของคณะเทียบเป็นวิชาคณิตศาสตร์ หรือการใช้ “น้ำมะขามเปียก” ชัดเครื่องเงินมาอธิบายผ่านหลักการวิทยาศาสตร์

การจับคู่ (Matching) ความชอบกับต้นทุนในพื้นที่ เช่นกรณีน้องก๊อต เด็กแว้นที่ชอบการซ่อมรถ โครงการได้สนับสนุนค่าน้ำมันและประสานอยู่ซ่อมรถในพื้นที่ให้ฝึกงาน จนสุดท้ายน้องได้รับจ้างงานเป็นลูกมือมีเงินเดือนและเลี้ยงดูตนเองได้ในชุมชน

การจัดสถานีการเรียนรู้ (Learning Station) เปลี่ยนภูมิปัญญาในตำบล เช่น การทำน้ำตาลโตนด หรือธนาคารปุม้า ให้เป็นพื้นที่เก็บสะสมประสบการณ์เพื่อออกวุฒิการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการร่วมเสวนาจากผู้เข้าร่วมประชุม คือ ดร. สมพร เพชรสงค์ เลขาธิการสมัชชา การศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และประธานกรรมการ ABE จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ให้มุมมองในการคลี่คลาย ประเด็นเรื่องมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นหลักการ “ทางใครทางมัน” ว่า คุณภาพของมนุษย์ไม่จำเป็นต้อง เหมือนกัน บางคนอาจ “เก่งแบบลิง” หรือ “เก่งแบบปลา” การศึกษาทางเลือกจึงมีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กเก่งในลู่ วังของตนเอง คุณภาพชีวิต คือ ตัวชี้วัดความสำเร็จของการศึกษา และการศึกษาแบบยืดหยุ่นวัดได้จากการที่เด็กมี ทักษะชีวิตและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในสังคม

บทสรุปและแรงบันดาลใจ วิทยากรทุกท่านเน้นย้ำถึงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ต้อง “ทลายกรอบ ทุกข้อจำกัด” และมองเด็กเป็น “ศูนย์กลาง (Child Center)” อย่างแท้จริง เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้แบบ “Learn to Earn” ที่โอรับความหลากหลายและเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ประเทศชาติในอนาคต

สรุปผลการสำรวจสภาพการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

๑. จังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพรขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านสมัชชาการศึกษา ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ เป็นต้นทุนสำคัญในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในระดับพื้นที่สู่การจัดทำเป็นข้อเสนอการบริหาร เชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้านการศึกษาในส่วนภูมิภาค โดยจังหวัดชุมพรยกตัวอย่าง **กรณีศึกษากรอบหลักสูตรระดับ ท้องถิ่น จังหวัดชุมพร “หนองใหญ่ศึกษา”** โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ๒. พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ๓. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร ที่มุ่งดำเนินการพัฒนาฐานการเรียนรู้ ๙ ฐานหลัก ได้แก่ ๑. ฐานสมุนไพรถิ่นชุมพร ๒. ฐานกาแฟโรบัสต้า ๓. ฐานคนมีน้ำยา ๔. ฐานผึ้ง ๕. ฐานครึ่งไร่ คลายจน ๖. ฐานโคกหนองนา ๗. ฐานน้ำมันปาล์มแดง ๘. ฐานพลังงานทดแทน และ ๙. ฐานดินและปุ๋ย แสดงได้ ดังภาพ

นอกจากนี้ เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว คือ เพื่อมุ่งสร้าง “พลเมืองคุณภาพ” ที่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด อยู่อย่างพอเพียง และมีทักษะอาชีพในอนาคต ทั้งนี้จากการดำเนินโครงการดังกล่าว ทำให้ได้ข้อเสนอการบริหารเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้านการศึกษาในส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร: กรณีสึกษากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น จังหวัดชุมพร “หนองใหญ่ศึกษา” ซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตร ปัจจุบันผ่านการประชาพิจารณ์และเตรียมทดลองใช้ในสถานศึกษา ๑๐ แห่ง โดยคาดว่าจะประกาศใช้จริงในปีการศึกษา ๒๕๖๙ ซึ่งกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตร ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ จุดเริ่มต้น จัดเวทีเสวนากลุ่มสมัชชาการศึกษาเพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกันในการพัฒนาพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ประกอบไปด้วยผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ประชาชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งบทสรุปจากเวทีเสวนาดังกล่าว มีจุดหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด อยู่อย่างพอเพียง และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น “หนองใหญ่ศึกษา”

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนารอบเนื้อหาหลักสูตร ใน ๑๐ หัวข้อหลัก พัฒนารอบเนื้อหาที่สอดคล้องกับพื้นที่ “หนองใหญ่” ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต ทั้ง ๑๐ หัวข้อหลัก ประกอบด้วย (๑) หนองใหญ่บ้านพ่อ (๒) สมุนไพรพื้นถิ่น (๓) กาแฟโรบัสต้า (๔) ครึ่งไร่คลายจน (๕) โคกหนองนา (๖) ปาล์มน้ำมันแดง (๗) ดินและปุ๋ย (๘) พลังงานทดแทน (๙) คนมีน้ำยา (๑๐) ผึ้ง

ขั้นตอนที่ ๓ จัดทำประชาพิจารณ์ นำร่างกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น จังหวัดชุมพร “หนองใหญ่ศึกษา” จัดทำประชาพิจารณ์และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ ๔ ทดลองใช้ นำกรอบหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้กับสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายที่สนใจ

ขั้นตอนที่ ๕ เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายจากการนำกรอบหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพปัญหา รวมทั้งผลการใช้กรอบหลักสูตรดังกล่าว และจัดทำเป็นรายงานผลฯ

ขั้นตอนที่ ๖ เสนอต่คณะกรรมการฯ ผ่านการเห็นชอบ นำเสนอผลการทดลองใช้กรอบหลักสูตรฯ ต่อกomiteกรรมการศึกษาธิการ จังหวัดชุมพร เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้อย่างเป็นทางการ โดยมุ่งให้เกิดการนำกรอบหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ในสถานศึกษาทุกแห่ง ทุกสังกัดในพื้นที่จังหวัดชุมพร หัวใจสำคัญ คือ การนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีสมรรถนะ ๓ ด้าน คือ (๑) มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด (๒) ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง และ (๓) มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

๒. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการขับเคลื่อนงานการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่โดยของ “สมัชชาการศึกษาสุราษฎร์ธานี” สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

กลไกและการบริหารจัดการ

- โครงสร้างองค์กร: สมัชชาการศึกษาสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการมา ๒ สมัย โดยมีภาคเอกชนเป็นประธาน และมีคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่มาจากทุกสังกัดที่เกี่ยวข้องในจังหวัด

- การบูรณาการงานร่วมกัน: จากเดิมมีการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้ปรับรูปแบบ/แนวทางการดำเนินงาน ที่มุ่งบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตามแนวทางการบูรณาการระดับจังหวัด

- ความยั่งยืน: มีการจัดตั้งสมาคมสมัชชาการศึกษา และกองทุนเพื่อให้สามารถระดมทุน และดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่

- ด้านการจัดการข้อมูล: มีการจัดทำโปรแกรมเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลผู้เรียนระหว่างหน่วยงาน เพื่อแก้ปัญหาข้อมูลคลาดเคลื่อนและเพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านการดูแลเด็กกลุ่มเป้าหมายพิเศษ: เน้นให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยใช้งบประมาณจาก อบจ. จ้างครูผู้สอนเพิ่ม

- ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยพัฒนาหลักสูตร “เมืองคนดี” และเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน ซึ่งได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนนาร่อง จำนวน ๑๔ แห่ง

- ด้านการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (สพด.) โดยร่วมกับภาคท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าว เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้เด็กทุกคนตั้งแต่ระดับปฐมวัย

- ด้านการส่งเสริมอาชีพและแนวทางในอนาคต โดยเน้นการฝึกอาชีพ (Learn to Earn) และจัดอบรมทักษะอาชีพให้เด็กและเยาวชนที่กำลังว่างงาน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๕๐ คน/รุ่น โดยให้ฝึกทักษะอาชีพและเสริมสร้างประสบการณ์จริงในสถานประกอบการในพื้นที่ เช่น ช่างเหล็ก ช่างเสริมสวย รวมถึงการฝึกอาชีพในวัดสำหรับเด็กที่ขาดโอกาส

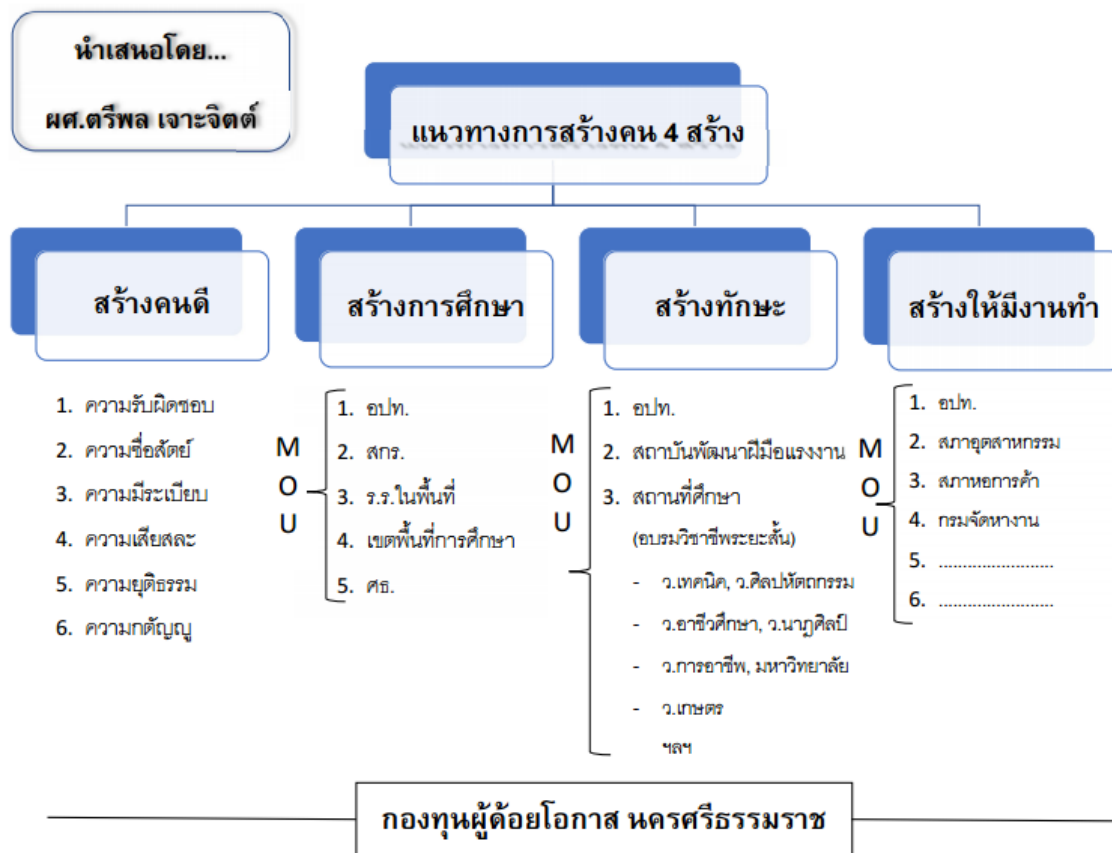
- โครงการ Thailand Zero Dropout มีเป้าหมายในการติดตามเด็กที่หลุดออกจากระบบให้เข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งจากการติดตามจะพบว่า มีเด็กจำนวนกว่า ๑๒,๐๐๐ คน ที่หลุดจากระบบการศึกษา อันเนื่องมาจากสาเหตุหลัก คือ ความยากจน และปัญหาครอบครัว

ทั้งนี้ ความท้าทายสำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่อไป คือ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่มีความชัดเจน ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนในทางปฏิบัติมากนัก รวมทั้งมุ่งสร้างพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคน ขณะที่มิติด้านการกระจายอำนาจ เน้นย้ำว่าการแก้ปัญหาควรเป็นบทบาทของชุมชนและท้องถิ่นมากกว่าเป็นเพียงภาระของส่วนราชการฝ่ายเดียว เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุดและยั่งยืน

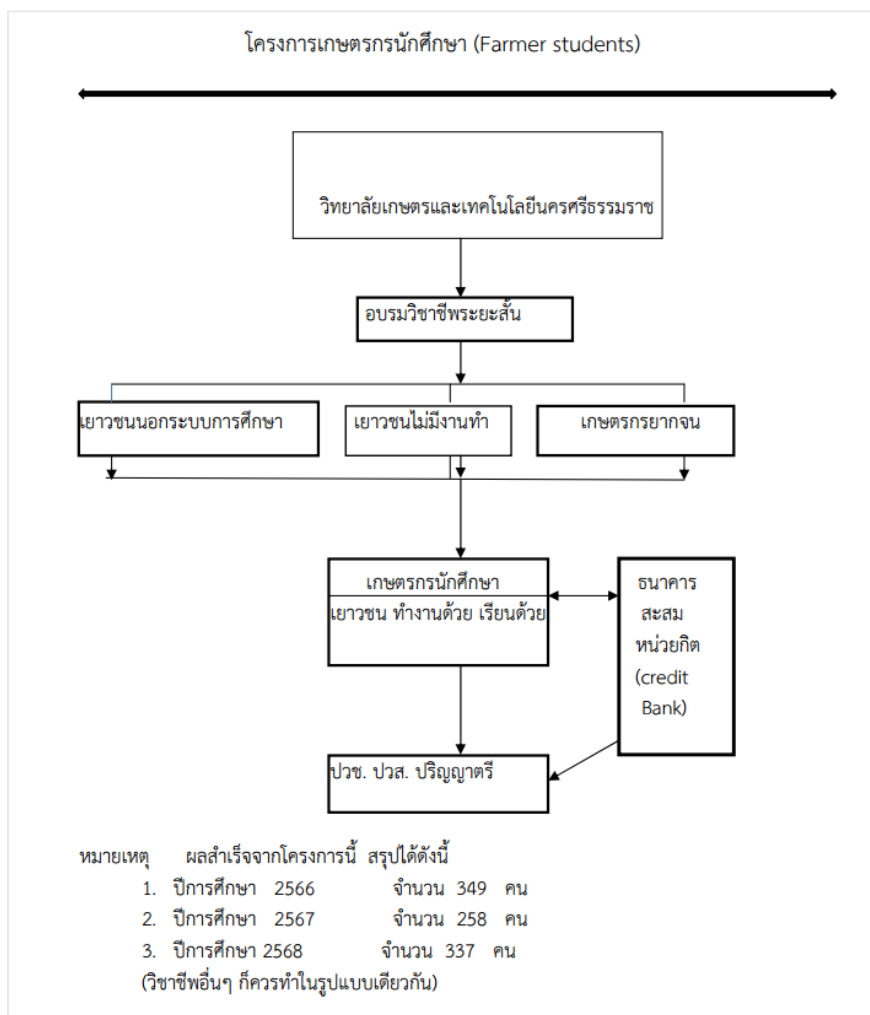
๓. จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินโครงการขับเคลื่อนข้อเสนอการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้านการศึกษา โดยมีผลการดำเนินงานของกิจกรรม ดังนี้

๑. การจัดประชุมคณะกรรมการโครงการขับเคลื่อนข้อเสนอการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้านการศึกษาในภูมิภาค ขับเคลื่อนสมัชชา สร้างคน สร้างอาชีพ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (จำนวน ๒ ครั้ง) เพื่อหารือร่วมกันในประเด็นการขับเคลื่อนการพัฒนาคนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดแนวทางการสร้างคน ๔ สร้าง ประกอบด้วย (๑) สร้างคนดี (๒) สร้างการศึกษา (๓) สร้างทักษะ และ (๔) สร้างให้มีงานทำ แสดงองค์ประกอบได้ดังภาพ

✚ ตัวอย่างการดำเนินโครงการสร้างคน สร้างโอกาส และสร้างอาชีพ

๒. การจัดมหกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “สร้างคน สร้างโอกาส สร้างอาชีพ” เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

• การจัดกิจกรรมเสวนา “สมัชชาการศึกษา” จังหวัดนครศรีธรรมราช นำไปสู่การจัดทำเป็นข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านนโยบายการศึกษา: ควรได้รับการปฏิรูปใหม่โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งในด้านเนื้อหาวิธีการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อส่งเสริมให้การศึกษาเป็นพื้นที่ของการเติบโตสำหรับเด็กทุกคนอย่างแท้จริง

ด้านสถาบันการศึกษา: ควรมีกลไกเชิงรุกในการดูแลนักเรียน โดยดำเนินมาตรการช่วยเหลือและเยียวยาก่อนที่จะตัดสินใจให้นักเรียนหลุดออกนอกระบบการศึกษา เพื่อไม่ให้เด็กที่มีปัญหาถูกทอดทิ้งหรือถูกมองข้าม

ด้านผู้เรียน: ควรได้รับการส่งเสริมให้มีจิตสำนึกที่ดี เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษา โดยสนับสนุนให้เยาวชนที่มีแรงบันดาลใจและแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ได้มีพื้นที่ในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์

ด้านการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย: ควรเปิดเวทีนำเสนอกลุ่มกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายส่งต่อให้แก่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศ นอกจากนี้ในการดำเนินงานดังกล่าว ยังมีการจัดแสดงนิทรรศการที่เป็นความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ดังภาพ

ทั้งนี้ ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นครศรีธรรมราชและคณะกรรมการสมัชชาการศึกษาได้ร่วมกันเสนอบทบาทของหน่วยงานในการขับเคลื่อนสมัชชา การศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนหน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ เข้ามามีส่วนร่วมกันจัดกิจกรรม “สร้างคน สร้างโอกาส สร้างอาชีพ” นักเรียน นักศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความสามารถของนักเรียน นักศึกษา อย่างไรก็ตาม จากผลการดำเนินโครงการยังมีส่วนช่วยในการนำไปพัฒนา ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไปให้เกิด ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครอบคลุมทั้งด้านการสร้างเครือข่ายและแนวทางในการขับเคลื่อนสมัชชาการศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราชที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งยังสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมทั้ง หน่วยงาน สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษายังสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานไปปรับปรุงและพัฒนา งานได้ต่อไป สิ่งสำคัญ คือ การขับเคลื่อนกลไก “สมัชชาการศึกษา” จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีส่วนช่วยให้เด็ก ด้อยโอกาสในพื้นที่ที่มีจำนวนลดน้อยลง ด้วยการสร้างคน สร้างโอกาส สร้างอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนอย่างมี คุณภาพ

๔. จังหวัดพัทลุง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพัทลุง ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมติสมัชชาสภาการศึกษา ระดับชาติ โดยได้จัดงานเสวนาภายใต้แนวคิด “พัทลุงเมืองแห่งการเรียนรู้ สู่ความเสมอภาคทางการศึกษา” (Phatthalung Learning City to Educational Equity) มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสู่การเป็นเมืองแห่ง การเรียนรู้ในอนาคต ดังประเด็นต่อไปนี้

“พัทลุงเมืองแห่งการเรียนรู้ที่คาดหวัง” ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านคุณภาพการศึกษา (Quality)

- พัฒนาระบบการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลผู้เรียนทุกช่วงวัย
- พัฒนาระบบเครือข่ายการเฝ้าระวังนักเรียนกลุ่มเปราะบาง
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตามบริบทพื้นที่
- พัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางเพื่อประกอบอาชีพ เช่น หลักสูตรนักบินโดรน
- ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปตามคุณลักษณะ/มาตรฐานที่กำหนด

๒) ด้านโอกาสทางการศึกษา (Equity)

- พัฒนาระบบบริการจัดการศึกษาเคลื่อนที่ (Delivery)
- พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

- จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษากลุ่มเด็กด้อยโอกาส
- พัฒนาสื่อการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน
- พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

๓) ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (Efficiency)

- พัฒนาระบบจัดการข้อมูลสารสนเทศในการศึกษา ระบบฐานข้อมูล Application และการบริการ
- สนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG๔)

๔) ด้านการพัฒนาทักษะที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Relevancy)

- พัฒนาทักษะชีวิตเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของคนทุกช่วงวัย
- พัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน
- พัฒนาทักษะการปรับตัว (Adapting Skill) ต่อการเปลี่ยนแปลง
- ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้

“โรงเรียนคุณภาพที่ผู้เรียนคาดหวัง” ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านหลักสูตร

- หลักสูตรสายอาชีพ: เพิ่มวิชาสามัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอรายวิชาเสรี เพิ่มหลักสูตรธุรกิจ
- หลักสูตรสายสามัญ: เพิ่มหลักสูตรศาสนา พัฒนาหลักสูตรให้เข้าใจง่าย ผู้เรียนเลือกวิชาเรียนได้
- หลักสูตรสายสามัญศาสนา: เพิ่มการสอน และการอยู่ร่วมกันในสังคมบนความต่างทางศาสนา
- ทักษะชีวิต: ทักษะการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การอยู่ร่วมกันท่ามกลางพหุวัฒนธรรม

๒) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

- จัดการสอนแบบ Active Learning
- เน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม
- ลดความกดดันและการแข่งขันในการเรียน
- บูรณาการการจัดกับกิจกรรม
- จัดการเรียนการสอนร่วมกับภาคีเครือข่าย (สถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน)

๓) ด้านการบริหารโรงเรียน

- ปลุกฝังวัฒนธรรมองค์กร
- มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม Co-Learning space
- จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ รุ่นพี่ รุ่นน้อง และบุคลากรในสถานศึกษา
- มีระบบรักษาความปลอดภัย (ทรัพย์สิน ภัยพิบัติ ภัยบนท้องถนน)

๔) ด้านครูผู้สอน

- ปรับการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์จริง
- จัดครูสอนให้ตรงตามเอก และคืนครูสู่ห้องเรียน

- ประเมินสุขภาพจิตของผู้สอนเป็นระยะ
- ครูผู้สอนพัฒนาตนเองให้เท่าทันโลกปัจจุบัน
- เป็นที่ปรึกษาและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียน

๕) ด้านผู้เรียน

- กล้าแสดงออกตามความสามารถ
- ยอมรับความแตกต่าง
- เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม/ร่างกฎระเบียบต่าง ๆ

เป้าหมายการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ดังกล่าว ถูกกำหนดขึ้นจากปัญหาสถานการณ์เด็กตกหล่น และความท้าทายทางเศรษฐกิจที่กำลังเผชิญ ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า จังหวัดพัทลุงมีเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา จำนวน ๓,๑๓๘ คน (ข้อมูล ณ มีนาคม ๒๕๖๙) และปัจจุบันได้ดำเนินการติดตามผลดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สาเหตุหลักที่ส่งผลให้เด็กหลุดจากระบบอาจกล่าวได้ว่า โดยส่วนมากมักเกิดจากการที่เด็กต้องทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว รองลงมา คือ ขาดแรงจูงใจในการเรียน แต่งงานสร้างครอบครัว ย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง ไม่มีข้อมูลที่แน่ชัดเรื่องถิ่นที่อยู่อาศัย และไม่ต้องการความช่วยเหลือ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ว่าจังหวัดพัทลุงมีสัดส่วนคนจนสูงเป็นอันดับ ๔ ของประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๖

อย่างไรก็ตาม จังหวัดพัทลุงได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาไว้ดังนี้ (๑) การสร้างกลไกความร่วมมือ: โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเด็กกลับเข้าสู่ระบบ (๒) รูปแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น: โดยจัดการศึกษาที่ผสมผสานทั้ง

การศึกษาในระบบ นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย (๓) นโยบาย Learn to Earn: ส่งเสริมการฝึกทักษะอาชีพเพื่อให้เด็กสามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียน และ (๔) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank): มุ่งขับเคลื่อนการสะสมหน่วยกิตเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในทุกมิติ

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

๑. จังหวัดภูเก็ต

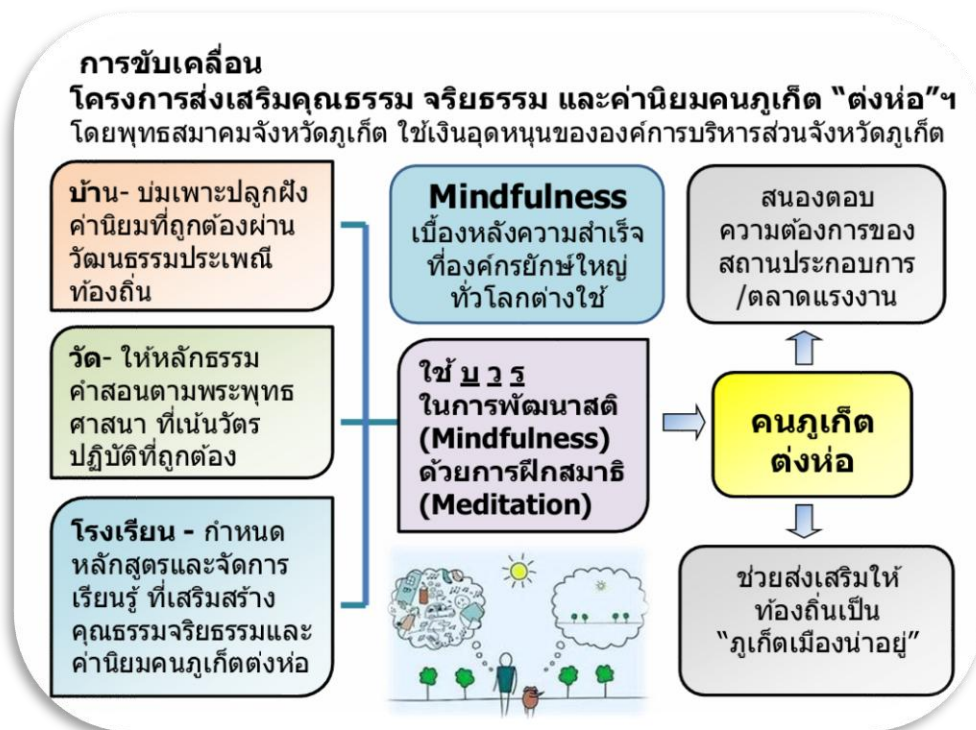
สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยร่วมกันกำหนดทิศทางในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคน "ต่งห่อ" ซึ่งเป็นคำภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ชาวภูเก็ตในอดีตใช้เรียก "คนดี" โดยมีเป้าหมายให้เด็กภูเก็ตมีความเพียงพอ มีหลักคิดที่ถูกต้อง ไกล่ฉัดวัฒนธรรมประเพณี รักศักดิ์ศรี และสื่อสารด้วยภาษาถิ่น

วิสัยทัศน์นี้มุ่งเน้นให้จังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติที่ผู้เรียนมีทักษะแห่งอนาคต การดำเนินงานดังกล่าวอยู่ภายใต้แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อนำเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยกลยุทธ์การพัฒนาผ่านโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการขับเคลื่อนโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียน ได้มีการกำหนดกิจกรรมหลัก ๓ ประการ คือ

๑. การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมคนภูเก็ต "ต่งห่อ"
๒. การจัดทำและปรับปรุงหนังสือเรียน "ภูเก็ต" พร้อมทั้งสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ
๓. การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับสาระวิชาท้องถิ่นภูเก็ตในทุกระดับชั้นและครบ

ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

นอกจากนี้ ยังใช้หลักการ **"บ ว ร" (บ้าน-วัด-โรงเรียน)** เป็นกลไกสำคัญในการบ่มเพาะ โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- บ้าน ทำหน้าที่บ่มเพาะและปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องผ่านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
- วัด ให้หลักธรรมคำสอนตามพระพุทธศาสนา โดยเน้นวัตรปฏิบัติที่ถูกต้อง
- โรงเรียน กำหนดหลักสูตรและจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและค่านิยมคนต่งห่อ

ทั้งสามส่วนร่วมกันพัฒนาสติ (Mindfulness) ด้วยการฝึกสมาธิ (Meditation) ซึ่งเป็นเทคนิคที่องค์กรยักษ์ใหญ่ทั่วโลกใช้เป็นเบื้องหลังของความสำเร็จ

การสร้างอัตลักษณ์ ๑๐ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนต่งห่อ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเป็นคนดีตามแบบฉบับภูเก็ต เอกสารได้ระบุคุณลักษณะที่คนต่งห่อพึงมีไว้ ๑๐ ประการ ได้แก่

๑. มีความซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ และสันโดษ

๒. มีความรับผิดชอบ
๓. มีสติ ยืดหยุ่น อดกลั้น และรู้จักการให้อภัย
๔. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีไมตรีจิต และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
๕. รักความถูกต้องเป็นธรรม
๖. มีความกตัญญูทักท้วงต่อผู้มีพระคุณ
๗. มีสำนึกรักบ้านเกิดและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
๘. มีความขยัน อดทน และสามารถพึ่งพาตนเองได้
๙. ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน
๑๐. มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และรักการเรียนรู้

ความร่วมมือและเป้าหมายสู่ความยั่งยืน โครงการส่งเสริมคุณธรรมและค่านิยมคนภูเก็ต "ต่งห่อ" นี้ ขับเคลื่อนโดยพุทธสมาคมจังหวัดภูเก็ต ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต เป้าหมายสุดท้ายคือการสร้างทรัพยากรบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ท้องถิ่นกลายเป็น "ภูเก็ตเมืองน่าอยู่" ต่อไป

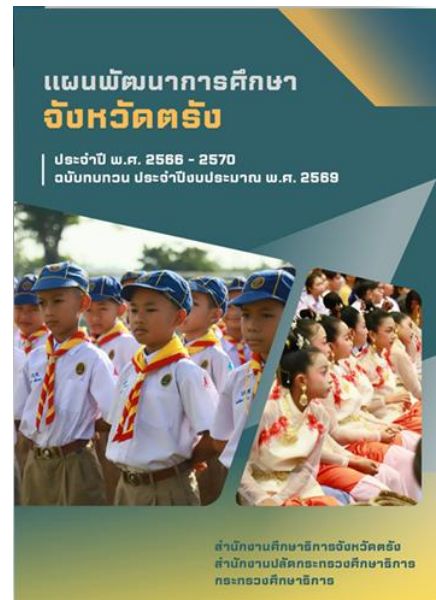
๒. จังหวัดตรัง

การดำเนินงานการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง ตามมติสมัชชาสภาการศึกษา ระดับชาติ ประจำปี ๒๕๖๙ สรุปสาระสำคัญดังนี้

๑. การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

การดำเนินงานในส่วนนี้มุ่งเน้นตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม โดยมีเป้าประสงค์หลักคือ ให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการทางการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ผ่านโครงการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย

• ตัวอย่างการดำเนินงาน มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นที่หลากหลาย เช่น การฝึกทักษะการทำเบเกอรี่ การมัดย้อมผ้า การเย็บผ้าด้วยจักรเย็บผ้า การจัดดอกไม้ และการซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ขนาดเล็ก

๒. การสร้างผู้นำจิตอาสาและความปลอดภัยทางถนน

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พร้อมกับการสร้างผู้นำจิตอาสาด้านความปลอดภัยอย่างยั่งยืน โดยมุ่งให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจหลักความปลอดภัย สามารถระบุอันตราย บอกความเสี่ยง และแก้ไขความเสี่ยงได้ด้วยทักษะ "มนุษย์ปัจจัย" (Human Factors) เพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างถาวร ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการดูแลจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

- **ตัวอย่างการดำเนินงาน** มีการอบรมคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน (ศปถ.) จังหวัดและอำเภอ เครือข่ายความปลอดภัย และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๔๐๐ คน รวมถึงจัดอบรมนักเรียนและนักศึกษาอีก ๓ รุ่น รุ่นละ ๓๕๐ คน

๓. โครงการว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรังร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง ดำเนินโครงการในปีงบประมาณ ๒๕๖๘ ตามหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กและเยาวชนอายุ ๑๐-๑๓ ปี โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตตรังมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโรงพยาบาลตรัง

- **ตัวอย่างการดำเนินงาน:** จัดอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน ๓ รุ่น เน้นทักษะการว่ายน้ำขั้นพื้นฐาน การเอาชีวิตรอดจากอุบัติเหตุทางน้ำ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ถูกรื้อ

๔. การพัฒนาทักษะและสมรรถนะผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

เป็นการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีทักษะและสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีสถานศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมและลงนาม MOU จำนวน ๔ โรงเรียน

- **ตัวอย่าง ๕ หลักสูตรอาชีพ:** มีการจัดฝึกอบรมในหลักสูตร ๑. การท่องเที่ยวและการโรงแรม ๒. การประกอบอาหารและเครื่องดื่ม ๓. ดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ ๔. การประกอบอาหารเพื่อธุรกิจโรงแรม และ ๕. กีฬาเพื่ออาชีพ

๕. การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4)

โครงการนี้มุ่งเน้นการติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ ซึ่งเน้นการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานและสถานศึกษาต้องส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDG๔

- **ตัวอย่างการดำเนินงาน:** มีการลงนาม MOU กับโรงเรียน ๔ แห่ง และจัดอบรมทักษะอาชีพในหลักสูตรที่ช่วยสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓. จังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยหลายภาคส่วน โดยได้เสนอกรณีตัวอย่างการดำเนินงานของ “สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่” ที่ได้เสนอแผนการดำเนินงานต่อที่ประชุมสมัชชาภาคใต้สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ได้ดำเนินการปรับปรุง ธรรมนูญการศึกษา ฉบับที่ ๓ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง โดยจัดแบ่งโครงสร้างการบริหารเป็น ๒ ส่วนหลัก ได้แก่

- **สภานโยบาย:** ประกอบด้วยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีจิตอาสา จำนวน ๒๕ ท่าน ทำหน้าที่ กำหนดทิศทางและนโยบายภาพรวม
- **สภาขับเคลื่อน:** ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร จำนวน ๙ ท่าน ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่ การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

๒. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๘) ที่ประชุม สภาการศึกษาได้มีมติเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์ ๕ ปี โดยมุ่งเน้นความต่อเนื่องจากมติสมัชชาการศึกษา ใน ๔ ประเด็น ดังนี้

- **การแก้ไขปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา (Drop-out):** มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูล ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศรจ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากพบความคลาดเคลื่อน ของตัวเลขผู้หลุดออกจากระบบ (ระหว่าง ๕,๐๐๐ ถึง ๗,๐๐๐ คน) โดยจะใช้กระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ (Ground Research) เพื่อหาข้อเท็จจริง

- **การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามมติสมัชชาสภาศึกษาระดับชาติ Learn to Earn:** การปรับรูปแบบการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา (ต้นน้ำ) มัธยมศึกษา และสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อสร้างเส้นทางการศึกษาที่ชัดเจนตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากหอการค้าจังหวัดและแรงงานจังหวัด และการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) โดยสภาการศึกษาจะเป็นเจ้าภาพหลักในการพัฒนาระบบสะสมหน่วยกิต โดยในระยะแรกจะมุ่งเน้น กลุ่มผู้เรียนสายอาชีวศึกษาเป็นหลัก

- **การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามมติสมัชชาสภาศึกษาระดับชาติ การสร้างระบบนิเวศ เพื่อการเรียนรู้:** มุ่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ โดยมีการสมทบทุน จำนวน ๑๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อปรับปรุงห้องสมุดชุมชน ณ โรงเรียนบ้านทับปริก ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

- **กลไกการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการปีงบประมาณ ๒๕๖๔** การขับเคลื่อนงานแบ่งออกเป็น คณะอนุกรรมการ ๔ ชุด ได้แก่ คณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์และแผน คณะอนุกรรมการวิชาการ คณะอนุกรรมการบริหารและติดตามผล และคณะอนุกรรมการกิจกรรมพิเศษ(รับผิดชอบด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และกีฬา โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ มีโครงการที่ผ่านการเสนอพิจารณาแล้ว จำนวน ๑๒ โครงการ ซึ่งคาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ในเดือนเมษายน ๒๕๖๔

๓. กรณีตัวอย่างโครงการต้นแบบ: โรงเรียนวัดห้วยไต้ โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียน วัดห้วยไต้ เป็นความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสภาการศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ได้ดำเนินการต่อเนื่องเป็นปีที่ ๓ เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนประมาณ ๔๓ คน โดยมีผล การดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

- **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสุขอนามัย:** ปรับปรุงห้องเรียนให้เป็นห้องเรียนนวัตกรรม รวมถึงปรับปรุงอ่างล้างมือและจุดน้ำดื่มให้ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานอนามัย,

- **นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน:** พัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมเชิงพื้นที่และการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับครูและนักเรียน เพื่อยกระดับคะแนนทดสอบระดับชาติ,

- **โครงการทักษะเกษตรเพื่อชีวิต:** ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Active Learning) อาทิ การปลูกผักปลอดภัยตามฤดูกาล การเลี้ยงปลาตก และการเพาะเห็ดนางฟ้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และเศรษฐกิจพอเพียง ๒. สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันที่มีคุณภาพและปลอดภัย ๓. สร้างรายได้เสริมให้แก่นักเรียนจากการจำหน่ายและแปรรูปผลผลิต, ๔. เชื่อมโยงภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านสู่สถานศึกษา

จากการดำเนินงานดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนวัดห้วยไต้ได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมและเป็นโมเดลต้นแบบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดต่อไป

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มภาคใต้ชายแดน

๑. จังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีได้ดำเนินการจัดการศึกษาและพบปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันในจังหวัด คือ การอ่านออกเขียนได้ ซึ่งส่งผลให้เด็กหลุดออกนอกระบบจำนวนมาก กระทั่งต่อเศรษฐกิจ และความยากจนของเมืองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จังหวัดปัตตานีได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาตามมติสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ คือ ๑. การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) และ ๒. ระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การดำเนินการตามมติ Learn to Earn: จังหวัดปัตตานีได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิต มีการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการจำลองรูปแบบ "ธนาคารหน่วยกิต" โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับมาตรฐานหน่วยกิตจังหวัดปัตตานี ทำให้สถานศึกษาในจังหวัดมีการจับคู่เพื่อเชื่อมโยง และสามารถดำเนินการเทียบโอนกันได้ นอกจากนี้ได้จัดทำ “แผนบูรณาการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิต จังหวัดปัตตานี” และจัดทำ “แพลตฟอร์มระบบคลังธนาคารหน่วยกิต จังหวัดปัตตานี”

ภาคีเครือข่าย การขับเคลื่อนงานธนาคารหน่วยกิต 1 ภาคีเครือข่ายหน่วยงานทางการศึกษา จังหวัดปัตตานี - มหาวิทยาลัยในพื้นที่ - สพป.ปัตตานี เขต 1 , เขต 2 และ เขต 3 - สพม.ปัตตานี - สช.ปัตตานี - โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 40 จังหวัดปัตตานี - สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดปัตตานี - สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี - โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพระยาภูกระเดช 4 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	การขับเคลื่อน ✓ แต่งตั้งและจัดประชุม คณะกรรมการส่งเสริมและกำกับมาตรฐานธนาคารหน่วยกิตจังหวัดปัตตานี ✓ ประชุมขับเคลื่อนงานธนาคารหน่วยกิตระดับจังหวัดสู่รูปธรรม และการจัดทำข้อมูลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ ✓ ถอดบทเรียนสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงหลักสูตรอาชีวศึกษาเข้าสู่ธนาคารหน่วยกิต กิจกรรม Next Step with Pattani Credit Bank ✓ ขยายผลการสร้างความรู้ ความเข้าใจธนาคารหน่วยกิตจังหวัดปัตตานีสู่สร้างเครือข่ายธนาคารหน่วยกิตจังหวัดปัตตานี
---	--

การดำเนินการตามมติระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จังหวัดได้จัดทำ "กรอบหลักสูตรปัตตานีเฮริเทจ" (Pattani Heritage) โดยร่วมกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ จำนวน ๔ แห่ง พัฒนารอบหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย ๖ หน่วยการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ของจังหวัด ได้แก่

๑. ประวัติความเป็นมาของเมืองปัตตานี
๒. ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา เกาะ ฯลฯ
๓. การท่องเที่ยววิถีปัตตานี
๔. มรดกวัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ตามวิถีพหุวัฒนธรรม
๕. อาหารท้องถิ่น และ ๖.ภูมิปัญญาชาวบ้าน สืบสานงานอาชีพ

นอกจากนี้มีการส่งเสริมให้สถานศึกษานำไปสอน เด็กจะได้สนใจในการเรียนรู้ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว ส่งเสริมเรื่องการอ่าน แก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของเด็กหลุดออกจากระบบและการยากจนตามวิสัยทัศน์ "อ่านบ้าน เขียนเมือง" เพื่อสร้างคนดี คนเก่ง สู่มืองสันติสุข ตลอดจนผลักดันเทศบาลเมืองปัตตานีให้เข้าสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

มดที่ 2 ระบบนิเวศการเรียนรู้ : KEY SUCCESS FACTORS ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาคีเครือข่าย

การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้

- คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี
- สภาการศึกษาจังหวัดปัตตานี
- คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- มหาวิทยาลัยในพื้นที่
- หน่วยงานการศึกษาและสถานศึกษาในพื้นที่
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การขับเคลื่อน

กรอบหลักสูตร PATTANI HERITAGE

ในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี โมเดลการเรียนรู้โดยใช้บริบทของพื้นที่จังหวัดปัตตานี ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพียบพร้อมด้วยแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และพื้นที่ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ เป็นสาระการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้

ผลักดันเทศบาลเมืองปัตตานีให้เข้าสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ LEARNING CITY ตามหลักเกณฑ์ของ UNESCO

สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต บริหารจัดการเชิงนโยบายและขับเคลื่อนเชิงระบบอย่างมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกความร่วมมือและนิเวศการเรียนรู้ของเมืองปัตตานีเพื่อนำไปสู่การสร้างความคุ้มค่าและโอกาสต่อผู้คนในพื้นที่

กระจายแหล่งเรียนรู้สู่ชุมชนและหมู่บ้าน

กรอบหลักสูตร PATTANI HERITAGE

หน่วยที่ 1 เปิดประตูสู่เมืองปัตตานี สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของจังหวัดปัตตานี บุคคลสำคัญของจังหวัดปัตตานี ปีนใหญ่ พญาตานี การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี

หน่วยที่ 2 ความหลากหลายทางชีวภาพ สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วยป่าชายเลน ชายหาด น้ำตก ภูเขา แม่น้ำ และเกาะที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี

หน่วยที่ 3 ท้องถิ่นไทย วิถีชาวปัตตานี สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดปัตตานี

หน่วยที่ 4 มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่น สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมของชนชาว พุทธ มุสลิม และจีน ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดี่ยว และพหุวัฒนธรรม

หน่วยที่ 5 อาหารท้องถิ่น ดินแดนปัตตานี สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวของอาหารท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี ที่เป็นถิ่นนิยมของชาวพุทธ และมุสลิม

หน่วยที่ 6 ภูมิปัญญาชาวบ้าน สืบสานงานอาชีพ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวของอาชีพดั้งเดิมของชนชาวปัตตานีที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินงาน ที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมีดังนี้

- เกิดโครงการทวิศึกษา
- มีการเชื่อมโยงสถานศึกษามากขึ้น
- มีการรวบรวมรายวิชาที่สามารถเทียบโอน
- มีบทเรียนสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงหลักสูตรอาชีวศึกษาเข้าสู่ธนาคารหน่วยกิต
- มีการกระจายแหล่งเรียนรู้สู่ชุมชน
- มีการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้มากขึ้น

๒.จังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาการศึกษาและพัฒนาศักยภาพคนสงขลาอย่างยั่งยืน ผ่านการดำเนินการขับเคลื่อนใน ๕ ประเด็นหลัก คือ

๑. ลดความเหลื่อมล้ำ การแก้ไขปัญหา "เด็กนอกระบบ" และ "เด็กตกหล่น" (Songkhla Zero Dropout) โดยจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับ ๑๖ อำเภอภายในจังหวัดในการแก้ปัญหาร่วมกัน

๒. พัฒนาระบบข้อมูล มีการจัดทำฐานข้อมูลกลาง (Big Data) เพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษาอย่างแม่นยำและยั่งยืน

๓. ให้การดูแลเด็กกลุ่มเปราะบาง ประกอบไปด้วย เด็กด้อยโอกาส เด็กที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เด็กออกกลางคัน และเด็กตกหล่นในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔. สร้างทักษะอาชีพ เน้นหลักสูตรระยะสั้นและการฝึกอาชีพให้ผู้เรียน

๕. ส่งเสริมสุขภาวะดูแลสุขภาพจิต ป้องกันท้องไม่พร้อม อุบัติเหตุ และยาเสพติด

การดำเนินงานตามมติสมัชชาสภาการศึกษา Learn to Earn ดังนี้

1. เพิ่มทักษะอาชีพให้ผู้เรียนโดยร่วมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานออกแบบหลักสูตรระยะสั้น
2. พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อเปิดโอกาสให้สะสมผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานจริง
3. พัฒนาสมรรถนะเยาวชนผู้ประกอบการเมืองสงขลาบนฐานทุน Soft Power เช่น อาหาร ศิลปะ เพื่อพัฒนาและขยายผลนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

การดำเนินการตามมติ ระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. มีการนำทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติมาเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น "โมเดลโหนด-นา-เล" ในคาบสมุทรสติงพระ มีการเรียนรู้วิถีน้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเค็ม และการใช้ย่านเมืองเก่าสงขลาหรือโรงสีแดงเป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเมือง
2. การส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอาหารตามแหล่งเรียนรู้ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะยอ กลุ่มต่าง ๆ เช่น จำปาตะ ปลายะ พงขาว ฯลฯ
3. มีการอบรม AI ให้ครู
4. มีการจัดสอนเสริมพิเศษ TGAT ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อเพิ่มสัดส่วนการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
5. ขับเคลื่อนอัตลักษณ์ ๕ จุดเน้น: สงขลาได้นิยามตัวตนของเยาวชนในพื้นที่ให้มากกว่าความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นที่การใฝ่เรียนรู้ การอยู่อย่างพอเพียง มีทักษะอาชีพ รักถิ่นฐาน และความสามารถพิเศษ ภายใต้คำขวัญ "แหล่งใต้ถุนภาษา เล่นกีฬาเป็นบางอย่าง" เพื่อให้เยาวชนเติบโตอย่างมีรากเหง้าและพร้อมแข่งขันในระดับสากล

ผลการดำเนินการ มีจำนวนเด็กหลุดจากระบบลดลง คนสงขลามีแหล่งเรียนรู้หลากหลายในบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งครูมีทักษะ AI เพิ่มขึ้น

๓. จังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีบริบทเฉพาะ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและการศึกษา ส่งผลให้การเรียนรู้ของเยาวชนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานยังคงอยู่ในกรอบของ “การเรียนรู้เพื่อสอบ” และ “การทำโครงการตามโจทย์” มากกว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับโลกอาชีพจริง ดังนั้น การขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-based Education) ในจังหวัดนราธิวาส จึงมุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่ยึดโยงกับบริบทชุมชน สภาพปัญหาจริง และศักยภาพของพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่สามารถพัฒนาตนเอง และกลับมาสร้างคุณค่าให้กับท้องถิ่นได้ โดยทางจังหวัดได้จัดทำโครงการ **“Startup Student: ปั่นฝันและไต่เต้าสู่โลกธุรกิจ”** ขึ้น โดยร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อเป็นเวทีให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิดหลักของโครงการ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก “โครงการในห้องเรียน” สู่ “การสร้างธุรกิจนวัตกรรม” ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

แนวทางการดำเนินการ ได้ดำเนินการดังนี้

๑. รับสมัครเด็กเยาวชนเข้าร่วมโครงการ มีเด็กเยาวชนจำนวน ๒๔ ทีมเข้าร่วม โดยเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้ตั้งแต่การค้นหาปัญหาในชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ตลาด ไปจนถึงการทดสอบตลาดจริง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของหลักสูตรผู้ประกอบการ ที่เน้นการสร้างทักษะคิดเชิงธุรกิจ ควบคู่กับคุณธรรม เช่น ความรับผิดชอบ การไม่เอารัดเอาเปรียบ และการแบ่งปันในชุมชน ซึ่งเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ชุมชน และได้ทดลองจำหน่ายใน “ตลาดนัดพื้นฐาน” ได้เรียนรู้การรู้การไลฟ์สด และการดูแลและบริหารจัดการความต้องการของลูกค้าจริงที่แตกต่างและหลากหลาย

เด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่าง “โครงการ” กับ “Startup” ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (๑) การตั้งคำถามจากชีวิตจริงแทนการทำตามโจทย์ (๒) ได้การทดสอบความต้องการของตลาด (๓) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานได้จริง และ (๔) การเรียนรู้จากความล้มเหลว ซึ่งแตกต่างจากระบบการเรียนรู้เดิมที่มีคำตอบตายตัว กระบวนการดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการเติบโตทางความคิด (Growth Mindset) โดยจะมีโค้ชให้คำแนะนำผ่านกระบวนการ Boot Camp ซึ่งบทเรียนสำคัญจากการลงมือขายสินค้าในตลาดจริง จะช่วยให้เห็นว่า “ตลาดไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยความตั้งใจของผู้ขาย แต่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าที่ผู้ซื้อรับรู้” นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้เรื่องพฤติกรรมผู้บริโภค การสร้างความแตกต่าง การสื่อสารคุณค่า และการพัฒนาสินค้าให้เกิดการซื้อซ้ำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้ประกอบการในโลกจริง และไม่สามารถเรียนรู้ได้จากตำราเพียงอย่างเดียว

ผลการดำเนินการ

จุดเด่นของการดำเนินงาน คือ การปรับเปลี่ยนวิธีที่เชื่อว่าศักยภาพสามารถพัฒนาได้ (Mindset) เด็กนักเรียนจากเดิมที่คุ้นชินกับการทำ “โครงการ” ที่มีขั้นตอนตายตัว มาสู่การเป็น “Startup” ที่ต้องเผชิญกับปัญหาจริงและไม่มีคำตอบสำเร็จรูป ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าลอง กล้าผิดพลาด และเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนจากมุมมองการผลิตสินค้าที่ทำให้ “ดูดี” มาเป็นการทำให้ “ใช้ได้จริง” และยั่งยืน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีทักษะผู้ประกอบการติดตัว และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ครั้งที่ 4: ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพ
การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัคร
สภาการศึกษา ระดับภูมิภาค

สรุปผลการประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๔: ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

การประชุมส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๔ : ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก จัดขึ้นเมื่อวันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมพจน์ สะเพียรชัย ชั้น ๕ อาคาร ๒ สกศ. ควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีผู้เข้าร่วมการประชุมจาก ๒๕ จังหวัด ประกอบไปด้วย

✚ กลุ่มที่ ๑ ภาคกลางตอนกลางและภาคตะวันออก ได้แก่ ๑. ฉะเชิงเทรา ๒. ปราจีนบุรี ๓. สระแก้ว ๔. นครนายก ๕. สมุทรปราการ ๖. จันทบุรี ๗. ชลบุรี ๘. ระยอง และ ๙. ตรัง

✚ กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคกลางตอนบน ได้แก่ ๑. กรุงเทพฯ ๒. นนทบุรี ๓. ปทุมธานี ๔. พระนครศรีอยุธยา ๕. สระบุรี ๖. ชัยนาท ๗. ลพบุรี ๘. สิงห์บุรี และ ๙. อ่างทอง

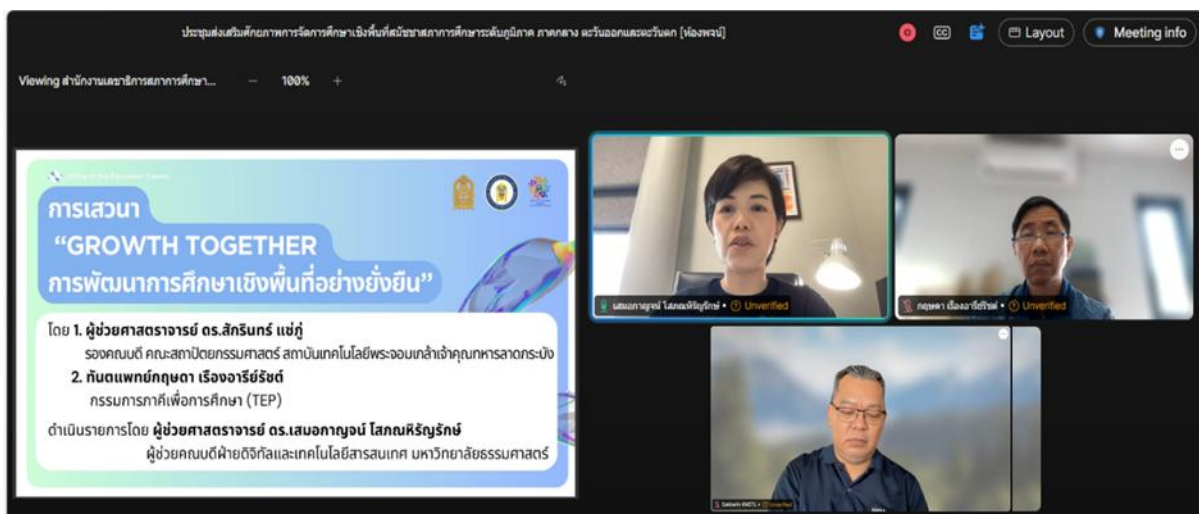
✚ กลุ่มที่ ๓ กลุ่มภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ ๑. กาญจนบุรี ๒. นครปฐม ๓. ราชบุรี ๔. สุพรรณบุรี ๕. ประจวบคีรีขันธ์ ๖. เพชรบุรี ๗. สมุทรสาคร และ ๘. สมุทรสงคราม รวมทั้งสิ้น ๑๘๕ คน สรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ดังนี้

✚ สรุปสาระสำคัญการเสวนา “Growth Together การพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” ครั้งที่ ๔: ภาคกลาง ตะวันออกและตะวันตก

ผู้อำนวยการเสวนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสมอภาณุ โสภณศิริรักษ์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยากร ประกอบไปด้วย

๑. ทันตแพทย์กฤษฎา เรืองอารีรัชต์ อนุกรรมการสภาการศึกษาด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แกนนำ Thailand Education Partnership (TEP) อดีตผู้อำนวยการองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย และผู้จัดการกองทุน สสส. ผู้ผลักดันข้อเสนอการกระจายอำนาจด้านการศึกษาสู่พื้นที่ และแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ซึ่งผ่านการรับรองในเวที OEC Watch Connect 2026

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สักรินทร์ แซ่กู รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นักพัฒนาแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ “เมืองเฮ็ดได้” และหัวหน้าโครงการด้านนวัตกรรมระบบการเรียนรู้ในชุมชน ที่ปรึกษาสำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สจล. ผู้พัฒนา นิเวศการเรียนรู้แบบ Area-based และ Issue-based ในหลายพื้นที่ของประเทศ

การเสวนานี้มีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อนำเสนอโมเดลการสร้าง “นิเวศการเรียนรู้” (Learning Ecosystem) ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อทลายกำแพงทางการเรียนรู้แบบเดิมและมุ่งสู่การสร้างคนที่มีสมรรถนะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ทันตแพทย์กฤษฎา เรืองอารีรัชต์ นำเสนอว่า การจัดการศึกษาไทยจำเป็นต้องกระจายอำนาจสู่พื้นที่ โดยกล่าวว่า “พื้นที่ต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง” พร้อมชี้ว่า “ความแข็งแกร่งของระบบราชการส่วนกลาง ส่งผลให้ผลประเมิน PISA ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง” จึงจำเป็นต้องใช้กลไกการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นเครื่องมือหลักในการปฏิรูป โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้:

- **ความล้มเหลวของหลักสูตรส่วนกลาง:** ในพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกและภาคกลาง หลักสูตรส่วนกลางไม่สามารถผลิตบุคลากรที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้ ทักษะเฉพาะด้าน (Specific Skills) เช่น เทคโนโลยีไฟฟ้า อุตสาหกรรมเฉพาะทาง ยิงขาดแคลนมาก ส่งผลให้ภาคเอกชนต้องแบกรับต้นทุนในการฝึกอบรมพนักงานใหม่ (Retraining) เป็นเวลานานกว่า ๑ ปีก่อนเริ่มงานจริง

- **พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Innovation Sandbox):** เด็กกลุ่มเปราะบางจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การใช้ชีวิตจริง พื้นที่นวัตกรรมจึงเป็นกลไกสำคัญที่ปลดล็อกให้ ๒๐ จังหวัดนำร่องสามารถออกแบบหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และระบบบริหารจัดการงบประมาณได้เอง โดยย้ำว่า “ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากศูนย์ พื้นที่ที่มีทรัพยากรอยู่แล้ว เพียงจัดการให้เป็นระบบ” มีกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ดังนี้

- **ระยองโมเดล:** การสร้างความร่วมมือโดยภาคเอกชน (หอการค้าและสภาอุตสาหกรรม) ในรูปแบบ “มูลนิธิเพื่อการพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง” และการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัย จังหวัดระยอง (RILA) ภายใต้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่

- **ศรีสะเกษโมเดล:** การขับเคลื่อนผ่านเครือข่ายโรงเรียนอย่าง “ลำปลายมาศพัฒนา” และตัวอย่างความสำเร็จของ “โรงเรียนทุ่งยาวคำโปรย” ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่าแม่ไม่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรม แต่หากมีความกล้าหาญในการบูรณาการ ๘ กลุ่มสาระ ผ่านโครงการ (Project-based Learning) ก็สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) และพัฒนาสมรรถนะเด็กได้จริง ขณะที่เชียงใหม่ใช้พลังภาคประชาสังคมเป็นแกนนำ สะท้อนว่า “ความสำเร็จไม่ได้ขึ้นกับงบประมาณ หากขึ้นกับคนในพื้นที่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงจริง”

- **กลไกสนับสนุนและบทเรียนต่างประเทศ:** การใช้กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เป็นช่องทางรับบริจาคที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ๒๐๐% เป็นแรงจูงใจสำคัญให้ภาคเอกชนร่วมลงทุน โดยเทียบเคียงรูปแบบจาก ฟินแลนด์และญี่ปุ่น ในด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และ นอร์เวย์ ในด้านการจัดสรรงบประมาณที่มุ่งเน้นการศึกษาและสุขภาวะเป็นลำดับต้น

ในส่วนของ **ผศ.ดร. สักรินทร์ แซ่กู** ได้นำเสนอประสบการณ์การทำงานจากพื้นที่จริงที่เน้นให้ “พื้นที่เป็นครู” (Area as Learning Space) โดยกล่าวว่า “เราเริ่มต้นจากการเดินลงไปหาผู้คนก่อนเสมอ ก่อนจะมีกรอบคิดใด ๆ” ท่านเล่าถึงการทำงานกับชุมชนรอบมหาวิทยาลัยเจ้าคุณทหารลาดกระบังเพื่อพื้นที่นิเวศการเรียนรู้ เช่น การสำรวจ

เส้นทางน้ำ การฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการเปิดพื้นที่วิจัยของมหาวิทยาลัยให้ชุมชนใช้ ท่านเสนอว่ามหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่มากกว่าแหล่งผลิตบัณฑิต แต่เป็น “โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของเมือง” ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดเปลี่ยนสำคัญในการยกระดับมหาวิทยาลัยสู่การเป็น "Node" ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่น ผ่านรูปแบบการดำเนินงาน ๒ โมเดลหลัก:

- **โมเดลตลาดกระบ้ง (Area-based):** การสร้างนิเวศการเรียนรู้ภายใต้แนวคิด "Learn to Earn" โดยใช้เครื่องมืออย่างการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน (TCAS Portfolio) เพื่อจูงใจให้นักเรียนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์คานเรือน้ำจืด ๒ แห่งสุดท้ายในตลาดกระบ้ง และการพัฒนาเรือโดยสารเชื่อมต่อ Airport Rail Link สู่ชุมชน จนเกิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ "Last Minute Destination" ที่มีจุดเด่นคือ "แมวปิ่นหลัง" ซึ่งสร้างรายได้จริงให้กับคนในพื้นที่

- **โมเดลสกลนคร (Issue-based / สกล Junction)** เริ่มจากคำถามว่า “ทำอะไรให้คนเดินเท้าได้ในเมือง” การพัฒนาพื้นที่จึงไม่ใช่แค่โครงสร้างกายภาพ แต่เป็นการสร้างกิจกรรม การสร้างพื้นที่สนทนา และการดึงคนในเมืองมีส่วนร่วม ผ่านการทดลองทำงานรูปแบบ "DIY Urbanism" และแนวคิด "เมืองเฮ็ดได้" เพื่อเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น:

- *Street Town:* การจัดเวที "เสิร์ฟไม้คันท่านบ้าน" เพื่อรับฟังปัญหาและวิสัยทัศน์ของชาวบ้านอย่างเป็นกันเอง

- *Organic Collaboration:* การปรับปรุงตรอกซอกซอยด้วยการทาสี การเพนท์พื้นที่สาธารณะ การจัดกิจกรรมศิลปะ การเปิดอาคารเก่าเป็น "Art Gallery" และกิจกรรมศิลปะ “เปลี่ยนซอยตันให้เป็นสนามเด็กเล่น” เพื่อสร้าง Destination ที่ดึงดูดผู้คนให้เกิดการเดินทางและกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก ทำให้คนกลับมาใช้พื้นที่ร่วมกันอีกครั้ง ท่านกล่าวว่า “เมื่อทำให้คนเดินออกจากบ้านได้ เศรษฐกิจของคนตัวเล็กจะกลับมา” และเน้นว่า “กระบวนการเรียนรู้ควรอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียน”

การเสวนาในครั้งนี้สรุปได้ว่า **"อุปสรรคเรื่องหลักสูตรไม่ใช่ข้ออ้างของการไม่เปลี่ยนแปลง"** ระบบการศึกษาในปัจจุบันมีความยืดหยุ่นเพียงพอหากผู้บริหารและคนในพื้นที่กล้าที่จะลุกขึ้นมา "ทลายกำแพง" และจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Experience-based Learning) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่และการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกที่ต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การกระจายอำนาจด้านการศึกษา การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ในพื้นที่ และการเปิดพื้นที่ให้เด็กและประชาชนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ล้วนเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพคนไทยในระยะยาว ทั้งสองวิทยากรยืนยันว่า **"เมืองแห่งการเรียนรู้สร้างได้จริง หากเริ่มจากคนในพื้นที่และลงมือทำอย่างต่อเนื่อง"**

สรุปผลการสำรวจสภาพการณ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามมิติสมัชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔

กลุ่มที่ ๑ ภาคกลางตอนกลางและภาคตะวันออก

๑. จังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทราตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวคิดหลัก คือ **"เมืองแห่งการเรียนรู้ สู่อุตสาหกรรม ๔ รุ่งเป็นหนึ่ง"** โดยใช้ “ประชาคมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

กลไกการทำงาน ๔ ขั้นตอนสู่ความสำเร็จ การดำเนินงานถูกจัดระบบอย่างต่อเนื่องผ่านขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ ๑ สร้างเครือข่าย จัดตั้งประชาคมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมติเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๗ และคำสั่งที่ ๑๐๒๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๗ โดยประกอบด้วย ๖ ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคปกครองท้องถิ่น ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม
- ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติและจังหวัด
- ขั้นตอนที่ ๓ วางแผนร่วม กำหนดยุทธศาสตร์รองรับ EEC และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา
- ขั้นตอนที่ ๔ ดำเนินการตามแผน ใช้แผนพัฒนาการศึกษาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนผ่านโครงการต่าง ๆ
- ขั้นตอนที่ ๕ กำกับติดตามความก้าวหน้า อย่างต่อเนื่อง
- ขั้นตอนที่ ๖ สะท้อนผลการดำเนินงาน
- ขั้นตอนที่ ๗ ปรับปรุงพัฒนา
- ขั้นตอนที่ ๘ สรุปและรายงานผล

โครงการเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่

๑) **โครงการจัดการเรียนรู้ตอบสนอง Soft Power** เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยนำสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมของฉะเชิงเทรามาพัฒนาคนให้มีสมรรถนะสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสอนแบบ Coaching สร้าง Passion และนวัตกรรม รวมถึงพัฒนาการศึกษาที่สร้างอาชีพได้จริง การดำเนินงานมีการลงนาม MOU ร่วมกับ ๙ หน่วยงานภาคีเครือข่าย โดยมีขอบเขต Soft Power ๑๑ ด้าน ประกอบด้วย ประเพณี ท้องเที่ยว อาหาร ศิลปะ การออกแบบ กีฬา ดนตรี หนังสือ ภาพยนตร์ เกม และแฟชั่น โดยใช้ ๔ แนวทางการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมเสริมหลักสูตร สาระการเรียนรู้บูรณาการ และกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยไปยังสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ๗๗ จังหวัด และตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (ฐาน TCI ๒)

๒) **โครงการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ปี ๒๕๖๔** มุ่งเน้นความยืดหยุ่นในการเรียนรู้เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงใน EEC ใช้กลไกความร่วมมือ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยนำรายวิชาพื้นฐาน

ของอาชีวศึกษามาพัฒนาเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถเทียบโอนหน่วยกิตและมีมาตรฐานการเรียนรู้ที่เทียบเคียงกันได้

บทวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนา

- ปัญหาและอุปสรรค หลักสูตรยังไม่ตรงกับความต้องการแรงงานจริง ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร ข้อจำกัดงบประมาณ และระบบฐานข้อมูลที่ยังไม่เชื่อมโยงกัน
- ข้อเสนอแนะ พัฒนาหลักสูตรเชิงพื้นที่ ใช้เทคโนโลยีลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร และส่งเสริมภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วม

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ (Success Factors)

๑. วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน
๒. กลไกบูรณาการความร่วมมือที่เข้มแข็ง
๓. หลักสูตรที่ตอบโจทย์พื้นที่
๔. การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและทักษะแห่งอนาคต
๕. ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ
๖. การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษา
๗. การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคประชาสังคม

๒. จังหวัดปราจีนบุรี

การดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนข้อเสนอการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้านการศึกษาของจังหวัดปราจีนบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของโครงการนี้ เพื่อจัดทำข้อเสนอการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัดให้เป็นรูปธรรม และเพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและภาคส่วนอื่นในพื้นที่ โดยมีตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คือ ข้อเสนอการบริหารงานและรายงานผลการนำไปปฏิบัติ ส่วนตัวชี้วัดเชิงคุณภาพคือความเชื่อมโยงของการพัฒนาการศึกษา กับทิศทางนโยบายของประเทศและกระทรวงศึกษาธิการ

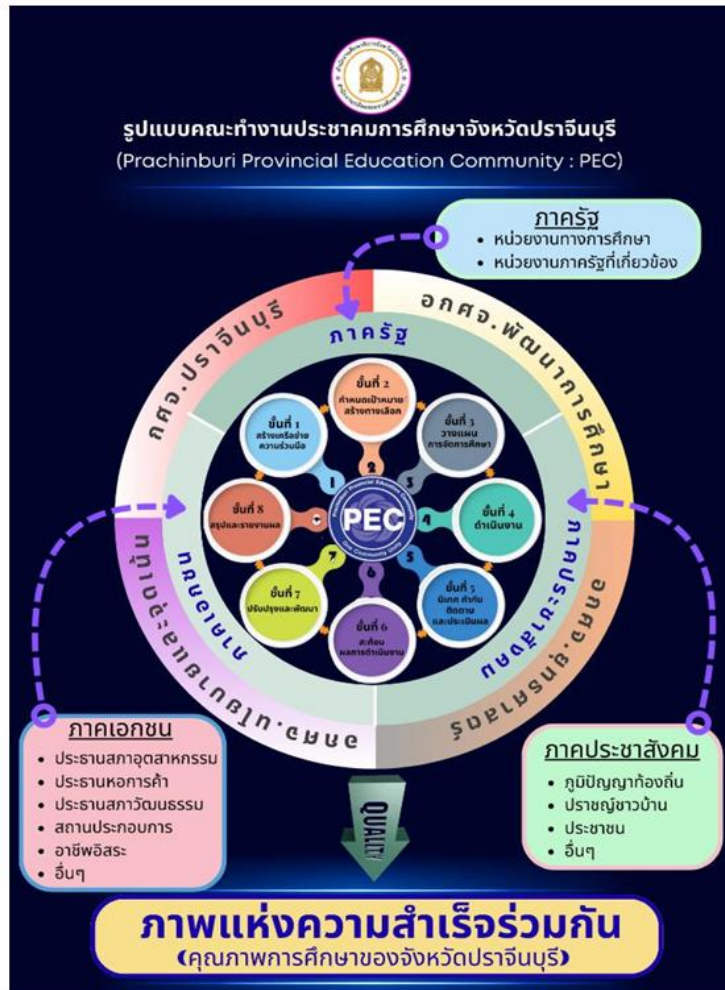
จังหวัดปราจีนบุรีใช้เครือข่าย “**ประชาคมการศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี**” เป็นกลไกและนวัตกรรม การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) แบ่งเป็น ๔ กิจกรรมหลักประกอบไปด้วย

๑) การสร้างการรับรู้และแนวทางขับเคลื่อน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการเสวนา เรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาคีเครือข่าย ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) อาชีวศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ประธานสภาอุตสาหกรรม และประธานหอการค้าจังหวัด

๒) การขับเคลื่อนข้อเสนอผ่าน ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการจัดทำแผน: พัฒนาแผนที่ตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ รวมถึงโครงการสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทจังหวัด (๒) ด้านข้อมูลสารสนเทศ: ร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายของหน่วยงานและสถานศึกษา และ (๓) ด้านทรัพยากร: ประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อกลั่นกรองการใช้จ่ายงบประมาณตามข้อเสนอของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๓) การนิเทศและติดตามผล โดยประสานความร่วมมือและสร้างขวัญกำลังใจแก่หน่วยงานทางการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๔) การติดตามความก้าวหน้าและสรุปผล ติดตามงานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Cloud Meeting) และ จัดทำรายงานเพื่อเผยแพร่และใช้ปรับปรุงในปีงบประมาณถัดไป

รูปแบบคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

ข้อเสนอการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ๖ ข้อ ผลจากการดำเนินงานนำไปสู่ข้อเสนอหลัก ๖ ประการ ได้แก่ (๑) จัดตั้งเครือข่ายการบริหารงานเชิงพื้นที่ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เชื่อมโยง ท้องถิ่น สถานศึกษาเอกชน และประชาชน (๒) สร้างระบบข้อมูลกลาง พัฒนาระบบข้อมูลร่วมเพื่อการตัดสินใจ (๓) บูรณาการแผนและงบประมาณ ใช้รูปแบบงบประมาณฐานพื้นที่ (Place-based budgeting) (๔) พัฒนา คุณภาพการศึกษาและคุณธรรมโดยการส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่นและการแนะแนวอาชีพ (๕) เพิ่มการมีส่วนร่วม ใช้เวทีสาธารณะและประชาคมในการวางแผนและติดตามผล และ (๖) ติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ใช้ตัวชี้วัดเชิงพื้นที่และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างโปร่งใส

ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตาม ๖ ข้อเสนอแนะและ ๓ แนวทางข้างต้น มุ่งเน้นการใช้ข้อมูล (Data-driven) เพื่อการตัดสินใจเชิงพื้นที่ และการบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และลดความเหลื่อมล้ำอย่างทั่วถึงในจังหวัดปราจีนบุรี

๓. จังหวัดระยอง

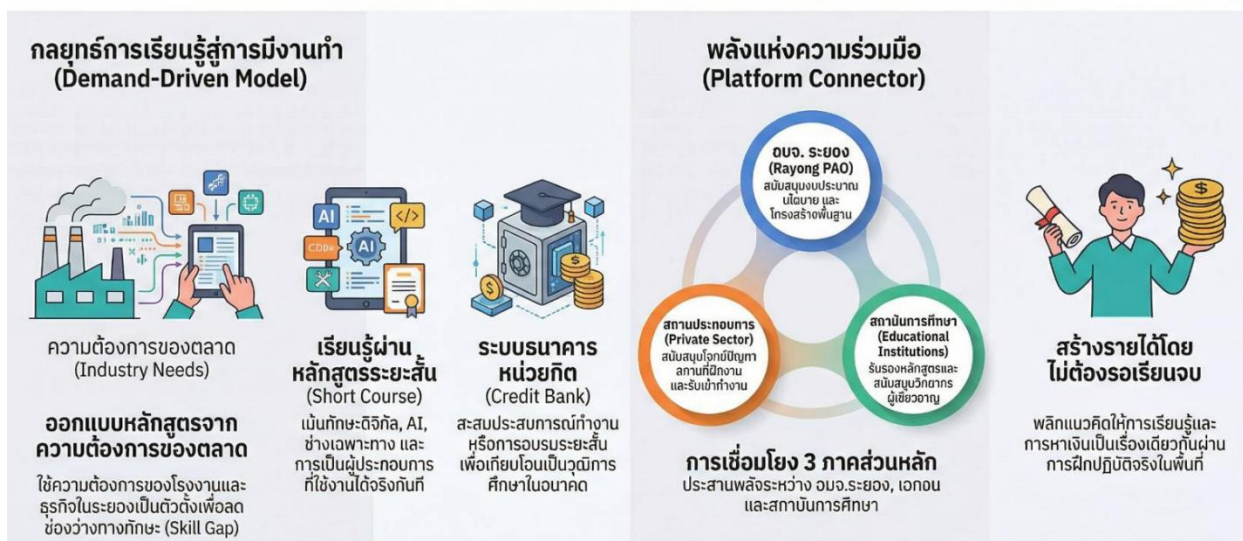
สรุปรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานของสถาบัน RILA (Rayong Inclusive Learning Academy) และโครงการ Rayong Learning City โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. หลักการและกลยุทธิ์การศึกษา "Learn to Earn" (เรียนเพื่อรายได้)

สถาบัน RILA ขับเคลื่อนการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การมีงานทำเป็นสำคัญ โดยเปลี่ยนจากการเรียนตามหลักสูตรพื้นฐานทั่วไปมาเป็นหลักสูตรที่ตอบโจทย์ชีวิต กลยุทธ์เน้นอุปสงค์ (Demand-Driven Model) โดยเริ่มจากการตั้งคำถามว่า "ตลาดแรงงานต้องการอะไร?" โดยใช้ความต้องการของโรงงานและธุรกิจในจังหวัดระยองเป็นตัวตั้ง เพื่อออกแบบหลักสูตรที่ช่วยลดช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap) ของคนทุกวัย

แนวคิดการเรียนรู้คู่การทำงาน พลิกแนวคิดให้การเรียนรู้และการหาเงินเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่ต้องรอให้เรียนจบครบ ๔ ปี แต่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่เพื่อให้เกิดรายได้ระหว่างเรียน ทักษะที่ใช้ทำกินได้จริงปรับเปลี่ยนจากการสอนความรู้ทั่วไป เป็นการเน้นทักษะที่สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจของจังหวัดระยองและเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

RILA: เรียนเพื่อรายได้ (Learn to Earn) – พลิกโฉมการศึกษาเพื่ออาชีพของคนระยอง

• โมเดลการจัดการศึกษา “Rayong MARCO” และระบบสนับสนุน การจัดการศึกษาของระยองใช้กรอบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

(๑) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะสมประสบการณ์จากการทำงานจริงหรือการผ่านอบรมหลักสูตรระยะสั้น เพื่อนำไปเทียบโอนเป็นวุฒิการศึกษาในภายหลัง

(๒) การเพิ่มพูนและสร้างทักษะใหม่ (Upskilling & Reskilling) ครอบคลุมทั้งคนวัยเรียนและคนวัยทำงานที่ต้องการเปลี่ยนสายงานหรือเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยีขั้นสูง (S-Curve)

(๓) พื้นที่เรียนรู้ทันสมัย (Co-working & Learning Space) จัดเตรียมพื้นที่ที่มีอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้งานจริงในอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นชินก่อนปฏิบัติงานจริง

- **หลักสูตรระยะสั้น (Short Course)** และทักษะแห่งอนาคต เน้นการสร้างทักษะเร่งด่วนที่ตลาดต้องการและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ทันที ได้แก่ ด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี เช่น ทักษะด้าน AI เพื่อรองรับอุตสาหกรรมอัจฉริยะ ด้านช่างเฉพาะทาง เน้นพัฒนาทักษะที่ตรงตามความต้องการเฉพาะของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ด้านการเป็นผู้ประกอบการและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การขายสินค้าออนไลน์ การจัดการธุรกิจชุมชน และการจัดการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่น มีการนำทุนทางวัฒนธรรมและอาชีพดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นหลักสูตรเพื่อไม่ให้สูญหาย เช่น เกษตรกรรมประณีต และการทำอาหารพื้นถิ่น

- **กลไกความร่วมมือ (Platform Connector)** และเครือข่าย RILA ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมประสาน ๓ ภาคส่วนหลัก เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยมีภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดระยอง ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ กำหนดนโยบาย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สถานประกอบการ/เอกชน สนับสนุนโจทย์ปัญหาจากหน่วยงานจริง จัดพื้นที่ฝึกงาน และรับผู้ผ่านการอบรมเข้าทำงาน สถาบันการศึกษา ทำหน้าที่รับรองหลักสูตรและสนับสนุนวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้รูปแบบ "บวร" (บ้าน วัด โรงเรียน) และเอกชน ประสานพลังร่วมกับภาคประชาสังคมเพื่อให้กิจกรรมตอบโจทย์ความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

- **ยุทธศาสตร์ Rayong Learning City และเป้าหมายระดับสากล** การพัฒนาพื้นที่ให้เป็น "เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต" (Lifelong Learning) ผ่าน ๓ เสาหลัก ได้แก่ นิเวศการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ การสร้างทักษะแห่งอนาคต และการเปลี่ยนเมืองให้เป็นห้องเรียน

Rayong Learning City: ขับเคลื่อนระยองสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปแนวทางการดำเนินงานของสถาบัน RILA (อบจ.ระยอง) ในการสร้างนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยเน้นการเปลี่ยน "เมือง" ให้เป็น "ห้องเรียน" ผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างทักษะที่ใช้งานได้จริงในบริบทเมืองเศรษฐกิจ

มีการสร้างนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) โดยพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ทั้งในรูปแบบกายภาพและดิจิทัล การเปลี่ยน "เมือง" ให้เป็น "ห้องเรียน" ใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ วิสาหกิจชุมชน รวมถึงแหล่งเรียนรู้เฉพาะทางอย่าง ห้องสมุดมีชีวิต (TK Park ระยอง) และศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้มาเป็นจุดถ่ายทอดความรู้

นอกจากนี้ จังหวัดระยองมุ่งเป้าเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลก UNESCO GNLC โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในครอบครัว

๔. จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ จังหวัดสมุทรปราการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มีภาพรวมการพัฒนาการศึกษาในเมืองอุตสาหกรรมสมุทรปราการ รายละเอียดดังนี้

จังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมในเขตปริมณฑลที่มีสถานประกอบการมากกว่า ๗,๐๐๐ แห่ง และมีความหลากหลายของประชากรสูง บริบทพื้นที่ที่มีพลวัต ทำให้การจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ภายใต้การขับเคลื่อนของ "แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐" โดยผลการดำเนินงานในปี ๒๕๖๘ มีความก้าวหน้าที่น่าสนใจด้วยอัตราความสำเร็จสูงถึงร้อยละ ๙๒.๒๖ จากโครงการทั้งหมด ๑๕๕ โครงการ

ความสำเร็จที่โดดเด่นสะท้อนผ่านคุณภาพผู้เรียน โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่าน (RT) ของนักเรียนชั้น ป.๑ และคะแนนคุณภาพผู้เรียน (NT) ของนักเรียนชั้น ป.๓ เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผลการทดสอบระดับชาติทั้ง O-NET, N-NET และ V-NET ส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ในด้านบุคลากร จังหวัดสามารถพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญด้าน Active Learning ได้สูงถึงร้อยละ ๙๔.๘๑ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (๐ - ๕ ปี) ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวแรงงานในพื้นที่ มีผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดที่สำคัญ (ปี ๒๕๖๘) ดังนี้

- ผลการทดสอบการอ่าน RT ป.๑ (๗๙.๖๒%) และ NT ป.๓ (๕๘.๕๒%) บรรลุเป้าหมาย ผลทดสอบระดับชาติ (O-NET/N-NET/V-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ
- การพัฒนาครู พบว่า ครูร้อยละ ๙๔.๘๑ ได้รับการพัฒนาด้าน Active Learning (เกินเป้าหมาย)
- โอกาสเข้าถึงการศึกษา: เด็กพิการ/ด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ร้อยละ ๙๙ ผู้เรียนปฐมวัย (๓-๕ ปี) เข้าเรียนสูงถึงร้อยละ ๙๑.๔๕
- ทักษะอาชีพ: ผู้สำเร็จ ปวช. มีงานทำภายใน ๑ ปี สูงถึงร้อยละ ๘๒.๙๗ มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๑๒ หลักสูตร

ในมิติด้านโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสมุทรปราการประสบความสำเร็จในการนำเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้เกือบเต็มจำนวน (ร้อยละ ๙๙) แต่ยังคงเผชิญปัญหาเรื่องเด็กตกหล่นและออกกลางคันที่กลับเข้าระบบได้เพียงร้อยละ ๓๘.๐๖ เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ส่งผลให้เด็กต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัย ขณะที่ในด้านอาชีวศึกษา จังหวัดพยายามเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับการทำงาน (WIL) และพัฒนาหลักสูตรให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน แต่สัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพต่อสายสามัญยังคงอยู่ที่ ๑๕ : ๘๕ ซึ่งยังห่างไกลจากเป้าหมายที่ร้อยละ ๒๐ : ๘๐

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

- เด็กตกหล่น/ออกกลางคัน: กลับเข้าระบบได้น้อย (๓๘%) แก้ไขด้วยการจัดการศึกษาทางเลือก และ ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)
- สัดส่วนสายอาชีพต่ำ (๑๕.๘๕): ต่ำกว่าเป้าหมาย แก้ไขด้วยการสร้างความร่วมมือทวิภาคี และแนะแนวอาชีพตั้งแต่ ม.ต้น
- พัฒนาการเด็กปฐมวัยต่ำกว่าเป้า: แก้ไขด้วยการเสริมศักยภาพครูและดึงผู้ปกครอง/สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม
- ระบบข้อมูล: ขาด Dashboard แบบ Real-time แก้ไขด้วยการยกระดับระบบสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย

การดำเนินงานต่อไปของจังหวัดสมุทรปราการ คือ การมุ่งสู่การเป็น "เมืองอุตสาหกรรมที่มุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต" โดยมีแผนการยกระดับระบบสารสนเทศให้เป็น Dashboard แบบ Real-time เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่แม่นยำ พร้อมทั้งสร้างกลไกการศึกษาที่ยืดหยุ่น เช่น ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อรองรับคนทุกช่วงวัยให้เข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีสมรรถนะดิจิทัลสู่ออนาคต ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความสุข เท่าเทียม มีสมรรถนะดิจิทัล บนรากฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

๕. จังหวัดชลบุรี

สภาการศึกษาจังหวัดชลบุรี มุ่งเน้นการ "เดินหน้าปฏิรูปการศึกษา สร้างอนาคตการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน" ภายใต้สโลแกน "ชลบุรีเป็นหนึ่ง" โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของจังหวัดชลบุรีสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทยอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน ภายใต้การนำของศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี กลยุทธ์ขับเคลื่อนการศึกษา ๕ ด้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จังหวัดชลบุรีได้วางกลยุทธ์หลักไว้ ๕ ประการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑: พัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเน้นฐานสมรรถนะและการพัฒนานวัตกรรมอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม

กลยุทธ์ที่ ๒: พัฒนาหลักสูตรที่เน้นฐานสมรรถนะและการพัฒนานวัตกรรมให้ทันสมัย

กลยุทธ์ที่ ๓: พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะสูงในการจัดการเรียนรู้ และมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัย

กลยุทธ์ที่ ๔: พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นคนดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามบริบทของจังหวัดชลบุรี และสามารถปรับตัวเข้ากับโลกในยุควิถีใหม่ (New Normal) ได้อย่างเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๕: สร้างและขยายภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อระดมทรัพยากร และยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการดำเนินงานสำคัญ (Flagship) การขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติได้แบ่งหมวดหมู่ตามกลุ่มเป้าหมาย และการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ๕ ด้านหลัก ดังนี้

การศึกษาปฐมวัย: มุ่งเน้นการจัดทำชุดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงนวัตกรรม มีการจัดตั้งห้องทดลองสร้างสรรค์ และเสริมสร้างทีมคุณครูนักสร้างสรรค์เพื่อวางรากฐานเด็กปฐมวัย

การศึกษาขั้นพื้นฐาน: จัดการศึกษาฐานสมรรถนะเชิงนวัตกรรมที่มีคุณภาพและยั่งยืนในทุกระดับ พร้อมพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานสากลภายใต้วิถีไทยต้นแบบ

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย: ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงความรู้

การอาชีวศึกษา: ยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อรองรับระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะสูงเพื่อผลิตบุคลากรเข้าสู่โลกอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาพิเศษ: พัฒนาระบบการศึกษาพิเศษอัจฉริยะ เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ Chonburi Smart Inclusive Education Model for EEC เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและตอบโจทย์การพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่

๖. จังหวัดตราด

การขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดตราดอยู่ภายใต้วิสัยทัศน์ "ตราดก้าวหน้า การศึกษาเป็นหนึ่ง" ซึ่งเสมือนเป็นเข็มทิศหลักในการพัฒนาคนและสังคมของจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราดเป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกสังกัดแบบไร้รอยต่อ

ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาจังหวัดตราด จังหวัดตราดมีประชากรทั้งหมด ๒๒๕,๘๖๘ คน โดยมีผู้อยู่ในวัยเรียนจำนวน ๕๕,๙๖๘ คน มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้นจากหลายสังกัด ดังนี้

- กระทรวงศึกษาธิการ: รวม ๑๓๖ แห่ง เช่น สพป. ๑๐๐ แห่ง สพม. ๑๖ แห่ง อาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ๘ แห่ง กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ๗ แห่ง และโรงเรียนเฉพาะทางอื่น ๆ
- กระทรวงมหาดไทย: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๖๔ แห่ง โรงเรียนเทศบาล ๒ แห่ง และโรงเรียนกีฬา ๑ แห่ง
- หน่วยงานอื่นๆ: วิทยาลัยชุมชนตราด (อว.) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๒ แห่ง และโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๑ แห่ง

- บุคลากร: มีครูทั้งหมด ๒,๖๘๔ คน คิดเป็นสัดส่วนครู ๑ คน ต่อ นักเรียน ๑๕ คน

ผลการดำเนินงานตามนโยบาย ๔ ด้านหลัก

๑. ด้านความปลอดภัยและคุ้มครองผู้เรียน (Safe Zone) จังหวัดตราดให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นรากฐานของการเรียนรู้ ครอบคลุมสถานศึกษา ๑๔๔ แห่ง โดยมีผลสัมฤทธิ์ที่น่าสนใจในปี ๒๕๖๘ ดังนี้

- สถานศึกษาร้อยละ ๙๕ มีแผนเผชิญเหตุที่พร้อมใช้งาน
- ครูร้อยละ ๙๐ มีทักษะการรับมือเหตุฉุกเฉิน และนักเรียนร้อยละ ๘๘ ได้รับการฝึกซ้อมแผนจริง
- นวัตกรรม Practice MOU ๕ เสาหลักชายแดน เป็นการผนึกกำลังระหว่างสถานศึกษา ฝ่ายความมั่นคง (ทหารเป็นพี่เลี้ยงวางผังพื้นที่ปลอดภัย) สาธารณสุข ปกครอง และชุมชน เพื่อดูแลความปลอดภัยและเยียวยาจิตใจในพื้นที่ชายแดน

๒. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแบบองค์รวม มีการวางแผนพัฒนาใน ๓ มิติหลัก ได้แก่

- มิติด้านการจัดการศึกษา ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดตราด เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะ
- มิติด้านหลักสูตรและสมรรถนะ ผ่านโครงการ IFTE ส่งเสริม Soft Skills และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ รวมถึงโครงการ "๑ อำเภอ ๑ สถานศึกษาคุณภาพ" เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

• มิติด้านคุณธรรมและหน้าที่พลเมือง มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษามาใช้ในสถานศึกษานำร่อง เพื่อปลูกฝังความซื่อสัตย์และเป็นพลเมืองดีตามรอยพระยุคลบาท

๓. การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งเน้นเป้าหมาย "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง" โดยเปลี่ยนบทบาทจากการรอเด็กให้กลับมา เป็นการ "ออกไปค้นหาและดึงกลับมา" เรียนรู้ตามบริบทชีวิต

• โครงการ Thailand Zero Drop out: สามารถติดตามเด็กนอกระบบจาก ๔,๖๕๗ คน พบตัวแล้ว ๓,๙๐๕ คน (ร้อยละ ๘๓.๘๕)

• มีการใช้ระบบสารสนเทศเชื่อมโยงข้อมูล ๖ กระทรวง เพื่อช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงเป็นรายกรณี และลดอัตราการออกกลางคัน

๔. การส่งเสริมวิชาชีพและสวัสดิการครู มุ่งเน้นการพัฒนาครูยุคใหม่และดูแลคุณภาพชีวิตอย่างครบวงจร

• ด้านทักษะ: จัดโครงการ AI for Smart Education เพื่อให้ครูใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน

• ด้านสวัสดิการ: ร่วมมือกับสหกรณ์ครูและ สกสศ. ติดตามแก้ไขปัญหาหนี้สินครู พร้อมจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่เพื่อสิทธิประโยชน์ของบุคลากร

การขับเคลื่อนนโยบายของจังหวัดตราดในปีงบประมาณ ๒๕๖๘ สะท้อนถึงความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์ที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างเยาวชนที่มีทั้งคุณธรรม ทักษะ และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พร้อมขับเคลื่อนจังหวัดและประเทศอย่างยั่งยืน สมดังสโลแกน "ตราดก้าวหน้า การศึกษาเป็นหนึ่ง"

๗. จังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้วมุ่งมั่นที่จะเป็น "เมืองแห่งนวัตกรรมการศึกษา สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี" โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ภายใต้แนวคิด "สระแก้วเป็นหนึ่ง หรือ SAKAEO ONE TEAM" ที่เน้นความร่วมมือในลักษณะ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมลงทุน" ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างระบบนิเวศการศึกษาที่เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้าง "นวัตกรรมสระแก้ว" ที่รักและพร้อมพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและต้นทุนทางสังคม (Pain Points vs. Strengths) แผนยุทธศาสตร์นี้ เริ่มต้นจากการมองเห็นปัญหาที่ท้าทายในพื้นที่ (Pain Points) ควบคู่ไปกับโอกาสในการต่อยอด ดังนี้

- ประเด็นท้าทาย: ปัญหาความยากจน ผลกระทบต่อการเรียนรู้จากเหตุการณ์ชายแดน เด็กหลุด ออกจากระบบการศึกษา ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ และความจำเป็นในการพัฒนาการคิดขั้นสูง
- จุดแข็งที่นำมาต่อยอด: จังหวัดสระแก้วมีต้นทุนทางทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น พื้นที่เกษตรกรรม (อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว ยุคาลิปตัส) ผลไม้ที่มีชื่อเสียง (ชมพู่หวาน แคนตาลูป มะม่วงน้ำดอกไม้) แหล่งสมุนไพร และแหล่งท่องเที่ยวทางอารยธรรมโบราณ ที่สะท้อนถึงประเพณีของ ๕ ชนชาติพันธุ์

ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ จังหวัดได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๓ ด้านหลัก ได้แก่:

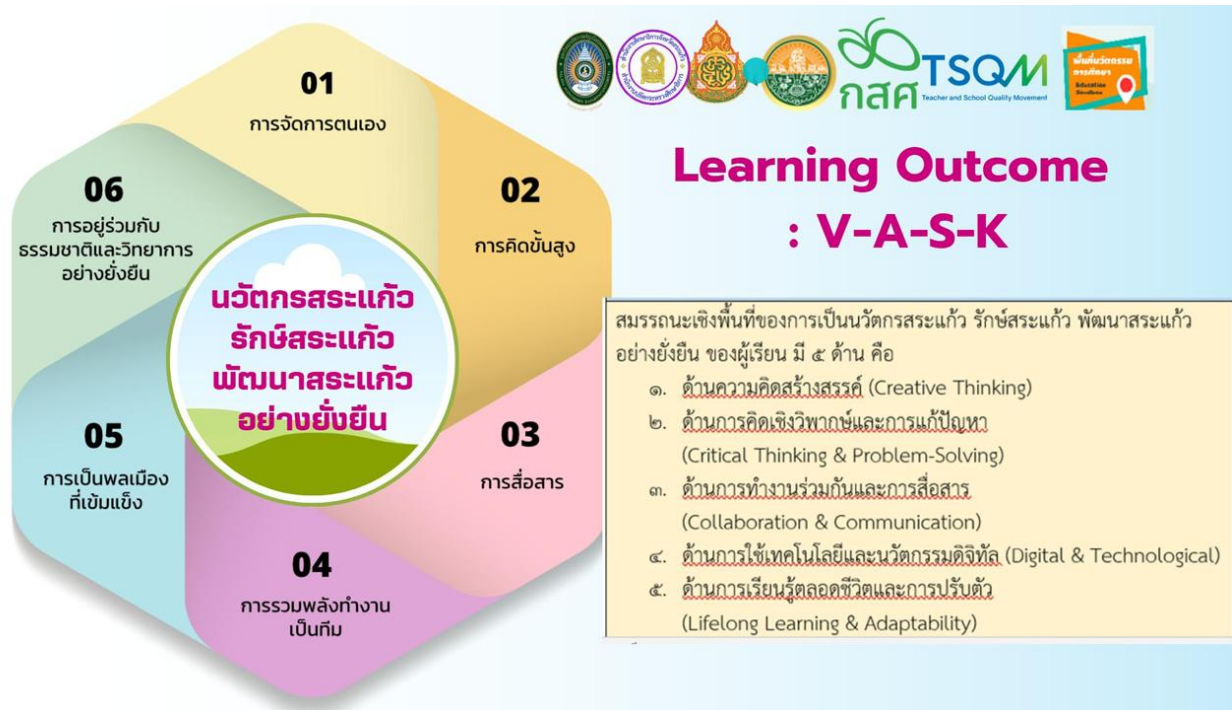
๑. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางศึกษา เพื่อยกระดับศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม
 ๒. การสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำ มุ่งเน้นให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม
 ๓. การพัฒนาไกลและการมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้ภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน
- โดยมีเครื่องมือสำคัญคือ "SAKAE Model" ซึ่งประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน คือ

- S (SWOT Analysis): วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและวางแผน
- A (Alliance): สร้างพันธมิตรและกำหนดผู้รับผิดชอบ
- K (Knowledge Sharing): สร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- A (Action): ลงมือปฏิบัติตามแผน
- E (Evaluation): นิเทศ ติดตาม และประเมินผล
- O (Optimum Quality): พัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพให้เกิดสูงสุด

เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน: คุณลักษณะและสมรรถนะนวัตกรรม

หัวใจสำคัญของแผนนี้คือการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีความพร้อมทั้ง ความรู้ (K) ทักษะ (S) เจตคติ (A) และคุณค่า (V) โดยมุ่งหวังคุณลักษณะสำคัญ ๑๐ ด้าน เช่น การมีภาวะผู้นำ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจในรากเหง้าของท้องถิ่น (๕ ชนชาติพันธุ์) และการเป็นนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังเน้นการพัฒนา ๖ สมรรถนะหลัก ได้แก่

๑. การจัดการตนเอง เช่น การรู้จักตนเองและควบคุมอารมณ์
๒. การคิดขั้นสูง รวมถึงการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา
๓. การสื่อสาร ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน
๔. การรวมพลังทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับผู้อื่น
๕. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อสังคม
๖. การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน การใช้เทคโนโลยีและตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

นวัตกรรม ๗ ด้านเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา จังหวัดสระแก้วได้กำหนดทิศทางการพัฒนา นวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ไว้ ๗ ด้าน ตัวอย่างเช่น

- AI เทคโนโลยีดิจิทัล: ใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและ Soft Power ของจังหวัด
- อารยเกษตร: การนำการเกษตรที่เป็นจุดแข็งของจังหวัดมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
- โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน (CIP ๖ ขั้นตอน): ตามแนวทาง OECD เพื่อให้เด็กแก้ปัญหาในพื้นที่ได้จริง
- ประวัติศาสตร์และพลเมือง: เน้นความเข้าใจในพื้นที่ ๔ อำเภอชายแดน
- ห้องเรียนชุมชน: การเปลี่ยนชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต

ถึงอย่างไรแม้จะมีแผนที่ชัดเจน แต่ยังคงมีอุปสรรคสำคัญ คือ การสื่อสารในพื้นที่ที่ยังไม่ทั่วถึง และการโยกย้ายบุคลากรทางการศึกษาบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องทางจังหวัดจึงวางแนวทางแก้ไขโดยการยกระดับการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ให้เข้มข้นขึ้น สร้างระบบจัดเก็บความรู้เพื่อไม่ให้งานสะดุดเมื่อมีการเปลี่ยนตัวบุคคล และจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศระดับจังหวัดที่ครอบคลุมทุกมิติเพื่อการตัดสินใจที่แม่นยำ

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มภาคกลางตอนบน

๑. กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร ได้รับการรับรองจาก UNESCO ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ที่ผ่านมาโดยเน้นกลไกความร่วมมือ ๓ ประสาน (รัฐ ท้องถิ่น ประชาสังคม) และการพัฒนาแพลตฟอร์ม BKK Learning Map เพื่อรวบรวมพิกัดแหล่งเรียนรู้ ภายใต้แนวคิด “กรุงเทพฯ เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พลิกโฉมระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อคนเมือง” ด้วยกลไกความร่วมมือและธรรมาภิบาล (Collaboration & Governance) ที่เรียกว่า “๓ ประสาน” เป็นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่าง ๓ ฝ่ายสำคัญ

ระหว่างภาครัฐ (Government) ภาคท้องถิ่น (Local) และภาคประชาสังคม (Civil Society) เพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชน และผู้แทนเยาวชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความเห็นในฐานคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (ศธจ.กทม.) โดยปรับโครงสร้างคณะกรรมการฯ ในรูปแบบใหม่ มุ่งให้ความสำคัญและบทบาทกับภาคเอกชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันสะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการของเมืองอย่างตรงจุด ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาอย่างแท้จริง

การดำเนินงานดังกล่าว แบ่งการพัฒนาเป็น ๒ องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

🚦 **องค์ประกอบที่ ๑ พลิกโฉมพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ (Physical & Digital Spaces)** การพัฒนา Open Learning Spaces โดยเปลี่ยนห้องสมุดและสวนสาธารณะให้เป็น “Active Learning Center” ที่ทันสมัย พร้อมทั้งสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงรุกใกล้บ้าน

🚦 **องค์ประกอบที่ ๒ รูปแบบการเรียนรู้เพื่ออนาคต (Future Learning Models)** การเรียนรู้แบบ Hybrid เป็นรูปแบบที่คนเมืองต้องการ โดยครอบคลุมทั้งรูปแบบ Online และ Onsite ในชุมชน การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นหนึ่งในนวัตกรรมที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ทั้งยังตอบโจทย์วิถีชีวิตที่มีข้อจำกัดด้านค่าครองชีพและเวลา

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม “BKK Learning Map” เพื่อเป็นศูนย์กลางรวมแหล่งเรียนรู้ทั่วทั้งเมืองไว้ในจุดเดียว ในแพลตฟอร์มดังกล่าวจะรวบรวมแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแหล่งฝึกทักษะอาชีพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้โดยง่ายและเท่าเทียม อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานดังกล่าวยังพบปัญหา อุปสรรค และข้อค้นพบดังประเด็นต่อไปนี้

- ความซับซ้อนของโครงสร้างหน่วยงานในพื้นที่กรุงเทพฯ อาจทำให้การบูรณาการข้อมูลร่วมกันทำได้ยาก หรือไม่สามาริณดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- ค่าครองชีพในเมืองหลวงค่อนข้างสูง ส่งผลให้เด็กกลุ่มเปราะบางหลุดออกจากระบบการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น เพื่อไปประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว

ในการดำเนินงานดังกล่าวมีข้อค้นพบ คือ การเรียนรู้แบบ Hybrid เป็นรูปแบบที่คนกรุงเทพฯ สนใจมากที่สุด และภาคเอกชนยินดีสนับสนุนงบประมาณและสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ หากรัฐมีนโยบายลดหย่อนภาษีที่ชัดเจน

๒. จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง “ศูนย์ประสานงานการพัฒนาการศึกษาจังหวัดนนทบุรี” ภายใต้ “โครงการขับเคลื่อนข้อเสนอการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้านการศึกษาในภูมิภาค” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานศึกษาธิการภาค ๒ การดำเนินงานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ผ่านการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภูมิภาคและจังหวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานสากลและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามการดำเนินงานด้านการศึกษาในระดับพื้นที่ยังคงเผชิญกับความท้าทาย โดยเฉพาะความซับซ้อนในการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การจัดทำข้อเสนอแนวทางบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการจึงมีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของจังหวัดนนทบุรีได้อย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม นำไปสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ความสำเร็จของโครงการเกิดจากการบูรณาการปัจจัยหลายด้าน ทั้งความร่วมมือจากหน่วยงานในและต่างประเทศ การได้รับงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอ บุคลากรมีคุณภาพ การออกแบบหลักสูตรที่ตอบโจทย์ผู้เรียน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมไปถึงการประเมินผลที่ต่อเนื่อง และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างเครือข่าย ตลอดจนเปิดโอกาสให้ศูนย์ฯ สามารถพัฒนาเป็นต้นแบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาในระดับจังหวัดที่ขยายผลได้ทั่วประเทศ

๓. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยามุ่งขับเคลื่อนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือยกระดับคุณภาพการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาภายใต้แนวคิด “อยุธยาเป็นหนึ่ง” โดยใช้ AYUTTHAYA Model เป็นแนวทางการขับเคลื่อนที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม การบูรณาการและมุ่งผลลัพธ์ร่วมกัน โดยใช้บริบทของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นฐานในการพัฒนาและสร้างต้นแบบของการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่สามารถขยายผลได้จริงในระดับประเทศ แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

AYUTTHAYA Model ประกอบด้วย

A: Alignment (การเชื่อมโยงนโยบายและพันธกิจ)

- บูรณาการแผนและนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด (กระทรวง, เขตพื้นที่ฯ) ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาและภาคเอกชน

- สร้าง “ธรรมนูญเครือข่ายการศึกษา” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ทุกฝ่ายยึดถือร่วมกัน

Y: Youth-Centered (ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง)

- ออกแบบการเรียนรู้แบบ Personalized Learning/ Project-based Learning
- พัฒนาหลักสูตรร่วมกับภาคเอกชนให้ตอบโจทย์ศตวรรษที่ ๒๑

U: Unity (เอกภาพในการทำงาน)

- จัดตั้ง “ศูนย์ประสานความร่วมมือด้านการศึกษาอยุธยา (Ayutthaya Education Hub)” เป็นศูนย์กลางเชื่อมเครือข่ายทุกภาคส่วน
- ใช้ระบบสารสนเทศกลาง (Education Dashboard) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากร

T: Transformation (การเปลี่ยนผ่านเชิงระบบ)

- นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาปรับการบริหารจัดการสถานศึกษา
- ส่งเสริมการเป็น Smart School และการจัดการเรียนรู้แบบ Hybrid/ Digital-based Learning

T: Tracking & Evaluation (ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงต่อเนื่อง)

- มีระบบติดตามการดำเนินงานของเครือข่าย โดยใช้ตัวชี้วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- รายงานผลแบบ Public Report เพื่อความโปร่งใสและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนา

H: Holistic Participation (การมีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน)

- เปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศิษย์เก่าเข้ามามีส่วนสนับสนุน
- จัดเวที “Ayutthaya Education Forum” ประจำปี เพื่อระดมความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการดำเนินงานร่วมกัน

A: Accountability (ความรับผิดชอบร่วม)

- ทุกภาคส่วนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลง (MOU)
- สร้างระบบประเมินเครือข่ายด้วย “เครื่องมือประเมินสมรรถนะเครือข่าย” (Network Competency Assessment)

Y: Yield to Impact (มุ่งผลสัมฤทธิ์สู่การเปลี่ยนแปลง)

- เน้นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น คุณภาพผู้เรียน ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และความสามารถในการทำงานจริง

A: Alliance Building (สร้างพันธมิตรใหม่อย่างต่อเนื่อง)

- ขยายเครือข่ายพันธมิตรจากระดับจังหวัดไปสู่ระดับภาคและระดับชาติ เช่น มหาวิทยาลัย สมาคมวิชาชีพ สภาอุตสาหกรรม ฯลฯ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT - ED) เพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มุ่งพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมายแผนพัฒนาโรงเรียน ๕ ยุทธศาสตร์ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสมผ่านการจัดทำ School Grading เพื่อประเมินคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ การพัฒนาดังกล่าวจะมุ่งพัฒนาคุณภาพ ได้แก่

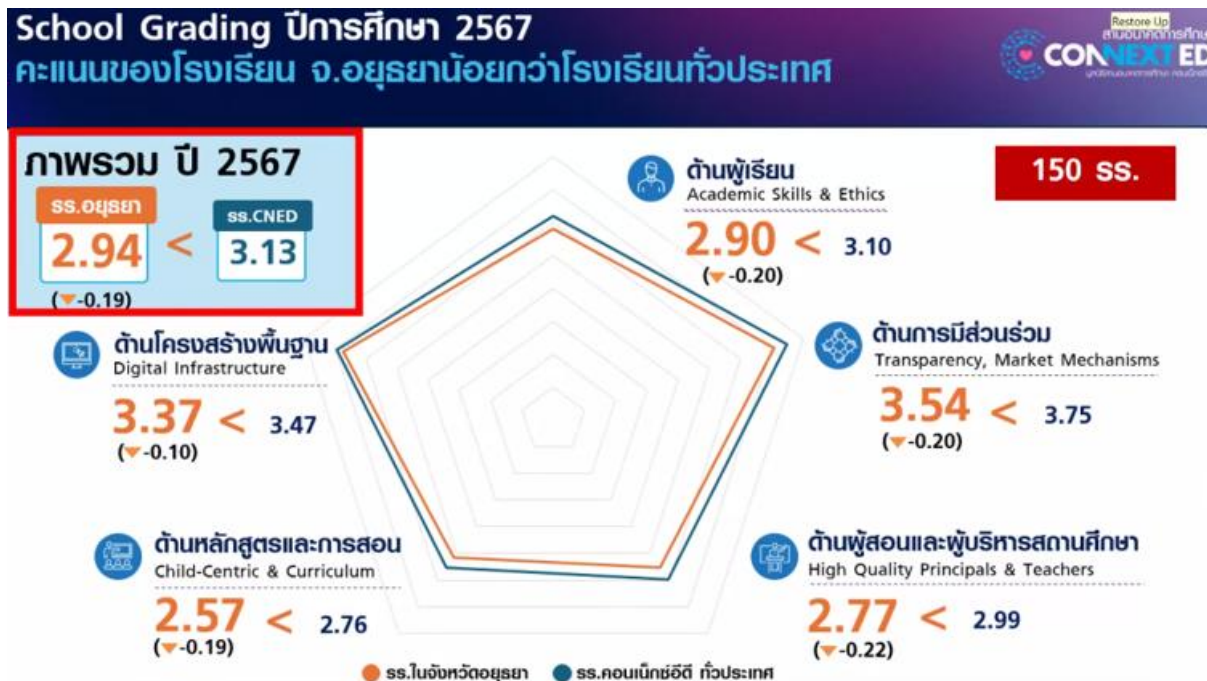
(๑) ผู้บริหาร เน้นการพัฒนาด้าน Leadership/Vision คุณธรรม/จิตวิทยา การวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะดิจิทัล

(๒) ครู เน้นการพัฒนาด้านการออกแบบหลักสูตร Child Centric Learning ทักษะดิจิทัล และ Facilitator

(๓) ผู้เรียน เน้นพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะ ๔ C's

นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำเนินโครงการฯ ได้แก่ (๑) Transparency: ระบบบริหารจัดการโรงเรียน (School Management System): CONNEXT ED (๒) Market Mechanisms: การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่าย (หน่วยงานภาคการศึกษา/ สภาอุตสาหกรรม/ หอการค้าจังหวัด/ ภาคเอกชนในพื้นที่/ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ/ มหาวิทยาลัย/ อาชีวะ) รวมถึง Learning Center/ การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ (๓) High Quality Principals & Teachers : การอบรมพัฒนาทักษะผู้บริหาร และครู ครอบคลุมด้าน ICT (๔) Child Centric & Curriculum : ศูนย์ Learning Center, Curriculum (English/ Com-Science/ Extra-curriculars), Online Content Platform (๕) Digital Infrastructure : Notebook/ Computer/ Gadgets

ในการจัดทำ School Grading ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ที่ผ่านมาจะพบว่า ภาพรวมโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าคะแนนน้อยกว่าโรงเรียนทั่วประเทศ แสดงรายละเอียดดังภาพ

เมื่อพิจารณาข้อมูลโรงเรียนคุณภาพ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เป็นสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมจำนวน ๓๒ แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๖ แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ จำนวน ๙ แห่ง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ จำนวน ๗ แห่ง รวมจำนวนนักเรียน (เฉพาะระดับมัธยม จำนวน ๗,๓๑๓ คน) (ผลการดำเนินโครงการ ระยะที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๘)

การดำเนินงานโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างแรงบันดาลใจนักเรียน มุ่งสร้างภาคีเครือข่ายและเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของจังหวัด นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาไปพร้อมกับทิศทางการพัฒนาของจังหวัด ซึ่งในการดำเนินงานระยะที่ ๒ ประจำปี ๒๕๖๙ จะมุ่งดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและนักเรียนโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี และโรงเรียนอื่น ๆ โดยมีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการดังนี้

- หน่วยงานภาคการศึกษา และภาครัฐ ได้แก่ สพป. สพม. พระนครศรีอยุธยา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักอาชีวฯ และมหาวิทยาลัย ได้ร่วมวางแผน นำครูและนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมและกิจกรรมต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนด พร้อมผลักดันโครงการในระดับนโยบาย และติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

- ภาคธุรกิจ ได้แก่ หอการค้า สภาอุตสาหกรรม และองค์กรเอกชนอื่น ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมเปิดพื้นที่ในหน่วยงานให้เป็นพื้นที่เปิดโลกทัศน์และสถานที่ฝึกงาน โดยมีผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมเป็นโค้ช (Coach)

- ภาคประชาสังคม ได้แก่ มูลนิธิสานอนาคตการศึกษาคอนเน็กซ์อีดี ได้รวบรวมข้อมูล และนำทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา ให้บริการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนโรงเรียน

- หน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ อบต. อบจ. และเทศบาล ร่วมสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน

เมื่อพิจารณาด้านความท้าทายและปัญหาการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังพบประเด็นความท้าทายที่มีความหลากหลาย อาทิ นักเรียนขาดแรงบันดาลใจและเป้าหมายในการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิต นักเรียนขาดศักยภาพและทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม รวมถึงครูผู้สอนขาดข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในการแนะแนวและกระตุ้นแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งยังขาดความเชื่อมโยงและบูรณาการการดำเนินงานและการสนับสนุนระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ตลอดจนโรงเรียนขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ไม่มีฐานข้อมูล การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้น มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED) จึงบูรณาการ การดำเนินงานเชื่อมโยงกับ AYUTTHAYA Model ตามยุทธศาสตร์ CONNEX ED สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. เปิดเผยและวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนคุณภาพ (๓๒ แห่ง) และโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

๒. ภาคีเครือข่าย (หอการค้า สมาคมอุตสาหกรรม องค์กรเอกชน ฯลฯ) ร่วมสนับสนุนบุคลากรจิตอาสา (SP) และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การศึกษา หลักสูตร ทุนการศึกษา เป็นต้น

๓. อบรมผู้บริหารและครูตามโปรแกรมที่กำหนด

๔. จัดทำ World Library รวบรวมองค์ความรู้และออกแบบหลักสูตรที่หลากหลาย

๕. สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เข้ามาบูรณาการจัดการเรียนรู้และสนับสนุน การดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำหรับมิติการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ แบ่งเป็นการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ได้แก่

การพัฒนาด้านครูและผู้บริหาร

๑. อบรมวิสัยทัศน์ผู้บริหาร: ผู้เชี่ยวชาญภาคเอกชน (Sling Shot) จัดอบรมการขับเคลื่อน โครงการสู่ผลสัมฤทธิ์

๒. ทักษะจิตวิทยาเด็ก: อบรมครูแนะแนวและครูที่สนใจ เพื่อดูแลให้คำแนะนำนักเรียน

๓. กระบวนการ Child Centric: อบรมเชิงปฏิบัติการการสอนแบบ Facilitator เพื่อดึงความ สนใจของผู้เรียน

๔. ทักษะดิจิทัลและ AI: อบรมทักษะดิจิทัลและ AI รวมถึงฝึกการซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ให้กับครูที่สนใจ

การพัฒนาด้านผู้เรียน

๑. เปิดโลกทัศน์: จัดทำโปรแกรมและหลักสูตรเปิดโลกทัศน์ด้านการเรียนรู้และอาชีพ

๒. ค้นหาศักยภาพ: รวบรวมโปรแกรมให้นักเรียนทำ self test skill

๓. Open House: ภาคธุรกิจเปิดพื้นที่ให้นักเรียนเข้าศึกษาเรียนรู้ปีละ ๒ ครั้ง

๔. เรียน-รู้-ดู-ทำ: โปรแกรมพิเศษฝึก Action Learning จากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

การสนับสนุน และความร่วมมือ

๑. พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ในเด็กประถม โดยความร่วมมือของภาคการศึกษากับกระทรวง อว. มหาวิทยาลัยในพื้นที่ รวมถึงจัดหานักศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในโรงเรียน

๒. จัดกิจกรรม Open House อาชีวะในฝัน โดยภาคเอกชนสนับสนุนองค์ความรู้ โปรแกรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

๓. อาชีวะร่วมสนับสนุนการซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ICT และวิเคราะห์ปัญหาระบบเครือข่าย

๔. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบ Child Centric เปิดโอกาสให้ค้นหาทักษะความถนัด และส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตใน World Library

๕. ภาควิชาเครือข่ายภาคเอกชนร่วมบริจาคคอมพิวเตอร์ให้กับโรงเรียน

ตัวอย่างการดำเนินการจัดตั้ง *Learning Center*: พื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์ คิดค้น และลงมือปฏิบัติ

๑. เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

๒. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centric Learning) ผ่านการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (Action-based Learning) และส่งเสริมความสนใจ (Exploration) บูรณาการการเรียนรู้นอกหลักสูตร (Extracurricular)

๓. เป็นแหล่งความรู้สำหรับค้นคว้าหาข้อมูลทั้งสถานที่จริงหรือบนระบบออนไลน์ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึง

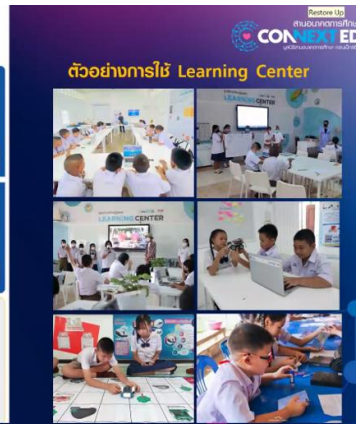

ความรู้ได้อย่างเต็มที่ตามความสนใจของผู้เรียนที่นำไปสู่ความยั่งยืน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยสอดคล้องคุณค่าทางจริยธรรม

๔. เป็นพื้นที่สร้างแรงจูงใจและเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาศักยภาพตามความสนใจของตนเอง หรือจากปัญหารอบตัว ทั้งยังเป็นพื้นที่สำหรับใช้ประโยชน์ต่อครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชน

LEARNING CENTER ECOSYSTEM

ระบบนิเวศเพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โรงเรียนมาลาอิสสระเคราะห์ พระนครศรีอยุธยา

อาชีพในฝัน

แก้ปัญหา : นักเรียนไม่มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพตนเอง

- กิจกรรมทดลองทำอาชีพในฝันภายในโรงเรียน
- ศึกษาฐานสถานประกอบการ
- จัดตั้งชมรมอาชีพใน รร.
- สร้าง มาลาอีคิวเฟ้ ผักทักษะอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (บาริสต้า เบเกอร์ การตลาด การสร้างแบรนด์ Logistics & Delivery , การเงิน)

ประชุมเชิงปฏิบัติการ โรงเรียน CNED 150 รร. ใน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
20 กันยายน 2568

โรงเรียนมาลาอิสสระเคราะห์ พระนครศรีอยุธยา

ครูยุคใหม่ หัวใจ FA

- พัฒนาครูให้เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ (Facilitator)
- พัฒนาคูผ่านกระบวนการจริงที่ต่อเนื่อง (สังเกต-ออกแบบ-ทดลอง-สะท้อน-ขยายผล)

การสะท้อนที่เปลี่ยนแปลงไป

- ครูมีทักษะ FA มากขึ้น
- บรรยากาศในห้องเรียนดีขึ้น มีการตั้งคำถามในห้องเรียน
- มีการใช้แรงเสริมเพื่อกระตุ้น การมีส่วนร่วมและความสนใจ
- เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น
- นร. อยากหาความรู้ด้วยตนเอง เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง

สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

- โรงเรียนต้องมีวิสัยทัศน์ความพร้อมเด็กในการใช้ ICT เช่น ทักษะสืบค้นข้อมูล ทักษะการพิมพ์ การใช้ AI
- ครูต้องมีความเข้าใจ การนำ AI มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม

Next Step >>>

- ขยายผลสู่ครูใน รร.เครือข่าย
- ออกแบบหลักสูตร "ทักษะการใช้ ICT และ AI" เพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. จังหวัดสระบุรี

จังหวัดสระบุรี มุ่งเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับมิติ Learn to Earn ให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยดำเนินการขับเคลื่อนงานด้วยแนวคิด “Learn to Earn สระบุรี” : พัฒนาทักษะอาชีพ สร้างรายได้จริงระหว่างเรียน ซึ่งสามารถสรุปตัวอย่างความสำเร็จ สถิติ และแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Learn to Earn ของหน่วยงานภาคการศึกษาในจังหวัดสระบุรี ได้ดังนี้

หน่วยงานภาคการศึกษาของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ สพป.สระบุรี เขต 2 ร่วมกับวิทยาลัยสารพัดช่าง และ สกร.อำเภอพระพุทธบาท ร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคเอกชนในพื้นที่ ได้แก่ บจก.คากิลล์มีท์ส์ ในการจัดทำ MOU เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับตนเอง ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ผู้เรียนจังหวัดสระบุรีได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๓๐,๓๓๑ คน (*อ้างอิงข้อมูล ปีงบประมาณ ๒๕๖๙) แบ่งเป็น

- (๑) สพม.สระบุรี จำนวน ๒๕,๘๒๑ คน
- (๒) สพป.สระบุรี เขต ๒ จำนวน ๓,๙๑๖ คน
- (๓) สพป.สระบุรี เขต ๑ จำนวน ๔๔๑ คน
- (๔) สกร. จำนวน ๑๕๓ คน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงประเด็นความท้าทายและแนวทางขับเคลื่อนสู่อนาคต สรุปได้ดังประเด็นต่อไปนี้

- ข้อจำกัดด้านงบประมาณและสถานที่: ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนที่ต่อเนื่อง และขาดพื้นที่สำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง
- สร้าง Marketplace และหลักสูตรระยะสั้น: เสนอให้จัดพื้นที่ขายสินค้าในโรงเรียนและพัฒนาหลักสูตรอาชีพที่จับใจ ได้เงินจริง
- โมเดล “ทุนแลกงาน” และธุรกิจออนไลน์: ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานในสถานศึกษา แลกทุนและฝึกผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อธุรกิจออนไลน์

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะสำคัญคือ ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาสินค้าของนักเรียนให้มีความน่าเชื่อถือและเพิ่มพื้นที่จัดจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าสมัยใหม่

๕. จังหวัดชัยนาท

จังหวัดชัยนาท มุ่งเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับมิติที่ ๒ การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาทดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยการขับเคลื่อน เรื่อง ความปลอดภัยในสถานศึกษา ปี ๒๕๖๘ ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ เพื่อให้ได้ข้อเสนอการบริหารงานด้านการศึกษาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม หัวใจหลักของการดำเนินการดังกล่าว คือ “การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย” มีรายละเอียดขั้นตอนการขับเคลื่อนงานสู่การปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นตอนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

ขั้นที่ ๑ การประชุมเชิงปฏิบัติการ: การประชุมเพื่อขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงพื้นที่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายรวมจำนวน ๒๕๐ คน ประกอบด้วยผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์

ขั้นที่ ๒ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ: การเชื่อมโยงแผนการศึกษาของจังหวัด (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๐) เข้ากับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นที่ ๓ สรุปและรายงานผล: การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการขับเคลื่อนงานในพื้นที่

ทั้งนี้ หน่วยงานนำร่องและเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ ได้แก่ (๑) โรงเรียนอุลิตไพบูลย์ชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี-ชัยนาท และ (๒) วิทยาลัยเทคนิคชัยนาท สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดชัยนาท โดยดำเนินการในหัวข้อการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

อย่างไรก็ตามผลลัพธ์และความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานดังกล่าว คือ จังหวัดชัยนาทสามารถจัดทำข้อเสนอการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการได้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ (*ตามเป้าหมายเชิงปริมาณที่กำหนด) รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษาได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ตลอดจนพัฒนาการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำและผลิตกำลังคนให้ตรงตามความต้องการของพื้นที่ได้ต่อไป

๖. จังหวัดสิงห์บุรี

จังหวัดสิงห์บุรี มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้เรียนจะได้รับพัฒนาทักษะที่สามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียน สอดคล้องกับมิติที่ ๑ Learn to Earn โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้ร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายเสริมสร้างทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนขยายผลสู่สถานศึกษาแต่ละสังกัดตามบริบทที่มีความแตกต่างกันอย่างเหมาะสม สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเองตามความถนัดและความสนใจ สามารถต่อยอดทักษะอาชีพสู่การสร้างรายได้ให้กับตนเอง รวมถึงสถานศึกษาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงกับทักษะอาชีพ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียน ผ่านแนวคิด “๑ โรงเรียน ๑ อาชีพ” เช่น การผูกผ้า การตัดผม การทำดอกไม้จันทน์ การพับเหรียญโบราณ การทำชา

ดอกดาวเรือง การทำขนมวุ้น การทำธุรกิจล้างรถ (Car Care) ธุรกิจเบเกอรี่ ธุรกิจเครื่องดื่ม (คาเฟ่) การทำขนมทองม้วนกรอบ - ทองม้วนสด การทำผลิตภัณฑ์จากกล้วย การทำภาชนะจากวัสดุธรรมชาติ การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ไข่ การปลูกเห็ดนางฟ้า การทำปุ๋ยไส้เดือน - ปุ๋ยหมัก ทั้งนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตั้งแต่กระบวนการผลิต การจำหน่าย การจัดบูธแสดงสินค้าจำหน่ายในงานศิลปหัตถกรรมฯ รวมถึงการจำหน่ายสินค้าในงานเทศกาลกินปลาและของดีจังหวัดสิงห์บุรี งานสัปดาห์วีรชนชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น

ตัวอย่างสถานศึกษาที่ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนทักษะอาชีพที่น่าสนใจในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ แสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

★ โรงเรียนค่ายบางระจันวิทยา

สังกัด สพม.สิงห์บุรี - อ่างทอง

ผลงาน/ผลิตภัณฑ์ : ข้าวเกรียบเผือก,

พวงหรีดจากวัสดุธรรมชาติ, กระดังงาคาเฟ่

★ โรงเรียนหัวไผ่วิทยา

สังกัด สพม.สิงห์บุรี - อ่างทอง

ผลงาน/ผลิตภัณฑ์ : นวดแผนไทย, ขนม

เปี้ยะ, สมุนไพรลูกประคบ

★ โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา

สังกัด สพม.สิงห์บุรี - อ่างทอง

ผลงาน/ผลิตภัณฑ์ : ลูกก๊วย - บราวนี่,

ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป (กล้วยฉาบเนย), ภาชนะจากวัสดุธรรมชาติ, การผสมดินปลูก

★ โรงเรียนวัดโบสถ์

สังกัด สพป.สิงห์บุรี

ผลงาน/ผลิตภัณฑ์ : ผักสลัด, ไข่ไก่, ฝรั่งไร้เมล็ด, เห็ดฟางธรรมชาติ, เกษตรกรตัวน้อยปลูกผักสร้างสุข

★ โรงเรียนวิจิตรศึกษา

สังกัด สช.

ผลงาน/ผลิตภัณฑ์: เฉากาเฟ่, การชงเครื่องดื่ม, ขนมเบเกอรี่อบสด

★ สกร.อำเภอนิคมบ่งศรี

สังกัด สกร.สิงห์บุรี

ผลงาน/ผลิตภัณฑ์: หลักสูตรกระเป๋าสตางค์ผ้าดันมือ ตระกร้าจากกระป๋องอลูมิเนียม การทำน้ำพริกนรก ๓ แชนป์, การสานตะกร้าและกระเป๋าด้วยเส้นพลาสติก ตะกร้าจากหวายเทียม ละมุนไทยลูกชุบแฟนซี การทำสปูสมุนไพร การทำผ้ามัดย้อม

นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ยังได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการมีรายได้ให้นักเรียนในรูปแบบ “ทุนแลกงาน” เพื่อพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำสอดคล้องกับแนวคิด “Learn to Earn” โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.๔ - ม.๖ ที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ฝึกวินัย ความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา โครงการดังกล่าวมีระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ ๒๔ มีนาคม - ๒๔ เมษายน ๒๕๖๘ สำหรับทุนการศึกษาในรูปแบบทุนแลกงาน มีจำนวน ๖ ทุน ๆ ละ ๖,๐๐๐ บาท รวมทุนการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น ๓๖,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ มีนักเรียนผ่านการคัดเลือกได้รับทุนการศึกษา จำนวน ๖ คน (จากทั้งหมด ๘ คน) แบ่งเป็นจังหวัดสิงห์บุรี ๕ คน และอ่างทอง ๑ คน อย่างไรก็ตาม สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา ได้ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ/สถานที่ฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีระยะทางไม่ไกลจากที่พักอาศัยของนักเรียน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงจากความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างเดินทางมาทำงานของนักเรียนได้

๗. จังหวัดอ่างทอง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิบัตินโยบายและนโยบายเน้นหนัก ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ (ข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการดำเนินงานฯ ปี พ.ศ. ๒๕๖๘) โดยนโยบายเน้นหนัก ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้แก่ นโยบายที่ ๕: พัฒนาการศึกษและการเรียนรู้บุคลากรทุกช่วงวัย เรียนดี มีความสุข ซึ่งได้ขับเคลื่อนงานผ่านการดำเนินโครงการสำคัญ ๆ ดังนี้

๑. โครงการผู้ว่าฯ พาเยี่ยมโรงเรียนเสริมพลังลูกหลานเยาวชนคนอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ลงพื้นที่พบปะ ตรวจสอบและให้กำลังใจคณะครูและนักเรียนในสถานศึกษา (๒) สำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง วางแผนการลงพื้นที่ตรวจสอบสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดอ่างทองทุกสังกัดภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง และหัวหน้าส่วนราชการทุกภาคส่วน รวมจำนวน ๖๘ หน่วยงาน

ร่วมลงพื้นที่สถานศึกษาทุกสังกัด จำนวนทั้งสิ้น ๑๘๐ แห่ง (ร้อยละ ๑๐๐) จากนั้นสรุปและรายงานผลการดำเนินงานการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาภายในจังหวัดอ่างทองตามประเด็นที่กำหนด

ข้อค้นพบจากการดำเนินโครงการดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นปัญหา พร้อมเสนอแนวทางการแก้ไขได้ดังตาราง

ประเด็นปัญหาที่พบ	การแก้ไขปัญหา
๑. ด้านอาคารสถานที่ : อาคารเรียนเก่าขาดการซ่อมแซม	เสนอขอรับงบประมาณจากต้นสังกัด/ งบกระตุ้นเศรษฐกิจ
๒. ด้านสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า) : การใช้งานยาวนาน สายไฟเก่า	ได้รับการตรวจสอบหน่วยงานและกิจกรรม ขับเคลื่อนความปลอดภัยในสถานศึกษา
๓. ด้านการจัดการเรียนการสอน : อ่านไม่ออก/ขาดแคลนทุนฯ	จัดกิจกรรม/การสอนเสริม/ประสานหน่วยงานที่ รับผิดชอบโดยตรง (พม.จ.)
๔. ด้านความปลอดภัย : จุดเสี่ยง/ยาเสพติด/จราจรบนถนน	อยู่ระหว่างดำเนินการสรุปแนวทางแก้ไข*

๒. โครงการขับเคลื่อน Soft Power “มนต์เสน่ห์ลิเกอ่างทอง” สอดคล้องตามแผนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาจังหวัด “อ่างทองเป็นหนึ่ง” โดยกำหนดนโยบายการขับเคลื่อน Soft Power ที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนในจังหวัดอ่างทองมีทักษะในการร้องและแสดงลิเกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับคำว่า “มนต์เสน่ห์ลิเกอ่างทอง” อาจกล่าวได้ว่า ลิเกเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่น เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดอ่างทอง จังหวัดอ่างทองยังมีศิลปินทรงคุณค่าด้านลิเก มีคณะลิเกที่โด่งดังและมีชื่อเสียง ทั้งยังมีสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านลิเกในพื้นที่ นับเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ต้องขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการสืบสาน รักษา และต่อยอดให้คงอยู่สืบไป

สำหรับการบูรณาการ “ลิเก” เข้ากับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ได้ดำเนินการขับเคลื่อน การศึกษาลิเกอย่างทองภายใต้แนวคิด “THE LIKAY EDUCATIONAL AT ANGTHONG” มีระยะเวลาการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๖๗ - มีนาคม ๒๕๖๘ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการสำคัญ ดังนี้

๑. การประชุมหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมตั้งแต่ผู้แทน หน่วยงานระดับจังหวัดอ่างทอง ศรจ.อ่างทอง สพป.อ่างทอง สพม.สิงห์บุรี-อ่างทอง สนง.วัฒนธรรมจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ผู้ทรงคุณวุฒิ และสถานศึกษา (ระยะเวลาดำเนินการ มิ.ย. ๖๗)

๒. การรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับลิเก ตั้งแต่ประวัติ คณะลิเก ครูลิเก เครื่องประดับ เครื่องดนตรี การขับร้อง และท่ารำ (ระยะเวลาดำเนินการ มิ.ย. ๖๗)

๓. การสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแสดงลิเกอย่างทอง รวมทั้ง ส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันการนำความรู้เรื่องลิเกไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ใน สถานศึกษาทุกสังกัดผ่านกลไก กศจ. (ระยะเวลาดำเนินการ มิ.ย. ๖๗)

๔. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น “มนต์เสน่ห์ลิเกอย่างทอง” โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้/สาระ เพิ่มเติม/กิจกรรมเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวิพากษ์หลักสูตรและ คัดเลือกสถานศึกษานำร่อง ๗ อำเภอ ในการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (ระยะเวลาดำเนินการ ก.ค. ๖๗ - มี.ค. ๖๘)

๕. การขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรแกนนำในสถานศึกษานำ ร่อง เพื่อขับเคลื่อนกรอบหลักสูตรท้องถิ่น “มนต์เสน่ห์ลิเกอย่างทอง” สู่หลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นประกาศใช้ กรอบหลักสูตรท้องถิ่นฯ ในสถานศึกษานำร่อง (ระยะเวลาดำเนินการ เม.ย. - พ.ค. ๖๘)

๖. การนิเทศติดตามประเมินผลและพัฒนาหลักสูตรฯ โดยนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน การใช้หลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร จากนั้นปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ระยะเวลาดำเนินการ พ.ค. ๖๘ - มี.ค. ๖๙)

๗. การจัด Festival มหกรรมลิเก: “THE LIKAY EDUCATIONAL AT ANGTHONG” เพื่อให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรท้องถิ่น รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการแสดงภายใต้แนวคิดดังกล่าว ซึ่ง มีกำหนดจัดขึ้นในเดือนมีนาคม ๒๕๖๘ (ระยะเวลาดำเนินการ มี.ค. ๖๘)

๓. โครงการการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน จังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) สนับสนุนให้ผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดอ่างทองมีรายได้ระหว่างเรียน ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและผู้ปกครอง โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาส่งเสริม สนับสนุนศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (๒) ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาที่มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการผ่านการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งพัฒนาทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

โครงการดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรม การอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะการขายของออนไลน์ของผู้เรียน ในสถานศึกษาจังหวัดอ่างทอง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนจากทุกสังกัด อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน ๒๒๐ คน ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ โรงเรียนวิเศษไชยชาญ

“ต้นตริวิทยาภูมิ” การอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย การบรรยายให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ผู้ประกาศข่าว และการทำ Workshop ต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวัยรุ่นสร้างตัว รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในหัวข้อที่กำหนด ทั้งนี้ การอบรมเชิงปฏิบัติการฯจะมุ่งเน้นกิจกรรมที่สร้างทักษะด้านการสื่อสารและการตลาด โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน เช่น เทคนิคการพูดจูงใจ ลูกค้าและการพัฒนาทักษะการเป็นนักการตลาด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้

การดำเนินงานทั้ง ๓ โครงการข้างต้น เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของจังหวัดอ่างทอง เพื่อมุ่งไปสู่ความยั่งยืนทางการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่สืบไป อย่างไรก็ตามจังหวัดอ่างทองมีเป้าหมายสมัครเข้าเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO ในปี ๒๕๗๐ โดดเด่นด้วยการผลักดัน “มนเสน่ห์ลิกเออ่างทอง” เป็น Soft Power ที่บรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะ AI และการเป็น Influencer เพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียนตามความต้องการของเยาวชนในพื้นที่

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มภาคกลางตอนล่าง

๑. จังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรีได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand Zero Drop-out (TZD) เพื่อตอบโจทยมติสมัชชาปี ๒๕๖๘ ในมติการสร้างการเรียนรู้และระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยใช้กลไกการทำงานที่มีโครงสร้างชัดเจนผ่านคณะกรรมการ ๒ ระดับ คือ ระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และระดับอำเภอที่มีนายอำเภอเป็นประธาน มุ่งเน้นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาได้เข้าถึงการศึกษาตามความเหมาะสม ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการฝึกทักษะ สร้างแรงบันดาลใจ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างอาชีพและรายได้เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวยังครอบคลุมถึงการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำอำเภอ และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังมีแนวคิด "Learn to Earn" ที่เน้นการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน มีระบบรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ (Skill Certificate) และธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อความยืดหยุ่นในการศึกษา

มาตรการเร่งด่วน ๔ ประการ (Thailand Zero Dropout)

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ได้มีมติรับทราบมาตรการขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาเด็กนอกระบบให้เป็นศูนย์ ประกอบด้วย ๔ มาตรการสำคัญ ได้แก่

๑. ค้นหา: เพื่อค้นพบเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา
๒. ช่วยเหลือ: ส่งต่อและดูแลในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพะ สังคม ความเป็นอยู่ และการศึกษา
๓. เปลี่ยน: ปรับการศึกษาและการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง
๔. เปิด: ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ทั้งนี้ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง ๑๑ หน่วยงาน เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ เพื่อผลักดันให้เด็กทุกคนได้เรียน

การขับเคลื่อนในเชิงพื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี ในระดับพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการขับเคลื่อนทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โดยมีหน้าที่หลักคือการจัดทำ

แผนแก้ไขปัญา และดูแลการสำรวจข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น Admin, Case Manager (CM) และผู้สำรวจ เพื่อให้การจัดการรายกรณีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการดำเนินงานในปีการศึกษา ๒๕๖๖ พบข้อมูลสถิติดังนี้ จำนวนเด็กที่หลุดออกจากระบบจำนวน ๙,๐๘๖ ราย และจากการคัดกรองเชิงลึกพบกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ๓๒๘ ราย ซึ่งจำแนกเป็นผู้ที่ต้องการเรียนต่อ ๑๘๗ ราย ต้องการฝึกอาชีพ ๘๖ ราย และกลุ่มเด็กพิการ ๕๕ ราย ปัจจุบันได้มีการส่งต่อและจัดทำแผนช่วยเหลือแล้ว ๒๘๒ ราย และมีหน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือไปแล้ว ๔๖ ราย

ปัจจัยความสำเร็จและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการประกอบด้วย การที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของปัญหา และการมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเน้นไปที่การทำให้ข้อมูลมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างตรงจุดและยั่งยืน

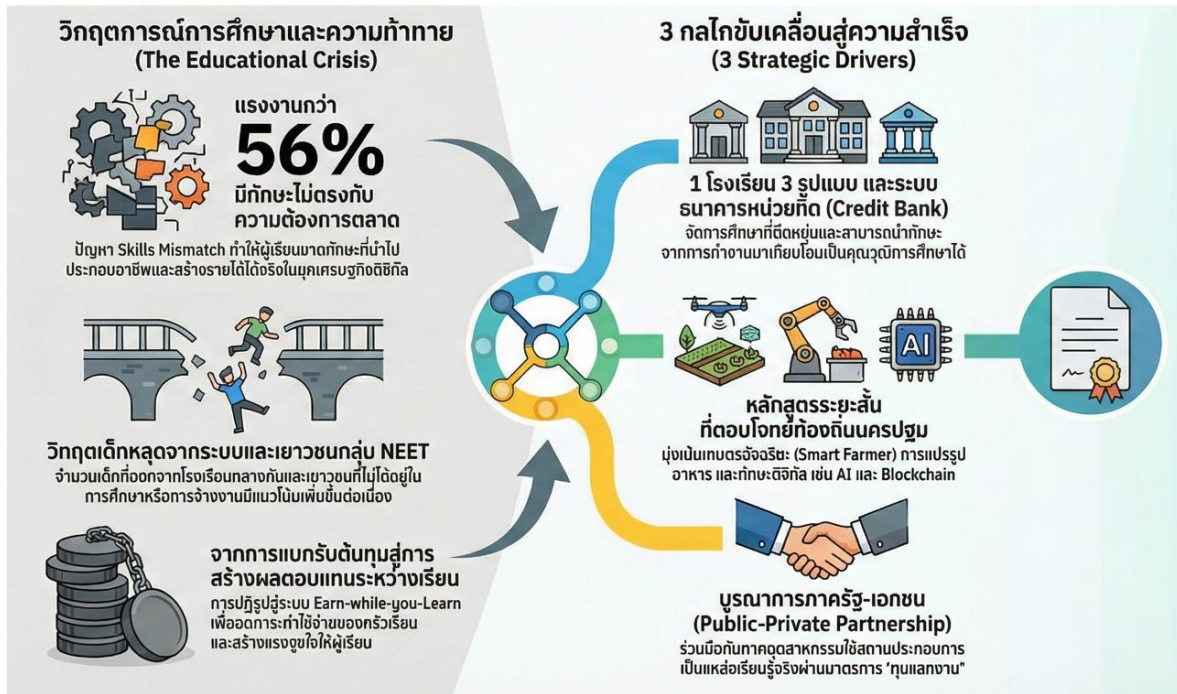
๒. จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมมุ่งเน้นการขับเคลื่อนในมิติ การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) ซึ่งมีไม่เพียงการเรียนรู้เพื่อรับวุฒิการศึกษา แต่เป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการสร้างอาชีพ โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างระหว่างทักษะ เพื่อสร้างรากฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็งจากระดับท้องถิ่น เนื่องจากเผชิญความท้าทายด้านทักษะแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดโดยได้นำนวัตกรรมกลไก **๑ โรงเรียน ๓ รูปแบบ และระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)** มาใช้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงได้ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาหลักสูตรระยะสั้นจำนวน ๕๖ หลักสูตร ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อาทิ เกษตรอัจฉริยะ นวัตกรรมอาหาร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีการบูรณาการร่วมกับภาคเอกชน เช่น ห้างสรรพสินค้าในพื้นที่ เพื่อจัดมหัศจรรย์อาชีพให้ผู้เรียนมีเวทีในการแสดงผลงานและสร้างรายได้ระหว่างเรียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ภายใต้แนวคิด "การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)" โดยมีรายละเอียดเชิงลึกแบ่งตามโครงสร้างยุทธศาสตร์ดังนี้

วิกฤตการณ์การศึกษาและความท้าทาย (The Educational Crisis) ส่วนแรกของแผนภาพชี้ให้เห็นถึงปัญหา ๓ ด้านหลักที่ต้องเร่งแก้ไข:

- ทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาด (Skills Mismatch): มีแรงงานมากกว่า ๕๖% ที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน ปัญหานี้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการประกอบอาชีพในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
- วิกฤตเด็กหลุดจากระบบและกลุ่ม NEET: ปัญหาเด็กที่ลาออกกลางคัน และกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม (NEET: Not in Education, Employment, or Training) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- ภาระต้นทุนทางการศึกษา: การเปลี่ยนผ่านจาก "การแบกรับต้นทุน" ไปสู่ "การสร้างผลตอบแทนระหว่างเรียน" เป็นหัวใจสำคัญ โดยการใช้ระบบ *Earn-while-you-Learn* เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนคงอยู่ในระบบ

กลไกขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ (3 Strategic Drivers) เพื่อตอบโจทย์วิกฤตดังกล่าว นครปฐมได้วางกลไกการดำเนินงานไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

- ๑ โรงเรียน ๓ รูปแบบ และระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank): เน้นการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถนำทักษะจากการทำงานจริงหรือประสบการณ์นอกห้องเรียนมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตเพื่อรับคุณวุฒิการศึกษาได้
- หลักสูตรระยะสั้นที่ตอบโจทย์ท้องถิ่นนครปฐม: พัฒนาหลักสูตรที่เน้นอัตลักษณ์และศักยภาพของจังหวัด เช่น เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farmer) การแปรรูปอาหาร และทักษะแห่งอนาคตอย่าง AI และ Blockchain
- บูรณาการภาครัฐ-เอกชน (Public-Private Partnership): การร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิด โดยใช้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้จริงผ่านหลักการ "ทุนแลกงาน" เพื่อให้เกิดการฝึกปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริง

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Expected Outcomes) เมื่อกลไกทั้ง ๓ ทำงานสอดประสานกันจะส่งผลลัพธ์เชิงบวกต่อ ๓ ภาคส่วน ดังนี้

- ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน มีทักษะที่ตลาดต้องการจริง และลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา

- สถานประกอบการได้บุคลากรที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการ (Competency-based) ช่วยลดต้นทุนและเวลาในการฝึกอบรมพนักงานใหม่
- ชุมชน/ท้องถิ่นเกิดความเชื่อมั่นในระบบการศึกษา และสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

๓. จังหวัดเพชรบุรี

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี ดำเนินงานภายใต้ความมุ่งมั่นในการ "บูรณาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความสุข มีคุณภาพ และรู้เท่าทันโลกยุคใหม่" โดยได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษามาสู่การปฏิบัติ และหลอมรวมค่านิยมองค์กรผ่านตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์คือ **"PRIBPREE" (พริบพรี)** ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงการมีคุณธรรม นำความรู้ และมุ่งสู่ความเป็นเลิศในทุกมิติ

จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่จังหวัดเพชรบุรีต้องเผชิญ คือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลกว่า ๑๓๗ แห่ง ที่ประสบปัญหา "ภาวะนักเรียนกระจุกตัว" เนื่องจากผู้ปกครองและนักเรียนมีค่านิยมเข้าสู่โรงเรียนในเมืองเพื่อแสวงหาโอกาสในการเรียนกับครูผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้ช่องว่างของคุณภาพการศึกษาระหว่างเมืองและชนบทขยายกว้างขึ้นจนน่ากังวล จึงเกิดนวัตกรรม

Phetchaburi EDU HUB เพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนานวัตกรรม "Phetchaburi EDU HUB" ซึ่งเป็นระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Ecosystem) ที่ขับเคลื่อนผ่านโมเดล ๖ องค์ประกอบหลัก ดังนี้

E (Empowerment): การมอบอำนาจและสนับสนุนทรัพยากรจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสู่การปฏิบัติจริง

D (Digital Transformation): การใช้เทคโนโลยี Open Source บนวิถีพอเพียงที่คุ้มค่า

U (Unity): พลังความร่วมมือของเครือข่าย PLC จากครูนวัตกรรมกว่า ๕๓ ท่าน

H (High Quality Content): การสร้างสื่อการเรียนรู้คุณภาพสูงที่ผสมผสานมาตรฐานสากลเข้ากับอัตลักษณ์ท้องถิ่น

U (Universal Access): การลดช่องว่างเพื่อให้โรงเรียนห่างไกลเข้าถึงสื่อการสอนได้อย่างเท่าเทียม

B (Beyond Borders): การก้าวข้ามขีดจำกัดสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ก้าวต่อไป จากสื่อการสอนสู่ Soft Power และอาชีพ ในระยะแรก โครงการประสบความสำเร็จ ในการสร้างสื่อต้นแบบ ๕๓ ชิ้นงาน ครอบคลุมวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น และกำลัง ก้าวเข้าสู่ระยะต่อไปด้วยโครงการ

EDU Living Lab: ห้องทดลองการเรียนรู้
ในชุมชน

Science X AI Challenge: การนำเทคโนโลยี
AI มาปรับใช้ในการศึกษา

Phetchaburi Gastronomy Education Model:
การนำจุดแข็งของจังหวัดในฐานะ "เมืองสร้างสรรค์
ด้านอาหารจากยูเนสโก" มาสร้างหลักสูตรท้องถิ่น
"เพชรบุรีเมือง ๓ รส" เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับ
อาชีพและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔. จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามเน้นการจัดการศึกษาบนฐานวัฒนธรรมและวิถีชุมชนภายใต้แนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิต (เมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร) มุ่งเน้นการพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร โดยใช้ "อาหาร
เป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาที่ยั่งยืน" มีแนวทางการดำเนินงานร่วมกับ
เครือข่ายทางการศึกษาและภาคประชาชน ดังนี้

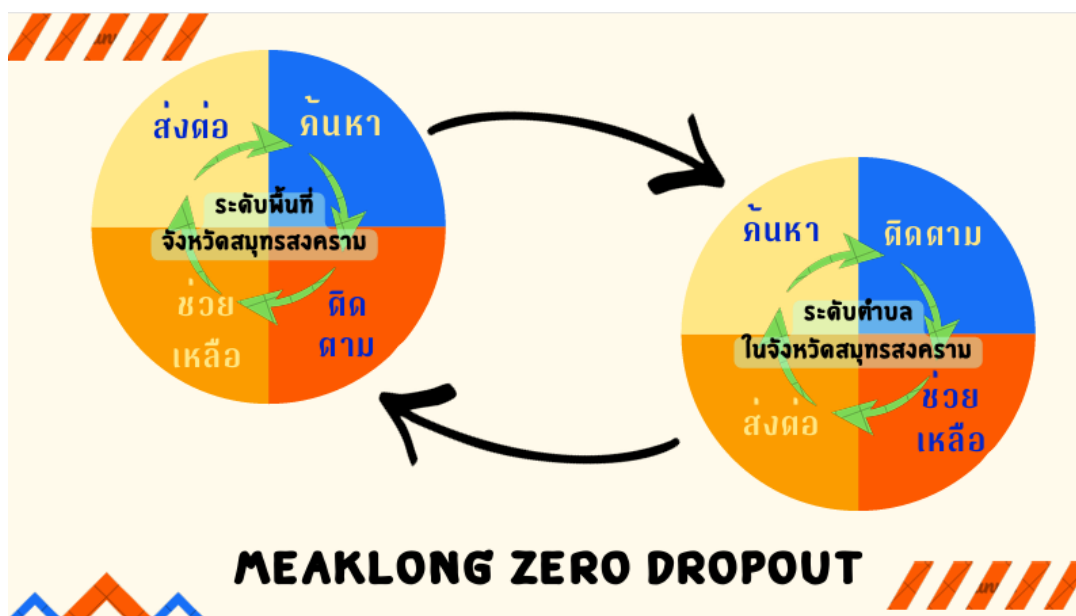
- การจัดทำแผนงานและโครงการ: มีโครงการที่ตอบสนองต่อเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น แผนงาน
"พริกบางช้าง หลังบ้านฉัน" และ "รักษั้เลไทย"
- การพัฒนาหลักสูตร: สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเรื่องอาหาร วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
คนสมุทรสงคราม รวมถึงการสอนแปรรูปอาหารเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ยังคงเอกลักษณ์ของจังหวัด
- การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต: ให้บริการรถโมบายห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อกระจายโอกาส
การเรียนรู้สู่ชุมชน

โครงการ Meaklong Zero Dropout (TZD) เป็นนโยบายด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค
ทางการศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้เป็นศูนย์ ใช้กระบวนการดำเนินงาน
(๘ ขั้นตอน) การทำงานแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับพื้นที่จังหวัด (เน้นการวางแผนและระบบสารสนเทศ) และ
ระดับตำบล (เน้นการลงพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย) ดังนี้

๑. กำหนดแผนงานและสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย (ครู สกร. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. รพ.
สต. ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน)
๒. สร้างความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน
๓. วางแผนการดำเนินงานและแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ
๔. ลงมือดำเนินการร่วมกับภาคีในพื้นที่
๕. ใช้ระบบสารสนเทศ TZD เป็นเครื่องมือหลักในการทำงาน
๖. รายงานผลการดำเนินงาน

๗. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๘. สะท้อนผลเพื่อปรับปรุงแผนการ "ค้นหา ติดตาม ช่วยเหลือ และส่งต่อ"

ผลการดำเนินงานจากระบบ TZD จากการติดตามนักเรียนในระบบ TZD ทั้งหมด ๒,๐๒๗ คน พบผลลัพธ์ ดังนี้

- เข้าสู่ระบบการศึกษา: ๖๕๗ คน (๓๒.๔%)
- จัดหางาน/ทำงานแล้ว: ๑๐๙ คน (๕.๔%)
- อื่นๆ: ๑,๒๖๑ คน (๖๒.๒%)

ความท้าทายและแนวทางการแก้ปัญหา คือ ความล่าช้าในกระบวนการช่วยเหลือ เช่น การให้ทุนการศึกษามีหลายขั้นตอน ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลในระบบ TZD บางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน เช่น มีชื่อเด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว รวมทั้งปัจจัยพื้นฐานคือ ปัญหาส่วนตัวและสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวเด็ก

แนวทางการดำเนินงานในอนาคต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศธจ.) จะร่วมกับภาคีเครือข่ายส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยแบ่งกลุ่มเด็กเป็น ๒ กลุ่ม

๑. กลุ่มที่ประสงค์เข้าเรียนในระบบ จะดำเนินการส่งเด็กเข้าเรียนตามความต้องการ

๒. กลุ่มที่ไม่ประสงค์เข้าเรียนในระบบ จะมุ่งเน้นการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น ส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน ใช้ระบบเทียบโอน/สะสมหน่วยกิต (Credit Bank) การเทียบประสบการณ์ การจัดการศึกษาแบบทวิภาคี และประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก เช่น พม. กาชาด และศูนย์ Fix it

๕. จังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีเชื่อมั่นว่า “การศึกษาไม่ใช่เพียงการสอน แต่คือการสร้างชีวิต” โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นทั้งเข็มทิศและคำมั่นสัญญา คือ บูรณาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความสุข และมีทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ โดยใช้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน ๕ ด้าน (๕ Pillars) การดำเนินงานมุ่งเน้นการตอบโจทย์ผู้เรียนในจังหวัดผ่านกลไกสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. การสร้างความเสมอภาค (Ratchaburi Zero Dropout) เป็นคำมั่นสัญญาว่า "เด็กทุกคนต้องได้เรียน" โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้นการให้โอกาสที่เท่าเทียมตั้งแต่วันแรก

๒. ทักษะอาชีพแห่งอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

๓. การพัฒนาเด็กปฐมวัย วางรากฐานชีวิตที่แข็งแกร่งที่สุดให้กับเด็กในช่วงวัยเริ่มต้น

๔. การดูแลโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้ได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง

๕. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน

กลไก "สมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี" หัวใจสำคัญของความสำเร็จ คือ การบูรณาการความร่วมมือผ่าน "สมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี" ซึ่งเป็นพื้นที่กลางในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

- การทลายกำแพงระหว่างหน่วยงาน: สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

- เสียงของชุมชน: เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางการศึกษา

- การทำงานเชิงบูรณาการ: โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนทำงานเป็นภาพเดียวกัน

ผลสัมฤทธิ์และทิศทางในอนาคต ของการจัดการศึกษาในจังหวัดราชบุรีวัดจากผลลัพธ์เชิงประจักษ์ คือ รอยยิ้มและความมุ่งมั่นของเยาวชน รวมถึงความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง โดยทั้งหมดนี้ไม่ใช่จุดสิ้นสุด แต่เป็นจุดเริ่มต้นของการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างสังคมที่ผู้เรียนมีความสุขและพร้อมสำหรับทุกความท้าทายในโลกอนาคต

๖. จังหวัดกาญจนบุรี

สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นองค์กรกลางในการขับเคลื่อน "โมเดลการศึกษาเชิงพื้นที่" (Area-based Education) เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ครอบคลุม โดยมุ่งเน้นการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนภายใต้ปณิธานการทำงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร

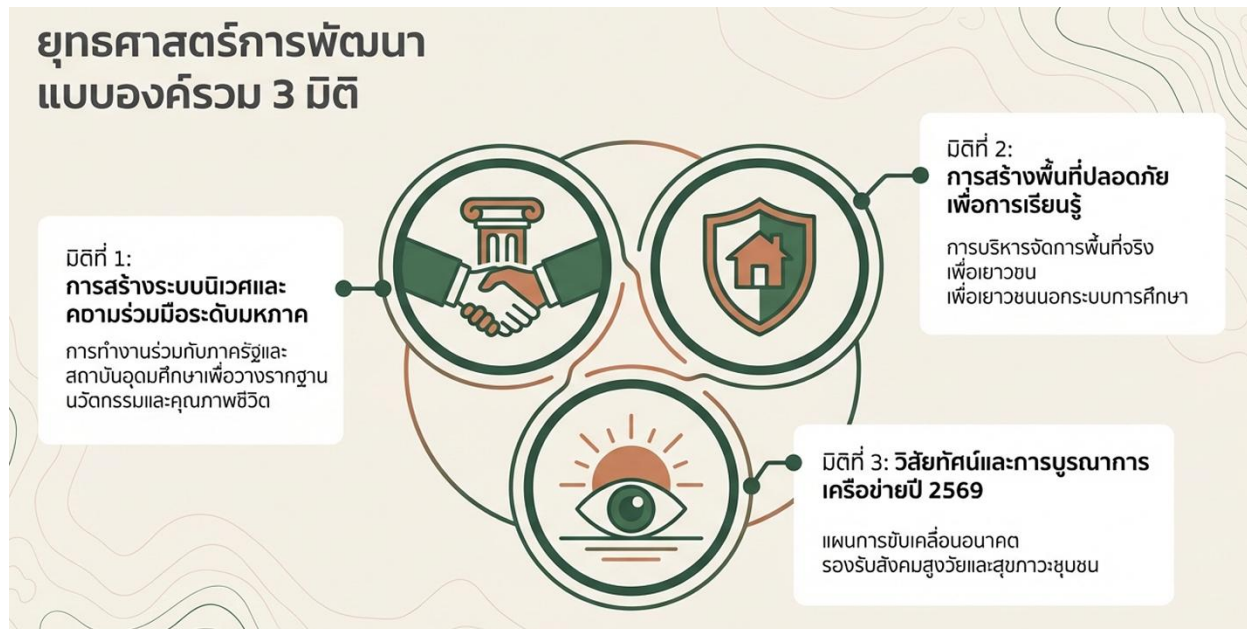
วิวัฒนาการและการยกระดับองค์กร เส้นทางการเติบโตของหน่วยงานเริ่มต้นจากพลังภาคประชาสังคม จนกลายเป็นนิติบุคคลที่เข้มแข็ง

- ปี ๒๕๕๓ จุดเริ่มต้นในชื่อ "สมัชชาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี" เกิดจากการรวมตัวของภาคประชาสังคมทุกกลุ่มในจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนประเด็นทางการศึกษา

- ปี ๒๕๖๑ ยกระดับบทบาทการทำงานเชิงลึกและเปลี่ยนชื่อเป็น "สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี"

- ปี ๒๕๖๔ - ปัจจุบัน จัดทะเบียนจัดตั้งเป็นทางการในชื่อ "สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี" ทำหน้าที่เป็นแกนกลางบูรณาการ พี่เลี้ยง และที่ปรึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ระบบนิเวศความร่วมมือและยุทธศาสตร์ ๓ มิติ สมาคมฯ ใช้การทำงานแบบ "เชื่อมโยงแนวดิ่ง ผนึกกำลังแนวนราบ" เพื่อสร้างความเชื่อมโยงที่ไร้รอยต่อระหว่างเด็กเยาวชนทั้งในและนอกระบบ

- มิติที่ ๑ ระดับมหภาค ผนึกกำลังกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ทำหน้าที่เสริมความแข็งแกร่งทางวิชาการและวิจัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนช่วยยกระดับภาคประชาชน

- มิติที่ ๒ พื้นที่เรียนรู้ปลอดภัย การบริหารจัดการพื้นที่จริงเพื่อเยาวชนนอกระบบ โดยใช้ "พื้นที่ปลอดภัยเป็นฐาน" (Safe Zone-based) เพื่อฟื้นฟูทั้งวิชาการ อาชีพ และจิตใจ

- มิติที่ ๓ การบูรณาการสู่อนาคต แผนการขับเคลื่อนในปี ๒๕๖๙ ที่ขยายขอบเขตจากเพียงการศึกษา สู่การสร้างสุขภาวะชุมชนและความเข้มแข็งของฐานราก

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามบริบทชุมชน สมาคมฯ ออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ดังนี้

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศรีสุวรรณสะเนพ่อง (อ.สังขละบุรี) จัดการศึกษาระดับ ม.ปลาย ตามวิถีกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร เน้นส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น

- ศูนย์การเรียนรู้มูลนิธิธรรมานุรักษ์ มอบโอกาสให้เด็กเป้าหมายเปราะบาง เด็กเร่ร่อน และเด็กที่ถูกทอดทิ้ง โดยเน้นการเข้าถึงหลักธรรม

- ศูนย์การเรียนรู้บ้านด่านแม่แฉลบ (อ.ศรีสวัสดิ์) พื้นที่ปลอดภัยแบบยืดหยุ่นที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก กสศ. เพื่อช่วยเหลือเด็กนอกระบบตามบริบทพื้นที่ป้อนุรักษ์

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: ออกแบบตามบริบท ตอบโจทย์ความหลากหลาย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศรีสุวรรณสะเนพ่อง

วิถีกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร

สอนระดับ ม.ปลาย
จัดการศึกษาโดยชุมชน
เน้นส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นและวิถีวัฒนธรรม

ศูนย์การเรียนรู้ มูลนิธิธรรมานุรักษ์

โอกาสสำหรับผู้เปราะบาง

สอนระดับ ประถม-ม.ต้น
ช่วยเหลือเด็กด้วยโอกาส เรื้อร้อน ถูกทอดทิ้ง
เน้นเข้าถึงหลักสูตร (การบวชเป็นแม่ชี)

ศูนย์การเรียนรู้ บ้านด่านแม่แจ่ม

พื้นที่ปลอดภัยแบบยืดหยุ่น (อ.ศรีสวัสดิ์)

การศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กนอกระบบ
พัฒนาการเรียนรู้ด้วยศาสตร์พระราชา
ได้รับทุนสนับสนุนจาก กสศ.

ผลสัมฤทธิ์และปัจจัยแห่งความสำเร็จ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

- **Thailand Zero Dropout** ตั้งเป้าหมายให้เด็กนอกระบบในจังหวัดเป็น "ศูนย์" ผ่านกลไกการค้นหาและช่วยเหลืออย่างเข้มข้น
- **โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น (รุ่นที่ ๕ และ ๖)** พัฒนานักศึกษาทุน (รุ่นที่ ๕ จำนวน ๓๔ คน) เพื่อผลิตครูรุ่นใหม่กลับไปพัฒนาโรงเรียนในชุมชนบ้านเกิดของตนเอง
- **Key Success Factors** ความเชี่ยวชาญของผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการที่วิเคราะห์ปัญหาจากประสบการณ์จริง และ "พลังแห่งความไว้วางใจ" จากภาคีเครือข่ายที่มุ่งประโยชน์ของเด็กเป็นที่ตั้งโดยไม่หวังผลกำไร

การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน สมาคมฯ เตรียมขยายผลสู่ระบบนิเวศชุมชนที่กว้างขึ้น ได้ดำเนินการรองรับสังคมสูงวัย ร่วมกับ อปท. ออกแบบระบบดูแลผู้สูงอายุระดับพื้นที่ ด้านสุขภาวะชุมชนร่วมกับสมาชิกสุขภาพจังหวัด การแก้ไขปัญหากลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และการสร้างความมั่นคงฐานราก โดยขับเคลื่อนโครงการบ้านพอเพียงเพื่อความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย และสร้างตาข่ายรองรับทางสังคม (Social Safety Net) ให้คนทุกช่วงวัย ดังนั้น สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีจึงถือเป็นต้นแบบของการเปลี่ยน "พื้นที่" ให้เป็น "ห้องเรียนชีวิต" ที่สร้างโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาคและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

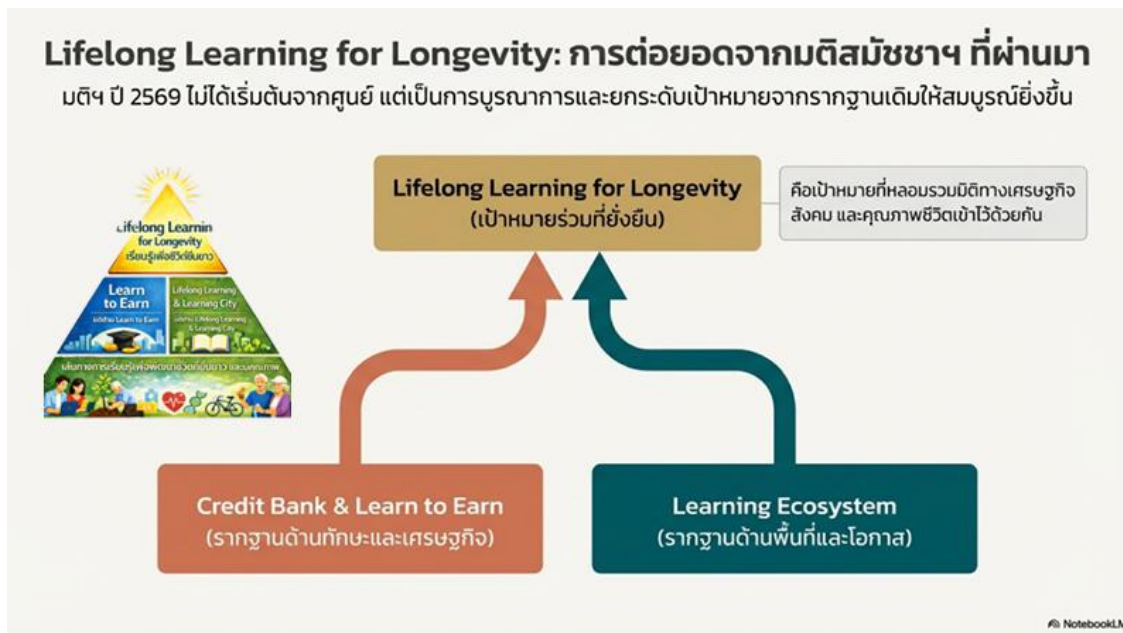
การพัฒนามติสัฒชชาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี 256๑

"Lifelong Learning for Longevity
: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว"

การพัฒนา ร่าง มติสมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาค “Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว”

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ดำเนินการจัดประชุมสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติอย่างต่อเนื่อง ในฐานะกลไกสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์และผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและบริบทสังคมไทย ผ่านมติสมัชชาสภาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) และการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันในการวางรากฐานการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยการขับเคลื่อน ซึ่งมติสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติในประเด็นดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๘ มุ่งยกระดับศักยภาพคนไทยให้สามารถปรับตัวและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร

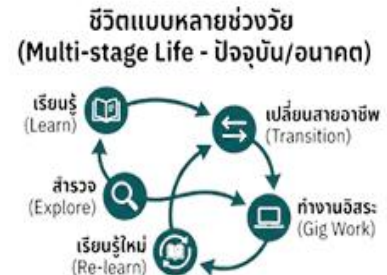

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ามติสมัชชาสภาการศึกษาที่ผ่านมาล้วนให้ความสำคัญกับ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ในฐานะกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างช่วงวัยในสังคม สอดคล้องกับรายงาน World Economic Forum ที่ชี้ให้เห็นว่า ในอนาคตอันใกล้ประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปจะมีจำนวนมากกว่าประชากรอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีทั่วโลก สะท้อนว่าพลวัตสังคมยุคใหม่ไม่อาจอธิบายได้ด้วยกรอบสังคมผู้สูงวัยเพียงอย่างเดียว หากจำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกช่วงชีวิต และไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน ด้วยเหตุนี้ สำนักงานฯ จึงกำหนดทิศทางมติสมัชชาสภาการศึกษาประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙ คือ “*Lifelong Learning for Longevity: เรียนรู้เพื่อชีวิตยืนยาว*” เพื่อเป็นหมุดหมายสำคัญในการพัฒนาการศึกษาไทยให้รองรับความท้าทายของโลกยุคใหม่ สร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของคุณภาพ

ชีวิตประชาชนทุกช่วงวัย และได้จัดทำ ร่าง มติสมัชชาสภาการศึกษาดังกล่าวเพื่อนำมาอภิปรายและพัฒนามติสมัชชาสภาการศึกษาระดับภูมิภาคทั้ง ๔ ภูมิภาค รายละเอียดมีดังนี้

๑. ยกระดับธนาคารหน่วยกิต

(Credit Bank) จากกลไกสะสมผลลัพธ์การเรียนรู้ไปสู่ “บัญชีสะสมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Account)” รายบุคคลของประชาชนทุกคน เพื่อให้สามารถสะสม เทียบโอน ใช้ และวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ควบคู่เส้นทางอาชีพได้ตลอดช่วงชีวิต

๒. ส่งเสริมการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะเพื่อรองรับเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ โดยใช้

Gig Economy เป็นแกนสำคัญของการเรียนรู้ พร้อมสร้างโอกาสทดลองทำงานจริงและสร้างรายได้จริงระหว่างเรียน (Learn to Earn) ด้วยการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกทักษะ เช่น งานดิจิทัล งานโครงการ และการประกอบอาชีพรายบุคคล พร้อมพัฒนาระบบสนับสนุนให้ประชาชนสามารถ Reskills และ Upskills ได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

๓. เสริมศักยภาพประชาชนให้สามารถบริหารรายได้ การออม การลงทุน และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพได้อย่างมั่นคง พึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว รองรับการใช้ชีวิตที่ยืนยาวอย่างมีคุณภาพ พร้อมพัฒนาเรื่องความฉลาดรู้ (Literacy) อย่างต่อเนื่อง

๔. ส่งเสริมให้สุขภาพ (Wellness) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตจริง ควบคู่กับการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะการดูแลตนเอง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมอายุยืน

และจากการประชุมทั้ง ๔ ภูมิภาค ในระหว่างวันที่ ระหว่างวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ - ๖ มีนาคม ๒๕๖๙ พบว่า ผู้เข้าร่วมการประชุมในแต่ละภูมิภาคได้ร่วมอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการพัฒนามติสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติเพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมในหลากหลายประเด็น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนามติสมัชชาสภาการศึกษาใน ๒ มิติ คือ ๑. ภาพรวมเชิงนโยบายที่สะท้อนจากทุกภูมิภาค และ ๒. การวิเคราะห์รายประเด็น ดังนี้

๑. ภาพรวมเชิงนโยบายที่สะท้อนจากทุกภูมิภาค

ข้อเสนอจากทุกภูมิภาคสะท้อนทิศทางสำคัญร่วมกัน คือ “การปฏิรูปการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับชีวิตจริง รายได้ คุณภาพชีวิต และระบบเศรษฐกิจใหม่” โดยประชาชนต้องสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีระบบรับรองผลการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และนำไปใช้ได้จริงทั้งในการทำงาน การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ ทุกภูมิภาคยังสะท้อนความต้องการให้ “การขับเคลื่อนนโยบายลงสู่พื้นที่จริง” มากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ชุมชน และเครือข่ายภาคีในพื้นที่ ไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายจากส่วนกลาง

๒. การวิเคราะห์รายประเด็น

ประเด็นที่ ๑ ยกระดับธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

ข้อเสนอที่ผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่สะท้อน คือ แม้แนวคิดบัญชีสะสมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะได้รับการยอมรับแต่ยังมี “ความไม่ชัดเจนเชิงระบบ” ในหลายด้าน ได้แก่

- ระบบแพลตฟอร์มกลาง ที่ยังไม่อย่างชัดเจนและบางพื้นที่มีแต่ยังขาดการบูรณาการข้อมูล
- การเชื่อมโยงข้อมูลหน่วยกิต
- การเทียบโอนสมรรถนะ
- กลไกการบริหารจัดการ
- บทบาทหน่วยงานเจ้าภาพ

โดยหลายพื้นที่ต้องการเห็น “ระบบกลางที่เชื่อมโยงได้จริง” มากกว่าการดำเนินงานแบบแยกส่วนของแต่ละหน่วยงาน

ผลการอภิปรายจากการประชุมในแต่ละภูมิภาคจำแนกแต่ละประเด็น มีดังนี้

ภาคเหนือ สะท้อนความกังวลเรื่อง “ความคุ้มค่าและความยั่งยืนของระบบ” เช่น ข้อเสนอจากจังหวัดกำแพงเพชรที่ชี้ให้เห็นว่า ไม่ควรเป็นระบบให้ฟรีทั้งหมด แต่ประชาชนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบบางส่วน เพื่อสร้างแรงจูงใจและความตระหนักในการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน จังหวัดเชียงรายเสนอให้ศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ สะท้อนว่าพื้นที่ต้องการนโยบายที่มีฐานข้อมูลและกรณีศึกษารองรับ ไม่ใช่เพียงแนวคิดเชิงนามธรรม จังหวัดพะเยา โดยมหาวิทยาลัยพะเยาได้เสนอว่า แอปพลิเคชันในประเทศไทยมีจำนวนมาก รัฐบาลควรนำมารวมกันจะทำให้ได้หลายหลักสูตร ภาครัฐควรเป็นเจ้าภาพหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสนอแนะว่าควรมีคู่มือการศึกษา เช่น ประเทศอินโดนีเซียมีโครงการปกาจา ที่มีคู่มือการศึกษาให้ประชาชนได้เลือกเรียนตามความสนใจ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดชัยภูมิ สะท้อนปัญหาเชิงเทคนิคเรื่องการเทียบโอนหลักสูตร ระยะสั้นเข้าสู่คุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญต่อการสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยืดหยุ่น

ภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช เสนอให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อน สะท้อนแนวคิด “การกระจายอำนาจทางการศึกษา” และการสร้างความยั่งยืนผ่านกลไกพื้นที่

ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เน้นเรื่อง “Single Platform” หรือฐานข้อมูลกลางของประเทศ ซึ่งเป็นข้อเสนอที่เชื่อมโยงกับแนวคิด Government Data Integration และ Digital Public Infrastructure

ประเด็นที่ควรเพิ่มเติมในมิติ

- การพัฒนาระบบ Credit Bank แห่งชาติแบบเชื่อมโยงทุกหน่วยงาน
- การกำหนดมาตรฐานกลางด้านการเทียบโอนสมรรถนะ
- การเปิดบทบาท อปท. และภาคเอกชนร่วมบริหารระบบ
- การสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์แก่ผู้เรียน
- การออกแบบระบบบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และบทเรียนต่างประเทศ

ประเด็นที่ ๒ ส่งเสริมการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะเพื่อรองรับเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ โดยใช้ Gig Economy

ข้อเสนอเชิงพื้นที่ในประเด็นนี้แม้จะมีไม่มากเท่าประเด็นอื่น ๆ แต่สิ่งที่สะท้อนชัด คือ พื้นที่มองว่า “การเรียนรู้ต้องนำไปสู่รายได้จริง” และการพัฒนาทักษะต้องสัมพันธ์กับเศรษฐกิจยุคใหม่ โดยพื้นที่ให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- Reskill/Upskill
- Work-based Learning
- การเชื่อมโยงสถานศึกษาและสถานประกอบการ
- การสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้าร่วม

ผลการอภิปรายจากการประชุมในแต่ละภูมิภาคจำแนกแต่ละประเด็น มีดังนี้

ภาคเหนือ จังหวัดกำแพงเพชรเสนอให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมตั้งแต่ต้น พร้อมสร้างแรงจูงใจ เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษี สะท้อนว่าพื้นที่มองเรื่องการศึกษาเชื่อมโยงกับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยตรง อีกด้านหนึ่งข้อเสนอที่กล่าวถึงปัญหาคุณแม่วัยใส ยังสะท้อนมิติ “คุณภาพประชากร” และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานรากและโอกาสทางการศึกษา

ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ได้ข้อมูลจากวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ ซึ่งสะท้อนตัวอย่างรูปธรรมของการจัดการศึกษาแบบ Work-based Learning ที่สามารถนำไปขยายผลเชิงนโยบายได้

ประเด็นที่ควรเพิ่มเติมในมิติ

- การสร้างระบบแรงจูงใจให้ภาคเอกชนร่วมจัดการศึกษา
- การผลักดัน Work-based Learning ในทุกระดับ
- การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ Gig Economy
- การเชื่อมโยงการศึกษา การจ้างงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่
- การลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและคุณภาพประชากร

ประเด็นที่ ๓ เสริมศักยภาพประชาชนให้สามารถบริหารรายได้ การออม การลงทุน และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และความฉลาดรู้ทางการเงิน

สำหรับประเด็นนี้ผู้เข้าร่วมการประชุมทุกภูมิภาคมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุดว่า “ทักษะทางการเงินควรเป็นทักษะพื้นฐานของคนไทย” โดยส่วนมากสะท้อนว่าพื้นที่มองปัญหาหนี้สินและความยากจนเป็น “ปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการเรียนรู้” และมีข้อเสนอจำนวนมากเสนอให้บรรจุเรื่อง การออม การลงทุน ภาษี วินัยทางการเงิน และการประกอบอาชีพลงในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงการผลิตครู

ผลการอภิปรายจากการประชุมในแต่ละภูมิภาคจำแนกแต่ละประเด็น มีดังนี้

ภาคเหนือ โดยจังหวัดตาก ได้ยกกรณีตัวอย่างการจัดหลักสูตรบูรณาการร่วมกับชุมชน สะท้อนแนวทางการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สะท้อนประเด็นเชิงระบบชัดเจนที่สุด โดยเสนอทั้งการบรรจุในหลักสูตรมัธยมศึกษา การพัฒนาครู การสร้างวินัยทางการเงินตั้งแต่ต้นทาง อย่างไรก็ตาม จังหวัดหนองคายสะท้อนอีกมิติสำคัญ คือ “คนจะออมได้ต้องมีรายได้เพียงพอก่อน” จึงควรเชื่อมโยงการเงินกับทักษะอาชีพ สอดคล้องกับจังหวัดนครราชสีมาที่เสนอว่า ควรมีการสอนเรื่องการบริหารรายได้และการออม เพราะปัจจุบันพบปัญหาหนี้สิน คนทุกช่วงวัยมีปัญหาแหล่งรายได้ คนในพื้นที่ยังประสบปัญหาความยากจน ทำอย่างไรให้คนในพื้นที่ คนทุกช่วงวัยจะรู้จักการบริหารรายได้และการออม

ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เสนอให้เริ่มสอนตั้งแต่ประถมศึกษา และครอบคลุมเรื่องภาษีและการค้าดิจิทัล สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจยุคใหม่ ขณะที่จังหวัดระยองเสนอให้เพิ่มประเด็น “ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ” ในมิติ ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนจากแนวคิดผู้เรียนเป็น “ผู้สร้างมูลค่า”

ประเด็นที่ควรเพิ่มเติมในมิติ

- การกำหนด Financial Literacy เป็นทักษะพื้นฐานแห่งชาติ
- การบูรณาการเรื่องการเงินในทุกระดับการศึกษา
- การพัฒนาครูด้านการเงินและการประกอบการ
- การเชื่อมโยงทักษะการเงินกับอาชีพและรายได้จริง
- การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในระบบการศึกษา

ประเด็นที่ ๔ ส่งเสริมให้สุขภาพ (Wellness) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ข้อเสนอสะท้อนว่า “สุขภาพ” ไม่ควรหมายถึงเพียงสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต แต่ต้องรวมถึง ความปลอดภัย คุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม อาชีพและรายได้ และสิ่งแวดล้อมชุมชน จึงเป็นแนวคิด “สุขภาพแบบองค์รวม” (Holistic Wellness)

ผลการอภิปรายจากการประชุมในแต่ละภูมิภาคจำแนกแต่ละประเด็น มีดังนี้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสนอประเด็นนี้ชัดเจนที่สุด โดยจังหวัดนครราชสีมา เสนอให้เพิ่มมิติความปลอดภัยและสังคมเป็นสุข ส่วนจังหวัดชัยภูมิเสนอให้เชื่อมกับเครือข่ายสมาชิกสุขภาพจังหวัดทั่วประเทศ

ภายใต้แนวคิด “Happy City” ข้อเสนอดังกล่าวสะท้อนแนวโน้มสำคัญ คือ การเชื่อมโยง “นโยบายการศึกษา” กับ “นโยบายคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่” จะช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพแก่คนทุกกลุ่ม โดยยกกรณีตัวอย่างที่ดำเนินการให้ เมืองชัยภูมิเป็นเมืองแห่งความสุข จึงมีโครงการ “สุข สาธารณะ หรือ สาธารณสุข” โดยทำงานร่วมกับสมาชิกสุขภาพจังหวัดฯ ซึ่งมีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน สามารถบูรณาการเชื่อมโยงสู่ประเด็นคุณภาพชีวิต

ประเด็นที่ควรเพิ่มเติมในมิติ

- การนิยาม Wellness แบบองค์รวม
- การเชื่อมโยงการศึกษากับคุณภาพชีวิตชุมชน
- การบูรณาการเครือข่ายสมาชิกสุขภาพจังหวัด
- การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้และเมืองแห่งความสุข (Learning & Happy City)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ประวัติ เอรารรณ์
เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.นิติ นาชิต
รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางโชติกา วรรณบุรี
ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

รวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์ข้อมูล

นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาววรัญภรณ์ คุณเวช	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวภควดี เกิดบัณฑิต	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

บรรณาธิการและออกแบบศิลปกรรม

นางสาวกรกมล จิงสำราญ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วม และการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

คณะผู้จัดทำ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วม
และการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุปผา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาววิญญณ์ คุณเวช
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวกคดี เกิดบัณฑิต
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวเฉลิมพร ปัญญาสุธารส
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวฉัตรพรรณ เดชสุภา
ผู้ช่วยนักวิชาการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
๑๑/๒๐ ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ
โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๑๓
www.onec.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
Office of the Education Council